

Landstingsfullmäktiges regler 2014

*Förslag till landstingsfullmäktige den
20-21 november 2013*

Läsanvisning

<i>Läsanvisning</i>	2
Förtroendemannaorganisation m m (LFU)	8
Arbetsordning för landstingsfullmäktige	8
Antalet ledamöter.....	8
Ordförande och vice ordförande	8
Presidiet	8
Ordning för placering i sammanträdeslokalen	9
Tid och plats för sammanträdena.....	9
Kungörelse om sammanträdena.....	10
Ärenden och handlingar till sammanträdena	10
Anmälan av hinder för tjänstgöring och inkallande av ersättare.....	10
Upprop	11
Protokollsjusterare	11
Turordning för handläggningen	11
Yttranderätt vid sammanträdena	11
Talarordning.....	12
Yrkanden.....	13
Deltagande i beslut.....	13
Omröstningar	13
Reservation	14
Ordningen vid sammanträdena	14
Motioner.....	14
Interpellationer.....	14
Frågor.....	15
Beredning av ärendena.....	15
Prövning av ansvarsfrihet och anmärkning.....	15
Justering av protokollet.....	15
Expediering.....	15
Sekreterare	16
Fullmäktigeberedningar	16
Reglemente för revisorerna.....	18
Revisorernas organisation.....	18
Revisorernas uppgifter.....	18
Budget.....	18
Sakkunniga.....	19
Revisorernas sammanträden	19
Arkiv	19
Utlåtande om delårsrapport.....	19

Revisionsberättelse	19
Reglemente för patientnämnden	19
Verksamhetsområde.....	19
Arbetsformer	20
Reglemente för landstingsstyrelsen	21
Verksamhetsområde.....	22
Arbetsformer	25
Ersättning till stödpersoner	26
Inkallande av ersättare	26
Inkallande av ej tjänstgörande ersättare	27
Ersättning till förtroendevalda	27
Tillämpningsområde	27
Årsarvodets konstruktion	27
Vem får årsarvode och hur mycket	27
Övrigt.....	28
Uppräkning av årsarvode	28
Maximalt årsarvode	28
Vem får sammanträdesarvode.....	28
Sammanträdesarvodets storlek.....	29
Särskilt ordförandearvode.....	29
Ersättning för förlorad arbetsförtjänst m m.....	29
Ledighet vid sjukdom	31
Rese- och traktamentsersättning	31
Tillämpningsföreskrifter	31
Datorutrustning m m till förtroendevalda	31
Partistöd m m.....	32
Avtackning av avgående fullmäktigeledamöter.....	32
Planerings- och uppföljningsprocess (LFU)	33
Planering	33
Process	33
Styrdokument.....	33
Verksamhetsplaner.....	33
Uppföljning och utvärdering.....	33
Process	33
Årsredovisning.....	34
Övriga beredningars verksamhetsrapporter	34
Patientnämndens verksamhetsrapport.....	34
Verksamhetsuppföljning.....	34

Ekonomi m m (LFU)	35
Etiska regler för kontakt- och relationsfrämjande förmåner	35
Utgångspunkt	35
Tillbörliga förmåner	35
Icke tillbörliga förmåner	35
Intern kontroll	35
Syfte	35
Landsstingsstyrelsen	36
Attest- och utbetalningsregler	36
Syfte	36
Definition	36
Attester	36
Utbetalningskontroll	36
Attestuppdrag	36
Underrättelse om uppdrag	36
Begränsningar i attesträtten	36
Ansvar	36
Reglernas tillämpning	36
Placering av likvida medel	37
Upplåning	37
Borgen	37
Resor utanför Norden	37
Representation	37
Större representation	37
Övrig extern representation	37
Intern representation	38
Attestunderlag	38
Betalkort	38
Innehav	38
Användningsområde	38
Ansvar och förbindelse	38
Kopia av allmän handling	38
Arkivreglemente	40
Tillämpningsområde	40
Ansvar för arkivvården	40
Kommentar	40
Arkivmyndighet	40
Kommentar	40

Landstingsarkiv.....	41
Arkivombud och arkivredogörare.....	41
Kommentar	41
Arkivförteckning och arkivbeskrivning.....	41
Kommentar	41
Avgränsning av arkiv.....	42
Kommentar	42
Beständighet	42
Kommentar	42
Förvaring.....	42
Kommentar	42
Gallring.....	42
Kommentar	42
Utlåning	43
Kommentar	43
Överlämnande av arkiv.....	43
Kommentar	44
Samråd	44
Kommentar	44
Hälso- och sjukvård (LFU).....	45
Patientens rättigheter.....	45
Inledning	45
Vårdgaranti	45
Fast vårdkontakt.....	46
Förnyad medicinsk bedömning.....	46
Valfrihet.....	47
Vårdval.....	48
Tolkservice.....	51
Hjälpmedelspolicy	51
Mål.....	51
Hjälpmedel en integrerad del av hälso- och sjukvården	51
Personligt förskrivna hjälpmedel	51
Etiska principer.....	51
Prioriteringsordning för hjälpmedel.....	52
Individuell behovsbedömning och prioritering.....	52
Avgifter.....	52
Gemensamt	52
Öppen vård.....	53

Hjälpmedel.....	57
Hälsokontroller, intyg m m.....	59
Vaccinationer.....	59
Sjukhusvård.....	60
Sjukresor.....	61
Övriga av landstinget ersättningsbara resor.....	67
Övriga avgifter och ersättningar.....	68
Tandvård inom hälso- och sjukvårdens avgiftssystem.....	73
Patientgrupper.....	73
Avgifter.....	73
Övrig tandvård.....	74
Barn- och ungdomstandvård.....	74
Övrigt.....	74
Tandvård (LFU).....	76
Tandvårdstaxa.....	76
Gemensamt.....	76
Allmäntandvård och specialisttandvård.....	76
Behandlingar utanför försäkringen.....	83
Abonnemangstandvård.....	84
Taxor för vissa käkkirurgiska åtgärder samt vissa åtgärder i sjukhustandvård.....	85
Ägarstyrning (LFU).....	87
Kommunallagen och aktiebolagslagen.....	87
Aktiv ägarstyrning.....	87
Ägarsamråd och verksamhetsdialog.....	87
Bolagsstämma.....	88
Styrelse, styrelseordförande och VD.....	88
Bolagens återrapportering till landstinget.....	88
Stiftelser.....	89

Förtroendemanna- organisation m m (LFU)

Arbetsordning för landstingsfullmäktige

Utöver det som föreskrivs om landstingsfullmäktige i lag eller annan författning gäller bestämmelserna i denna arbetsordning.

Antalet ledamöter

1 § Fullmäktige har 71 ledamöter.

Ordförande och vice ordförande

2 § De år då val av landstingsfullmäktige har ägt rum i hela landet, väljer fullmäktige vid sitt första sammanträde bland ledamöterna en ordförande samt en förste och en andre vice ordförande (presidium).

Presidiet väljs för fullmäktiges löpande mandatperiod.

3 § Tills presidievalen har förrättats, tjänstgör som ordförande den som har varit ledamot i fullmäktige längst tid (ålderspresidenten).

Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid som ledamot, ska den äldste av dem vara ålderspresident.

4 § Om ordföranden eller någon av vice ordförandena avgår som ledamot eller från sin presidiepost, väljer fullmäktige så snart det kan ske en annan ledamot för återstoden av tjänstgöringstiden för den som har avgått.

5 § Om ordföranden är förhindrad att fullgöra uppdraget, fullgör förste vice ordföranden det.

Om också förste vice ordföranden är förhindrad, fullgör andre vice ordföranden uppdraget.

Om samtliga i presidiet är förhindrade, fullgör ålderspresidenten ordförandens uppgifter tills tillfällig ordförande valts.

6 § Om samtliga i presidiet är förhindrade att delta i ett helt sammanträde eller i en del av ett sammanträde, utser fullmäktige en annan ledamot att vara ordförande tillfälligt.

Ålderspresidenten tjänstgör som ordförande, tills den tillfällige ordföranden har utsetts.

Presidiet

7 § Presidiet ansvarar för att forma och säkerställa ett demokratiskt förhållningssätt i fullmäktiges arbetsformer och processer.

8 § Presidiet ansvarar för fullmäktiges utbildningar.

9 § Presidiet föreslår uppdrag för nästkommande år för samtliga beredningar. För att möjliggöra jämförelser och säkerställa att medborgarnas behov belyses ur ett länsperspektiv ska förslaget till uppdrag för hälso- och sjukvårdsberedningarna vara gemensamt.

Ordning för placering i sammanträdeslokalen

10 § Om fullmäktige inte beslutar något annat, bestämmer ordföranden efter samråd med vice ordförandena den ordning i vilken ledamöterna ska vara placerade i sammanträdeslokalen.

Tid och plats för sammanträdena

11 § Fullmäktige håller ordinarie sammanträden normalt fem gånger per år. Dagarna för sammanträdena bestämmer fullmäktige för varje år.

12 § De år då val av fullmäktige har ägt rum i hela landet, sammanträder nyvalda fullmäktige första gången i november.

13 § Fullmäktige sammanträder i Landstingshusets sessionssal i Luleå. Ordföranden får efter samråd med vice ordförandena bestämma en annan plats inom länet för ett visst sammanträde.

Extra sammanträde

14 § Ett extra sammanträde ska hållas om ordföranden anser att det behövs, eller om styrelsen eller minst en tredjedel av fullmäktiges ledamöter begär det.

En begäran om ett extra sammanträde och de ärenden som önskas behandlade ska göras skriftligen, ställas till ordföranden och lämnas till sekretariatet. Ett extra sammanträde hålls på den tid som ordföranden bestämmer efter samråd med vice ordförandena.

Inställt sammanträde eller ändrad dag och tid

15 § Om det finns särskilda skäl för det, får ordföranden efter samråd med vice ordförandena ställa in ett sammanträde eller ändra dagen eller tiden för ett sammanträde.

Om ordföranden beslutar att ett sammanträde ska ställas in eller att dagen eller tiden för ett sammanträde ska ändras, låter ordföranden snarast underrätta varje ledamot och ersättare om beslutet.

Om sammanträdet har kungjorts, ska beslutet anslås på landstingets anslags-tavla och om tiden medger det ska uppgift om beslutet införas i de tidningar som avses i 13 §.

Förlängning av sammanträde och fortsatt sammanträde

16 § Om fullmäktige inte hinner slutföra ett sammanträde på den utsatta sammanträdesdagen, kan fullmäktige besluta att förlänga tiden för sammanträdet.

Fullmäktige kan också besluta att avbryta sammanträdet och att hålla fortsatt sammanträde en senare dag för att behandla de ärenden som återstår. I ett sådant fall beslutar fullmäktige genast, när och var sammanträdet ska fortsätta.

17 § Om fullmäktige beslutar att hålla fortsatt sammanträde utfärdar ordföranden en kungörelse om det fortsatta sammanträdet på vanligt sätt.

Om sammanträdet ska fortsätta inom en vecka behöver någon kungörelse inte utfärdas. I ett sådant fall låter ordföranden dock underrätta de ledamöter och ersättare som inte är närvarande när sammanträdet avbryts om tiden och platsen för det fortsatta sammanträdet.

Kungörelse om sammanträdena

18 § Fullmäktige bestämmer för varje år i vilken eller vilka ortstidningar uppgifterna om tid och plats för fullmäktiges sammanträden ska införas.

19 § Inför varje sammanträde låter ordföranden förteckna de ärenden som ska behandlas på sammanträdet.

Ärenden och handlingar till sammanträdena

20 § De ärenden som fullmäktige behandlar ska vara skriftliga och ha registrerats i diariet.

21 § Ordföranden bestämmer efter samråd med vice ordförandena och landstingsstyrelsens presidium, när fullmäktige ska behandla ett ärende, om inte annat följer av lag.

22 § Till varje sammanträde låter ordföranden i en föredragningslista sammanställa de procedurfrågor, delgivningar, ärenden, interpellations- och frågesvar och eventuellt övrigt – som ska avhandlas vid sammanträdet.

Föredragningslistan ska tillställas varje ledamot och ersättare före sammanträdet.

23 § Ärendebeskrivning samt landstingsstyrelsens förslag till beslut eller yttranden ska finnas med i föredragningslistan. I förekommande fall ska även patientnämndens och fullmäktigeberedningarnas förslag och yttranden finnas med.

I de fall föredragningslistan utsänts innan ett ärende har färdigberetts ska föredragningslistan kompletteras med ärendebeskrivning och förslag till beslut eller yttrande innan sammanträdet öppnas.

Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning övriga handlingar som tillhör ett ärende ska bifogas föredragningslistan.

Fullständiga handlingar i varje ärende ska finnas tillgängliga i sammanträdeslokalen under hela det sammanträde vid vilket fullmäktige avses behandla ärendet.

24 § Interpellationer ska tillställas samtliga ledamöter och ersättare före det sammanträde vid vilket de avses bli ställda. Frågor ska finnas tillgängliga för ledamöterna vid början av det sammanträde vid vilket de avses bli ställda.

Anmälan av hinder för tjänstgöring och inkallande av ersättare

25 § En ledamot som är hindrad att delta i ett helt sammanträde eller i en del av ett sammanträde, ska snarast anmäla detta till sekretariatet. Sekreteraren låter kalla in den ersättare som står i tur att tjänstgöra.

26 § Om en ledamot utan föregående anmälan uteblir från ett sammanträde eller hinder uppkommer för att vidare delta i ett pågående sammanträde, kallar ordföranden in den ersättare som är tillgänglig och som står i tur att tjänstgöra.

Om någon annan ersättare som är behörig att tjänstgöra finns närvarande vid sammanträdet, får ordföranden dock i stället kalla in den ersättaren.

Varje ledamot ansvarar för att meddela ordföranden om tjänstgöringen avbryts under pågående sammanträde.

Varje inkallad ej tjänstgörande ersättare som lämnar sammanträdet innan det avslutats ansvarar för att meddela ordföranden.

27 § Det som sagts om ledamot i 25 och 26 §§ gäller också för ersättare.

28 § Ordföranden bestämmer när en ledamot eller en ersättare ska träda in och tjänstgöra under ett pågående sammanträde. Endast om det föreligger särskilda skäl för det bör dock inträde ske under pågående handläggning av ett ärende.

Upprop

29 § Inför varje sammanträde låter ordföranden upprätta en lista över de ledamöter och ersättare som ska tjänstgöra vid sammanträdet (uppropsslista).

30 § Om en ledamot inställer sig under ett pågående sammanträde, bestämmer ordföranden enligt 28 §, när ledamoten ska träda in och tjänstgöra.

31 § En uppropsslista som utvisar de ledamöter och ersättare som tjänstgör vid ett sammanträde ska finnas tillgänglig under hela sammanträdet.

32 § I början av varje sammanträde låter ordföranden förrätta upprop enligt uppropsslistan.

Upprop förrättas också i början av varje ny sammanträdesdag och i övrigt när ordföranden anser att det behövs.

Protokollsjusterare

33 § Sedan uppropet har förrättats enligt 32 § första stycket, väljer fullmäktige två ledamöter att tillsammans med ordföranden justera protokollet från sammanträdet och att i förekommande fall biträda ordföranden vid röstsammanräkningar.

Ordföranden tillkännager därefter tiden och platsen för justeringen.

Turordning för handläggningen

34 § Fullmäktige behandlar ärendena i den turordning som de har tagits upp i föredragningslistan.

Fullmäktige kan dock besluta om ändrad turordning för ett eller flera ärenden.

35 § Om särskilda skäl föranleder det, kan fullmäktige besluta att avbryta handläggningen av ett ärende under ett sammanträde för att återuppta den senare under sammanträdet.

36 § Om fullmäktige inte beslutar något annat för ett visst fall, besvaras interpellationer och frågor, sedan fullmäktige har behandlat samtliga beslutsärenden på föredragningslistan.

Yttranderätt vid sammanträdena

37 § Ledamöterna får yttra sig om lagligheten av allt som förekommer vid sammanträdena.

38 § Ordföranden och vice ordföranden i en nämnd vars verksamhetsområde ett ärende berör får delta i överläggningen i ärendet, även om de inte är ledamöter i fullmäktige.

Ledamöterna i en fullmäktigeberedning får delta i överläggningen när fullmäktige behandlar ett ärende som beredningen har handlagt, även om de inte är ledamöter i fullmäktige.

39 § Den som besvarar en interpellation eller en fråga får delta i den överläggning som hålls med anledning av svaret, även om denne inte är ledamot i fullmäktige.

40 § Landstingets revisorer får delta i överläggningen när fullmäktige behandlar revisionsberättelsen och årsredovisningen, även om de inte är ledamöter i fullmäktige.

Revisorerna får också delta i överläggningen, när fullmäktige behandlar ett ärende som har samband med revisionsuppdraget eller som gäller granskningen.

41 § Ordföranden låter efter samråd med vice ordförandena i den utsträckning som det behövs kalla ordförandena i fullmäktigeberedningarna, ordförandena och vice ordförandena i nämnderna, revisorerna samt anställda hos landstinget för att lämna upplysningar vid sammanträdena. Detsamma gäller utomstående sakkunniga.

42 § Om fullmäktige inte beslutar något annat, bestämmer ordföranden efter samråd med vice ordförandena i vilken utsträckning de som har kallats för att lämna upplysningar på ett sammanträde får yttra sig under överläggningarna.

43 § Fullmäktiges sekreterare får yttra sig om handläggningen av ärenden samt av interpellationer och frågor.

Landstingsdirektören och fullmäktiges sekreteraren får yttra sig om lagligheten av allt som förekommer vid sammanträdena.

44 § Om någon talare avlägsnar sig från ämnet för överläggningen och efter tillsägelse inte rättar sig, får ordföranden ta ifrån talaren ordet. I övrigt får ingen avbryta en talare under ett anförande.

Dock kan begränsning av anförandenas längd tillämpas på frivillig grund. Det ankommer på ordföranden att efter samråd med vice ordförandena och partiernas gruppledare fastställa hur detta ska ske.

Talarordning

45 § Ledamöterna får ordet för anföranden i den ordning de anmäler sig.

Turordningen för anförandena bryts dock, när någon ledamot får ordet för replik.

Ordföranden får efter samråd med vice ordförandena och partiernas gruppledare besluta om avvikande regler för den inledande debattomgången i vissa ärenden.

46 § En ledamot som redan har hållit ett anförande under en debatt har rätt att få ordet för replik med anledning av en efterföljande talares anförande.

En ledamot som inte har hållit ett anförande under en debatt har rätt att få ordet för replik, om en talare i sitt anförande riktar sig direkt till ledamoten.

Replikrätten är i dessa fall begränsad till två repliker om vardera högst en minut per ledamot och anförande.

47 § Den ledamot vars anförande föranleder replik har rätt att direkt efter varje sådan replik få ordet för egen replik om högst en minut.

48 § Ordföranden bestämmer i vilken ordning de ska få ordet som har rätt att delta i en överläggning enligt 38–40 §§.

Ordföranden bestämmer också, när de som kallats enligt 41 § för att lämna upplysningar ska få yttra sig och när sekreteraren ska få göra det.

Yrkanden

49 § När fullmäktige har förklarat överläggningen i ett ärende för avslutad, går ordföranden igenom de yrkanden som har framställts under överläggningen och kontrollerar att de har uppfattats rätt.

Ordföranden befäster genomgången med ett klubbslag. Därefter får inte något yrkande ändras eller återtas, om inte fullmäktige beslutar medge det enhälligt.

50 § Om ordföranden anser att det behövs ska den ledamot som har framställt ett yrkande avfatta det skriftligt.

Deltagande i beslut

51 § En ledamot som avser att avstå från att delta i ett beslut, ska anmäla detta till ordföranden, innan ordföranden lägger fram förslag till beslut.

En ledamot som inte har gjort en sådan anmälan anses ha deltagit i beslutet, om fullmäktige fattar det med acklamation.

Omröstningar

52 § När omröstningar genomförs, biträds ordföranden av de två ledamöter som har utsetts att justera protokollet.

53 § Omröstningspropositionen ska ha godkänts av fullmäktige, innan en omröstning genomförs.

Om någon ledamot begär det, ska omröstningspropositionen avfattas skriftligen och vara tillgänglig för ledamöterna.

54 § Anteckningslistorna från öppna omröstningar och valsedlarna som har lämnats vid slutna omröstningar ska förvaras på ett betryggande sätt, tills besluten har vunnit laga kraft.

Öppen omröstning

55 § Omröstningarna genomförs så, att ledamöterna avger sina röster efter upprop. Uppropet sker enligt den uppspölista som avses i 29 §.

Ordföranden avger alltid sin röst sist.

56 § Sedan omröstningen har avslutats, befäster ordföranden detta med ett klubbslag. Därefter får inte någon ledamot avge sin röst. Inte heller får någon ledamot ändra eller återta en avgiven röst efter klubbslaget.

57 § Om oenighet uppstår om resultatet av en öppen omröstning, ska en ny omröstning genomföras omedelbart.

Sluten omröstning

58 § Om en omröstning begärs, när fullmäktige förrättar ett val eller behandlar ett ärende som rör anställning av personal, tillämpas bestämmelserna i 55 § på motsvarande sätt.

59 § Valsedlar ska alltid finnas tillgängliga under sammanträdena i tillräckligt antal.

60 § En valsedel som avlämnas vid en sluten omröstning ska uppta så många namn som valet avser samt vara omärkt, enkel och sluten.

61 § En valsedel är ogiltig:

- Om den upptar namnet på någon som inte är valbar.
- Om den upptar flera eller färre namn än det antal personer som ska väljas.
- Om den upptar ett namn som inte klart utvisar vem som avses.

- Om den i övrigt inte uppfyller det som har föreskrivits om valsedel i 60 §.

Det som sagts nu gäller inte vid val som sker med tillämpning av proportionellt valsätt. För sådana val finns särskilda föreskrifter i lag.

Reservation

62 § Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen, ska ledamoten göra det skriftligt. Motiveringen ska lämnas till sekreteraren före den tidpunkt som har fastställts för justeringen av protokollet.

Om fullmäktige beslutar att omedelbart justera den paragraf i protokollet som reservationen avser, ska motiveringen dock lämnas så snart det kan ske och senast under den sammanträdesdag då beslutet fattades.

Ordningen vid sammanträdena

63 § Ordföranden vakar över ordningen vid sammanträdena. Om någon uppträder störande och efter tillsägelse inte rättar sig, får ordföranden visa ut vederbörande.

Om sådan oordning uppstår att ordföranden inte kan avstyra den, får ordföranden upplösa sammanträdet.

Ordföranden får besluta om säkerhetskontroll enligt SFS 2010:294.

Motioner

64 § En motion ska vara skriftlig och egenhändigt undertecknad av en eller flera ledamöter.

Ämnen av olika slag får inte tas upp i samma motion.

65 § En motion väcks genom att den ges in till sekretariatet eller lämnas vid ett sammanträde med fullmäktige.

66 § En ersättare får väcka en motion bara när ersättaren tjänstgör som ledamot vid ett sammanträde.

67 § Landstingsstyrelsen ska vid varje sammanträde redovisa de motioner som inte har beretts färdigt.

Interpellationer

68 § En interpellation ska vara skriftlig och egenhändigt undertecknad av en ledamot.

Den ska ges in till sekretariatet senast sjätte vardagen före det sammanträde vid vilket ledamoten avser att ställa den, dag före helgdag ej räknad.

69 § En ersättare får lämna in en interpellation under ett sammanträde, om ersättaren tjänstgör som ledamot vid sammanträdet.

70 § En interpellation får, förutom till ordföranden i en nämnd eller en fullmäktigeberedning, också ställas till vice ordföranden i nämnden och till övriga ledamöter i nämnden som har politiskt ansvar för specifika områden.

Om en interpellation avser förhållanden i ett sådant företag som avses i 3 kap 17 eller 18 §§ kommunallagen, får den till vilken interpellationen har ställts överlämnas till en ledamot i företagets styrelse att besvara interpellationen.

Den som besvarar interpellationen ska ha valts av fullmäktige till uppdraget i företagets styrelse.

71 § En interpellation bör besvaras under det sammanträde vid vilket den har ställts och lämnats in inom föreskriven tid enligt § 68, andra stycket.

72 § Ett svar på en interpellation ska vara skriftligt och tillhandahållas ledamöterna, innan det tas upp på ett sammanträde.

Den ledamot som har ställt interpellationen ska få del av svaret dagen före den sammanträdesdag, då svaret ska lämnas.

73 § En ersättare som har ställt en interpellation får delta i överläggningen då svaret på interpellationen behandlas bara om ersättaren tjänstgör som ledamot också vid det tillfället.

Frågor

74 § En fråga ska vara skriftlig och egenhändigt undertecknad av en ledamot.

Den ska ges in till sekretariatet senast kl 15.00 dagen före det sammanträde vid vilket ledamoten avser att ställa den.

75 § Vad som sägs i 69–71 §§, 72 § första stycket samt 73 § tillämpas också på fråga.

Den som ställt frågan bör få svaret senast på morgonen den sammanträdesdag då svaret ska lämnas.

När en fråga besvaras, får bara den som ställer frågan och den som svarar delta i överläggningen.

Beredning av ärendena

76 § Om fullmäktige inte beslutar något annat, avgör landstingsstyrelsen hur de ärenden som fullmäktige ska behandla ska beredas.

Prövning av ansvarsfrihet och anmärkning

77 § Presidiet bereder frågor och ärenden om ansvarsfrihet och anmärkning.

Justering av protokollet

78 § Protokollet justeras av ordföranden och två ledamöter.

Om två eller flera ledamöter har fungerat som ordförande under ett sammanträde, justerar varje ordförande de paragrafer i protokollet som redovisar de delar av förhandlingarna som ordföranden har lett.

79 Fullmäktige får besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart.

Paragrafen bör redovisas skriftligt, innan fullmäktige justerar den.

80 § Om fullmäktige beslutar att under ett sammanträde justera protokollet från ett föregående sammanträde, bestämmer fullmäktige för varje sådant tillfälle hur justeringen ska gå till.

Expediering

81 § Sekreteraren ansvarar för att utdrag ur protokollet tillställs de nämnder, andra organ och personer som berörs av besluten i protokollet.

Fullständiga protokoll ska tillställas fullmäktiges, styrelsens och patientnämndens ledamöter och ersättare, fullmäktigeberedningarnas ledamöter samt landstingets revisorer.

Sekreterare

82 § Ordföranden utser, efter samråd med vice ordförandena och landstingsstyrelsens presidium, sekreterare i fullmäktige.

Vid hinder för sekreteraren utser fullmäktiges ordförande vikarie för sekreteraren.

83 § Sekreteraren för fullmäktiges protokoll och biträder ordföranden.

Sekreteraren fullgör i övrigt de uppgifter som framgår av arbetsordningen och som fullmäktige eller ordföranden bestämmer.

Fullmäktigeberedningar

84 § De år då val av landstingsfullmäktige har ägt rum i hela landet, väljer fullmäktige för den löpande mandatperioden:

- Ett valutskott.
- Sex övriga ordinarie fullmäktigeberedningar (programberedningen, regionala beredningen samt hälso- och sjukvårdsberedningarna Nord, Öst, Mitt och Syd).

Fullmäktige kan för speciella ändamål även tillsätta en eller flera särskilda beredningar.

Valet av valutskott förrättas på det första sammanträdet med nyvalda fullmäktige.

Valet av fullmäktigeberedningar förrättas senast på ett sammanträde som hålls före utgången av december.

Valutskottet

85 § Valutskottet har 7 ledamöter (en från varje parti i fullmäktige) och lika många ersättare.

Bland ledamöterna väljer fullmäktige vid samma tillfälle en ordförande och en vice ordförande för den tid som de har valts att vara ledamöter.

86 § Valutskottet ska lägga fram förslag i alla valärenden som fullmäktige ska behandla (med undantag av valen av fullmäktiges presidium).

Fullmäktige kan dock besluta att förrätta ett visst val utan föregående beredning.

87 § I fråga om sammanträden, beslutsförfarande, jäv, beslutsförhet, protokoll och justering av protokoll tillämpas på valutskottet det som föreskrivs om nämnder i kommunallagen.

88 § Valutskottets ordförande utser, efter samråd med landstingsdirektören, sekreterare åt utskottet.

Övriga ordinarie fullmäktigeberedningar

Programberedningen

89 § Programberedningen har 11 ledamöter.

Bland ledamöterna väljer fullmäktige en ordförande för den tid denne har valts att vara ledamot.

90 § Fullmäktige fastställer årligen uppdrag för programberedningen.

91 § Programberedningens uppgift, som omfattar hela länet, är att utifrån ett patient- och närståendeperspektiv på verksamhetens innehåll:

- Öka kunskapen om patienters och närståendes behov

- Verka för bättre förståelse och ökad samverkan mellan verksamhetsansvariga och förtroendevalda.
- Lämna rapporter om genomförd verksamhet.
- I sin verksamhetsrapport för året lämna underlag inför styrelsens beredning av landstingsplanen.

Programberedningen har ett särskilt ansvar för att i sitt arbete bevaka och belysa aktuella etik- och prioriteringsfrågor inom det aktuella uppdraget.

92 § I fråga om sammanträden, beslutsförfarande, jäv, beslutsförhet, protokoll och justering av protokoll tillämpas på programberedningen det som föreskrivs om nämnder i kommunallagen.

93 § Programberedningen får väcka ärenden i fullmäktige inom sitt ansvarsområde.

94 § Programberedningen får från landstingets nämnder och landstingsdirektören begära in de upplysningar och yttranden den behöver för att fullgöra sina uppgifter.

Regionala beredningen

95 § Regionala beredningen har 13 ledamöter.

Bland ledamöterna väljer fullmäktige en ordförande för den tid denne har valts att vara ledamot.

96 § Fullmäktige fastställer årligen uppdrag för regionala beredningen.

97 § Regionala beredningens uppgift, som omfattar hela länet, är att inom det regionala utvecklingsområdet:

- Öka kunskapen om medborgarnas behov.
- Verka för bättre kontakter mellan medborgare och förtroendevalda.
- Lämna rapporter om genomförd verksamhet.
- I sin verksamhetsrapport för året lämna underlag inför styrelsens beredning av landstingsplanen.

98 § I fråga om sammanträden, beslutsförfarande, jäv, beslutsförhet, protokoll och justering av protokoll tillämpas på regionala beredningen det som föreskrivs om nämnder i kommunallagen.

99 § Regionala beredningen får väcka ärenden i fullmäktige inom sitt ansvarsområde.

100 § Regionala beredningen får från landstingets nämnder och landstingsdirektören begära in de upplysningar och yttranden den behöver för att fullgöra sina uppgifter.

Hälso- och sjukvårdsberedningarna

101 § Hälso- och sjukvårdsberedning Nord har 13 ledamöter.

Hälso- och sjukvårdsberedning Öst har 13 ledamöter.

Hälso- och sjukvårdsberedning Mitt har 17 ledamöter.

Hälso- och sjukvårdsberedning Syd har 15 ledamöter.

Bland ledamöterna i respektive beredning väljer fullmäktige en ordförande för den tid denne har valts att vara ledamot.

102 § Hälso- och sjukvårdsberedningarnas uppgifter omfattar följande geografiska områden:

- Hälso- och sjukvårdsberedning Nord: Kiruna, Pajala, Gällivare och Jokkmokks kommuner.

- Hälso- och sjukvårdsberedning Öst: Övertorneå, Haparanda, Överkalix och Kalix kommuner.
- Hälso- och sjukvårdsberedning Mitt: Bodens och Luleå kommuner.
- Hälso- och sjukvårdsberedning Syd: Arjeplogs, Arvidsjaur, Piteå och Älvsbyns kommuner.

103 § Fullmäktige fastställer årligen uppdrag för hälso- och sjukvårdsberedningarna.

104 § Hälso- och sjukvårdsberedningarnas uppgift är att inom sina geografiska områden och utifrån ett medborgarperspektiv på utbudet av hälso- och sjukvård:

- Öka kunskapen om medborgarnas behov, tillgång till och konsumtion av vård i respektive geografiska område.
- Verka för bättre kontakter mellan medborgare och förtroendevalda.
- Lämna rapporter om genomförd verksamhet.
- I sina verksamhetsrapporter för året lämna underlag inför styrelsens beredning av landstingsplanen.

Hälso- och sjukvårdsberedningarna ska i sitt arbete söka samverka med länets kommuner.

105 § I fråga om sammanträden, beslutsförfarande, jäv, beslutsförhet, protokoll och justering av protokoll tillämpas på hälso- och sjukvårdsberedningarna det som föreskrivs om nämnder i kommunallagen.

106 § Hälso- och sjukvårdsberedningarna får väcka ärenden i fullmäktige inom sitt ansvarsområde.

107 § Hälso- och sjukvårdsberedningarna får från landstingets nämnder och landstingsdirektören begära in de upplysningar och yttranden den behöver för att fullgöra sina uppgifter.

Reglemente för revisorerna

Revisorernas organisation

1 § Landstinget har 8 revisorer (samtliga partier i fullmäktige ska ha minst en revisor).

2 § Fullmäktige ska, för den tid som fullmäktige bestämmer, välja en ordförande och en vice ordförande.

Revisorernas uppgifter

3 § För revisorerna gäller bestämmelserna i kommunallagen, bestämmelser som påverkar kommunal revision i annan lagstiftning, utfärdade ägardirektiv för kommunala företag samt detta reglemente.

4 § Revisionsarbetet ska bedrivas med utgångspunkt i vad som anges i senaste version av skriften ”God revisionsred i kommunal verksamhet”.

Budget

5 § För revisorernas budget utser fullmäktige en särskild oberoende beredning.

Sakkunniga

6 § Revisorerna anlitar enligt 9 kap 8 § kommunallagen själva sakkunniga till sin granskning i den omfattning som behövs.

Bestämmelserna i 9 kap 12 § kommunallagen om revisorernas rätt till upplysningar gäller också de sakkunniga som biträder revisorerna.

Revisorernas sammanträden

7 § Ordföranden kallar revisorerna till överläggningar i granskningsarbetet och till sammanträden i ärenden om sin förvaltning och om jäv. Ordföranden får kalla även sakkunniga och andra experter samt förtroendevalda i fullmäktigeberedningar och nämnder.

8 § Minnesanteckningar ska föras vid revisorernas överläggningar i granskningsarbetet.

En skrivelse i revisorernas namn i granskningsarbetet fordrar att alla revisorer är ense om skrivelsens innehåll. Skrivelsen ska undertecknas av ordföranden och av ytterligare en person som revisorerna utser.

9 § Av 9 kap 15 § kommunallagen följer att de beslut som revisorerna fattar om sin förvaltning och om jäv ska tas upp i protokoll.

Protokollet justeras av ordföranden och en annan revisor. Revisorerna kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt innan revisorerna justerar den.

Arkiv

10 § För vården av revisorernas arkiv gäller bestämmelserna i arkivlagen och i av fullmäktige fastställt arkivreglemente.

Utlåtande om delårsrapport

11 § Revisorernas utlåtande om delårsrapporten ska lämnas till fullmäktige senast två veckor efter det att styrelsen tagit ställning till delårsrapporten.

Revisionsberättelse

12 § Revisionsberättelsen ska lämnas till fullmäktige senast två veckor efter det att styrelsen överlämnat årsredovisningen till fullmäktige och revisorerna.

Reglemente för patientnämnden

Utöver vad som föreskrivs om patientnämnd i lag eller annan författning gäller bestämmelserna i detta reglemente.

Verksamhetsområde

1 § Patientnämnden, som organisatoriskt är placerad under fullmäktige, har till uppgift att stödja och hjälpa patienter inom:

- Den hälso- och sjukvård som bedrivs enligt hälso- och sjukvårdslagen av landstinget, enligt avtal med landstinget eller vårdgivare verksamma enligt nationella taxan.
- Den hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen som bedrivs av kommuner eller enligt avtal med kommuner och den allmänna omvårdnad enligt socialtjänstlagen som ges i samband med sådan hälso- och sjukvård.

- Den tandvård enligt tandvårdslagen som bedrivs eller helt eller delvis finansieras av landstinget.

Patientnämnden ska utse stödpersoner för de patienter som tvångsvårdas enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård, lagen om rättspsykiatrisk vård eller isoleras enligt smittskyddslagen om patienten så begär.

2 § Nämnden ska utifrån synpunkter och klagomål stödja och hjälpa enskilda patienter och bidra till kvalitetsutveckling och hög patientsäkerhet i hälso- och sjukvården genom att:

- Hjälpa patienter att få den information de behöver för att kunna ta tillvara sina intressen i hälso- och sjukvården.
- Främja kontakterna mellan patienter och vårdpersonal.
- Hjälpa patienter att vända sig till rätt myndighet.
- Rapportera iakttagelser och avvikelser av betydelse för patienterna till vårdgivare och vårdenheter.

Nämnden ska göra Inspektionen för vård och omsorg uppmärksam på förhållanden som omfattas av myndighetens tillsyn.

Nämnden ska senast sista februari varje år till Inspektionen för vård och omsorg lämna en redogörelse över nämndens verksamhet under föregående år.

Nämnden ska informera allmänheten, hälso- och sjukvårdspersonalen och andra berörda om sin verksamhet.

I övrigt ska nämnden fullgöra vad som enligt landstingsfullmäktiges beslut eller författning ankommer på nämnden.

För att fullgöra sina uppgifter har nämnden rätt att från landstingets organ och anställda infordra de uppgifter samt få de upplysningar och det biträde nämnden behöver.

Arbetsformer

3 § Nämnden har 7 ledamöter och 7 ersättare.

Ledamöterna och ersättarna i nämnden väljs för fyra år, räknat från och med den 1 januari året efter det år då val av fullmäktige har ägt rum i hela landet.

Presidium

4 § Ordförande och vice ordförande utses av landstingsfullmäktige.

Om både ordförande och vice ordförande är förhindrade att delta i hela eller delar av ett sammanträde, utser nämnden en annan ledamot att vara ordförande tillfälligt.

Sekreterare

5 § Sekreterare utses av ordföranden, det bör ske efter samråd med landstingsdirektören.

Sammanträden

6 § Tid och plats för sammanträdena ska fastställas i en årlig plan. Ordföranden får ändra tidpunkten för eller inställa sammanträde.

Sammanträde ska också hållas om minst en tredjedel av ledamöterna begär det, eller ordföranden anser att det behövs.

Kallelse och sammanträdeshandlingar

7 § Skriftlig kallelse ska skickas ut till ledamöterna, och för kännedom till ersättarna, senast tio dagar före sammanträde.

Preliminär föredragningslista och därtill hörande handlingar ska snarast möjligt därefter skickas ut till ledamöter och ersättare. Slutlig föredragningslista fastställs vid sammanträdet början.

Ersättarnas tjänstgöring

8 § Ledamot som inte kan delta i sammanträde ska snarast underrätta sekreteraren, som inkallar den ersättare som står närmast i tur att tjänstgöra.

En ledamot som inställer sig under ett pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om ersättare har trätt in i ledamotens ställe.

En ledamot eller en ersättare som har avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får åter tjänstgöra, sedan ärendet har handlagts.

En ledamot som har avbrutit tjänstgöringen en gång under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får åter tjänstgöra om ersättarens inträde har påverkat styrkebalansen mellan partierna.

Ersättare som är närvarande vid sammanträde utan att tjänstgöra har rätt att delta i överläggningarna och få sin mening antecknad till protokollet.

Tillkallande av utomstående

9 § Beslut att kalla utomstående till sammanträde fattas mellan sammanträdena av ordföranden.

Föredragning

10 § Ordföranden beslutar om formerna för föredragning av ärenden vid sammanträden.

Protokoll

11 § För varje sammanträde utses en ledamot till att jämte ordföranden justera protokollet. Har flera ordförande fungerat vid sammanträdet justerar varje ordförande de paragrafer i protokollet som redovisar de delar av handlingarna som ordföranden har lett.

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och vill motivera reservationen ska det göras skriftligt. Motiveringen ska lämnas till sekreteraren före protokollsjusteringen.

Utdrag ur protokollet ska tillställas dem som är berörda av besluten.

Fullständiga protokoll ska tillställas patientnämndens ledamöter och ersättare samt landstingets revisorer och styrelsen.

Delgivning

12 § Delgivning sker med ordföranden, sekreteraren eller den som i övrigt enligt särskilt beslut av nämnden är behörig att motta delgivning.

Arkivvård

13 § För arkivvården gäller av landstingsfullmäktige fastställt arkivreglemente.

Reglemente för landstingsstyrelsen

Utöver vad som föreskrivs om landstingsstyrelse i lag eller förordning gäller bestämmelserna i detta reglemente.

Verksamhetsområde

1 § Landstingsstyrelsen är landstingets ledande politiska förvaltningsorgan. Landstingsstyrelsen har ansvar för hela landstingets utveckling och ekonomiska ställning.

Landstingsstyrelsen är också ansvarig för de verksamheter som inte uttryckligen åligger annan nämnd enligt särskilt reglemente.

Styrelsen är tillika hälso- och sjukvårdsnämnd, tandvårdsnämnd, utbildningsnämnd, nämnd för landstingets verksamhet enligt lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS) samt krisledningsnämnd.

Styrelsen har också ansvar för kulturfrågor och försörjningsfrågor.

Dessutom är styrelsen landstingets arbetsgivarorgan och därigenom också personal-, löne- och pensionsmyndighet, arkivmyndighet samt personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen (PUL).

2 § Styrelsen ska ha hand om landstingets medelsförvaltning och därvid följa av fullmäktige meddelade föreskrifter härför.

Medelsförvaltningen omfattar placering och upplåning av medel. I uppgiften ingår också att bevaka att landstingets inkomster inflyter och att betalningar görs i tid samt vidta de åtgärder som behövs för indrivning av förfallna fordringar.

Styrelsen har också hand om övrig ekonomisk förvaltning. I denna uppgift ingår bland annat att:

- Underhålla och förvalta landstingets fasta och lösa egendom.
- Tillse att landstingets behov av försäkringsskydd är tillgodosett.
- Handha egen donationsförvaltning samt efter samtycke från annan nämnd placera sådana medel som ingår i donation som förvaltas av den nämnden.

Styrelsen svarar inför fullmäktige för att landstinget har en god ekonomisk hushållning.

3 § Styrelsen ansvarar för att verksamheterna bedrivs enligt de mål och ramar som fullmäktige har fastställt samt de lagar och förordningar som gäller för dem.

I detta ligger att styrelsen ska:

- Ansvara för övergripande styrning av landstingets samlade verksamheter.
- Styrelsen ska leda, utveckla och samordna förvaltningen av landstingets angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet.
- Tillse att uppföljning sker till fullmäktige från samtliga verksamheter om hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret.
- Genom samråd och samarbete med andra samhällsorgan, näringsliv och organisationer verka för en positiv länsutveckling och därvid svara för landstingets åtaganden inom det regionalpolitiska området.
- Svara för landstingets övergripande informationsverksamhet
- Styrelsen ska ha ägaransvar för och uppsikt över landstingets bolag. Där i innefattas att bevaka landstingets rätt vid bolagsstämmor i företag som landstinget helt eller delvis äger samt landstingets intressen i stiftelser och föreningar.

- Besluta om köp och försäljning av fastigheter och bostadsrätter samt om övertagande av betalningsansvaret för in-tecknad skuld vid sådant förvärv eller byte.
- Ansvara för landstingsövergripande förhandlingar med rätt att för landstingets räkning genom kollektivavtal eller på annat sätt reglera frågor om förhållandet mellan landstinget som arbetsgivare och dess anställda. Här i innefattas rätt att lämna uppdrag som avses i den kommunala delegation-slagen och att besluta om stridsåtgärder.
- Avgöra frågor om tolkning och tillämpning av bestämmelser om anställningsvillkor med mera samt utfärda föreskrifter och anvisningar i sådana frågor.
- I övrigt fullgöra arbetsgivarens skyldigheter eller utöva dennes rättigheter i de frågor som inte överläts åt annan nämnd att besluta om.
- Styrelsen får också lämna sådana uppdrag som avses i 6 kap. 3 § lag om vissa kommunala befogenheter (2009:47). Ett uppdrag får dock inte omfatta att sluta sådana avtal som avses i 32 § andra stycket, lagen om medbestämmande i arbetslivet (1976:580).
- Ansvara för tolkning och tillämpning av reglerna för ersättning till förtroendevalda samt pensionsreglementet för förtroendevalda.
- Företräda landstinget inför domstol.
- Fullgöra de uppgifter som ankommer på styrelsen enligt arkivlagen (1990:782) och enligt de bestämmelser fullmäktige utfärdar.
- Styrelsen ska göra de framställningar hos fullmäktige, övriga nämnder och landstingets företag, statliga och kommunala myndigheter samt organisationer som behövs.
- I övrigt fullgöra vad som enligt särskilda beslut av fullmäktige hänskjuts till styrelsen.

4 § Följande ärenden ska dock alltid hänskjutas till fullmäktige:

- Ärenden som enligt lag eller annan författning ska avgöras av fullmäktige.
- Köp och försäljning av fastigheter och bostadsrätter i de fall värdet per objekt överstiger 4 miljoner kr eller där köpet/försäljningen är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.
- Yttranden som innehåller viktigare principiella ställningstaganden och där tidsskäl inte omöjliggör att yttrandena behandlas av fullmäktige.
- Ärenden i övrigt som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.

Krisledningsnämnd

5 § Styrelsen är krisledningsnämnd vid extraordinära händelser i fredstid och ska också ansvara för erforderlig planering vid extraordinära händelser.

Styrelsen ska svara för att ta fram ett förslag till plan för hur landstinget ska hantera extraordinära händelser.

Styrelsen har också det övergripande ansvaret för landstingets övriga beredskaps- och katastrofplanering.

För krisledningsnämnden gäller följande:

- Ordföranden i krisledningsnämnden, eller vid dennes frånvaro vice ordföranden, bedömer när en extraordinär händelse medför att nämnden ska

träda i funktion. Krisledningsnämnden ska dessutom sammankallas på begäran av enskild ledamot och nämnden kan då besluta att träda i funktion.

- Ordföranden i krisledningsnämnden, eller vid dennes frånvaro vice ordföranden, får besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämnden inte hinner sammanträda.

Sådana beslut ska därefter snarast anmälas till nämnden.

- Krisledningsnämnden får fatta beslut om att överta hela eller delar av landstingsstyrelsens uppdrag i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning.
När förhållandena medger det ska krisledningsnämnden besluta att de uppgifter som nämnden har övertagit från landstingsstyrelsen ska återgå till styrelsen.
- Krisledningsnämndens beslut ska anmälas vid närmast följande fullmäktigesammanträde.
- Styrelsen får på begäran bistå kommuner och andra landsting som drabbats av en extraordinär händelse. Om bistånd har lämnats har landstinget rätt till skäligen ersättning av den som mottagit biståndet.
- Styrelsen får under en extraordinär händelse lämna begränsat ekonomiskt bistånd till en enskild som drabbats av händelsen.
- Bestämmelser om landstingets möjlighet att bistå en kommun eller ett annat landsting med hälso- och sjukvårdsresurser vid extraordinära händelser finns i hälso- och sjukvårdslagen.

Särskilda nämndsuppgifter

6 § Styrelsen är hälso- och sjukvårdsnämnd och ska utöva ledning av landstingets hälso- och sjukvård i enlighet med 10 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

Styrelsen är tandvårdsnämnd och ska utöva ledningen av folktandvården i enlighet med 11 § tandvårdslagen (1985:125).

Styrelsen är nämnd för landstingets verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och ska utöva ledningen av landstingets samlade insatser enligt 22 § LSS.

Styrelsen ska i dessa egenskaper ansvara för att all hälso- och sjukvård, tandvård och insatser enligt LSS i landstinget styrs, samordnas och utvecklas på ett sådant sätt att de samlade resurserna anpassas till befolkningens behov och bidrar till förbättring av hälsotillståndet.

Styrelsen är utbildningsnämnd och ska ansvara för landstingets offentliga skolväsende enligt skollagen (2010:800) och till denna hörande författningar.

7 § Det åligger nämnden särskilt att:

- Planera hälso- och sjukvården samt tandvården.
- Utveckla landstingets insatser för förbättrad folkhälsa inom ramen för fullmäktiges beslut.
- Ansvara för patientvalssystem inom sjukvården samt andra ersättningsystem.

Arbetsformer

Sammansättning

8 § Styrelsen består av 15 ledamöter och 15 ersättare.

Presidium

9 § Ordförande och vice ordförande utses av landstingsfullmäktige.

Om både ordförande och vice ordförande är förhindrade att delta i hela eller delar av ett sammanträde, utser styrelsen en annan ledamot att vara ordförande tillfälligt.

Sekreterare

10 § Sekreterare utses av ordföranden, efter samråd med landstingsdirektören.

Landstingsdirektör

11 § Landstingsdirektören har den ledande ställningen bland landstingets personal och har det yttersta ledningsansvaret inför styrelsen.

Sammanträden

12 § Tid och plats för sammanträdena ska fastställas i en årlig plan. Ordföranden får ändra tidpunkten för eller inställa sammanträde.

Sammanträde ska också hållas om minst en tredjedel av ledamöterna begär det, eller ordföranden anser att det behövs.

Styrelsen får besluta att dess sammanträden ska vara offentliga inom den ram som kommunallagen medger.

Kallelse och sammanträdeshandlingar

13 § Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena.

Skriftlig kallelse ska skickas ut till ledamöterna, och för kännedom till ersättarna, senast tio dagar före sammanträde.

Om särskilda skäl föreligger får kallelse ske på annat sätt och med annan tidsfrist.

Preliminär föredragningslista och därtill hörande handlingar ska snarast möjligt därefter skickas ut till ledamöter och ersättare. Slutlig föredragningslista fastställs vid sammanträdet början.

När varken ordföranden eller vice ordföranden kan kalla till sammanträde ska den som varit ledamot i styrelsen längst tid göra detta.

Ersättarnas tjänstgöring

14 § Ledamot som inte kan delta i sammanträde ska snarast underrätta sekreteraren, som inkallar den ersättare som står närmast i tur att tjänstgöra.

Om inte ersättarna väljs proportionellt ska ersättarna tjänstgöra enligt den av fullmäktige mellan dem bestämda ordningen.

En ledamot som inställer sig under ett pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om ersättare har trätt in i ledamotens ställe.

En ledamot eller en ersättare som har avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får åter tjänstgöra, sedan ärendet har handlagts.

En ledamot som har avbrutit tjänstgöringen en gång under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får åter tjänstgöra om ersättarens inträde har påverkat styrkebalansen mellan partierna.

Ersättare som är närvarande vid sammanträde utan att tjänstgöra har rätt att delta i överläggningarna och få sin mening antecknad till protokollet.

Tillkallande av utomstående

15 § Beslut att kalla utomstående till sammanträde fattas mellan sammanträdena av ordföranden.

Föredragning

16 § Ordföranden beslutar om formerna för föredragning av ärenden vid sammanträden.

Protokoll

17 § För varje sammanträde utses en ledamot till att jämte ordföranden justera protokollet. Har flera ordförande fungerat vid sammanträdet justerar varje ordförande de paragrafer i protokollet som redovisar de delar av förhandlingarna som ordföranden har lett.

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och vill motivera reservationen ska det göras skriftligt. Motiveringen ska lämnas till sekreteraren före protokollsjusteringen.

Utdrag ur protokollet ska tillställas dem som är berörda av besluten.

Fullständiga protokoll ska tillställas styrelsens, fullmäktiges och patientnämndens ledamöter och ersättare, fullmäktigeberedningarnas ledamöter samt landstingets revisorer.

Delgivning

18 § Delgivning sker med ordföranden, sekreteraren eller den som i övrigt enligt särskilt beslut av styrelsen är behörig att motta delgivning.

Arkivvård

19 § För arkivvården gäller av landstingsfullmäktige fastställt arkivreglemente.

Ersättning till stödpersoner

Patientnämnden ska utse stödpersoner för de patienter som tvångsvårdas enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård, lagen om rättspsykiatrisk vård eller isoleras enligt smittskyddslagen om patienten så begär.

Stödpersonerna får ersättning för sitt arbete per patient och vecka motsvarande 0,78 procent av gällande basarvode för förtroendevalda samt omkostnadsersättning med 65 kr per påbörjad vecka. Omkostnadsersättningen är skattepliktig.

Reseersättning betalas enligt de regler som gäller för anställda i landstinget.

Inkallande av ersättare

Vid förhinder för ordinarie ledamot i landstingsstyrelsen och patientnämnden samt övriga organ som landstinget utser ledamöter i, inkallas:

- 1 I första hand den personliga ersättaren om sådan utsetts (ledamot och personlig ersättare har samma ordningsnummer i valförteckningen).
- 2 I andra hand ännu ej inkallad ersättare från samma parti, i den ordning partiets ersättare står upptagna i valförteckningen.

- 3 I tredje hand ännu ej inkallad ersättare från samma kartell, (s+v+mp) respektive (ns+m+c+fp), i den ordning kartellens ersättare står upptagna i valförteckningen.
- 4 I fjärde hand ännu ej inkallad ersättare, i den ordning ersättarna står upptagna i valförteckningen.

Inkallande av ej tjänstgörande ersättare

- 1 En ersättare per fyra påbörjade fullmäktigemandat kallas till fullmäktiges sammanträden.
- 2 Från Socialdemokraterna kallas nio ersättare, från Norrbottens Sjukvårdsparti fyra, från Moderata Samlingspartiet tre, från Vänsterpartiet två, från Centerpartiet en, från Folkpartiet liberalerna en och Miljöpartiet de gröna en.
- 3 Partierna ansvarar för fördelning av platserna.

Ersättning till förtroendevalda

Tillämpningsområde

1 § Där inte annat anges gäller reglerna för ledamöter och ersättare i landstingsfullmäktige, ledamöter i fullmäktigeberedningar, ledamöter och ersättare i landstingsstyrelsen och patientnämnden samt revisorer i landstinget.

De ersättningar som omfattas av reglerna är:

- Årsarvode (2–5 §).
- Sammanträdesarvode (6–7 §).
- Särskilt ordförandearvode (8 §).
- Ersättning för förlorad arbetsförtjänst med mera (9 §).
- Ledighet vid sjukdom (10 §).
- Rese- och traktamentsersättning (11 §).

Årsarvodets konstruktion

2 § Årsarvode anges antingen som fast kronotal eller som procentandel av 12 gånger basarvodet (55 054 kr) i 2013 års lönenivå.

Vem får årsarvode och hur mycket

3 § Årsarvode betalas till ordförande med flera enligt följande:

Heltidsuppdrag	Årsarvode
Ordförande i landstingsstyrelsen (landstingsråd)	135 % av basarvodet
Vice ordförande i landstingsstyrelsen (landstingsråd)	125 % av basarvodet
En ledamot i landstingsstyrelsen (jämsällldhetsråd) ¹⁾	110 % av basarvodet
En ledamot i landstingsstyrelsen (folkhälsoråd) ¹⁾	110 % av basarvodet
¹⁾ Utset av landstingsstyrelsen	

Deltidsuppdrag	Årsarvode
Ordförande i fullmäktige	55 054 kr
Förste vice ordförande i fullmäktige	27 527 kr
Andre vice ordförande i fullmäktige	27 527 kr
Ordförande i programberedningen, regionala beredningen samt hälso- och sjukvårdsberedningarna	83 000 kr

Deltidsuppdrag	Årsarvode
Annan ledamot i landstingsstyrelsen än landstingsråd, jämställdhetsråd, folkhälsoråd och oppositionsråd	15 000 kr
Ordförande i patientnämnden	15 000 kr
Ordförande bland revisorerna	25 000 kr
Övriga revisorer	12 500 kr

Oppositionsråd

Årsarvode betalas till en ledamot eller ersättare i landstingsstyrelsen enligt följande:

Parti	Årsarvode
Norrbottnens Sjukvårdsparti	100 % av basarvodet
Moderata Samlingspartiet	92 % av basarvodet
Centerpartiet	67 % av basarvodet
Folkpartiet liberalerna	62 % av basarvodet

Sådan ledamot benämns oppositionsråd, och utses av respektive parti.

Övrigt

3 a § Årsarvoderade förtroendevalda förutsätts delta i sammanträden, utbildningar och andra aktiviteter inom respektive organ.

Uppräkning av årsarvode

4 § Basarvodet uppräknas per kalenderår med en procentsats som motsvarar den för respektive år genomsnittliga löneökningen för landstingets anställda.

Maximalt årsarvode

5 § Sammanlagt årsarvode från landstinget för annan förtroendevald än landstingsråd får inte överstiga 100 procent av basarvodet.

Vem får sammanträdesarvode

6 § Sammanträdesarvode betalas till:

- Fullmäktigeledamot vid sammanträde eller förrättning med fullmäktige. Dessutom betalas inläsningsarvode för sammanträde med 100 kr för varje dag sammanträdet pågår.
- Ledamot i programberedningen, regionala beredningen samt hälso- och sjukvårdsberedningarna efter redovisad aktivitet för högst 15 dagar per år.
- Ledamot i valutskottet vid sammanträde eller förrättning med utskottet.
- Ej tjänstgörande ersättare som kallats och inställt sig till fullmäktiges sammanträde.
- Deltagare i sammanträde med partigrupp.

Partierna disponerar följande totalantal sammanträdesdagar (antal deltagare gånger antal sammanträdesdagar) per mandatperiod:

Socialdemokraterna	1 320
Norrbottnens Sjukvårdsparti	520
Vänsterpartiet	240
Moderata Samlingspartiet	360
Centerpartiet	160
Folkpartiet liberalerna	120
Miljöpartiet de gröna	120

Partigruppssammanträde kan hållas på valfri ort i länet. Ett sammanträde per år kan dock förläggas utanför länet till valfri ort i norra sjukvårdsregionen.

- Nämndsledamot vid sammanträde eller förrättning med nämnden.
Med nämnd avses landstingsstyrelsen och patientnämnden.
Arvode enligt denna punkt betalas dock inte till landstingsråd, jämställdhetsråd, folkhälsoråd och oppositionsråd.
- Revisorer utsedda för granskning av landstingets verksamhet vid sammanträde eller förrättning med revisorerna.
- Ledamot och revisor som landstinget utser i annat organ vid sammanträde eller förrättning med organet, förutsatt att landstinget ska svara för arvodet.
Sammanträdesarvode betalas dock inte om årsarvode för uppdraget betalas av landstinget.

Generellt för ovanstående punkter gäller att sammanträdesarvode inte betalas till förtroendevald med årsarvode på 100 procent eller mer av basarvodet.

Pågår sammanträdet eller förrättningen mer än en dag, räknas varje dag som ett sammanträde eller en förrättning.

Till ersättare som kallats och inställt sig till sammanträde eller förrättning betalas arvode. Det gäller även om ordinarie ledamot är närvarande.

Till ersättare som underrättats om sammanträde eller förrättning men inte kallats, betalas inte arvode.

Kostavdrag vid partigruppssammanträden

Vid partigruppssammanträden i Landstingshuset bekostar ledamöter och ersättare all förtäring.

Vid partigruppssammanträden utanför Landstingshuset förmånsbeskattas ledamöterna för förtäring vid endagsförrättning. Vid flerdagsförrättning minskar traktamentsersättningen med 81 kr för resdag och 107 kronor för heldag.

Sammanträdesarvodets storlek

7 § Sammanträdesarvodet är 750 kr per sammanträde/förrättning.

Den som samma dag deltar i flera sammanträden eller förrättningar får helt sammanträdesarvode för första och halvt sammanträdesarvode för andra sammanträdet eller förrättningen. Sammanträdesarvode för därpå följande sammanträden eller förrättningar betalas inte.

Arvode betalas endast för sammanträde eller förrättning. För resdag före eller efter sammanträde/förrättning betalas således inte arvode, utan endast traktamente och resetillägg enligt de regler som anges i 11 §.

Särskilt ordförandearvode

8 § I de fall annan ledamot än årsarvoderad ordförande eller vice ordförande fungerar som ordförande vid sammanträde med ett landstingsorgan betalas särskilt ordförandearvode med 100 kr per sammanträde.

Ersättning för förlorad arbetsförtjänst m m

9 § Ersättning för styrkt förlorad arbetsförtjänst betalas till:

- Ledamöter och ersättare i landstingsfullmäktige, landstingsstyrelsen och patientnämnden samt landstingets revisorer vid sammanträde/förrättning som berättigar till sammanträdesarvode.
- Ledamot i valutskottet vid sammanträde/förrättning som berättigar till sammanträdesarvode.
- Ledamöter i programberedningen, regionala beredningen samt hälso- och sjukvårdsberedningarna för högst 15 dagar per år för arbete/aktiviteter inom ramen för beredningarnas uppdrag. Högst 5 av de 15 dagarna får användas för partiarbete som är kopplat till beredningens uppdrag. För de 5 partidagarna ges endast ersättning för förlorad arbetsförtjänst, sammanträdesarvode samt resor inom länet.
- Ledamöter i landstingsstyrelsen för högst 10 dagar per år för arbete/aktiviteter inom ramen för styrelsens uppdrag utöver ordinarie sammanträdes- och förrättningsdagar.
- Av landstinget utsedda ledamöter och ersättare i samverkansorgan, förutsatt att landstinget svarar för sammanträdesarvodet.

Ersättning betalas dock ej till förtroendevald med årsarvode på 40 procent eller mer av basarvodet.

I ersättningen ska inräknas förlorad semesterersättning om den förtroendevalde på grund av sammanträde eller förrättning går miste om semesterersättning hos sin arbetsgivare.

För förtroendevald som har, men ej kan redovisa, förlorad arbetsförtjänst, exempelvis jordbrukare eller egen företagare, är ersättningen för hel dag 1/365 av den sjukpenninggrundande årsinkomst försäkringskassan beslutat om. Samma regel gäller för förtroendevald som är arbetslös.

Förtroendevald som är skiftarbetare har rätt till ersättning för förlorad arbetsförtjänst om sammanträdet eller förrättningen påverkar dennes möjligheter att arbeta sitt skift före eller efter sammanträdet/förrättningen.

Barntillsynskostnader

Förtroendevald med barn har rätt till ersättning för kostnader för barntillsyn som uppkommer när uppdraget fullgörs.

Rätten gäller tillsyn av barn som normalt vårdas i den förtroendevaldes familj och som under kalenderåret fyller högst 11 år. Om särskilda skäl finns kan ersättning betalas även för tillsyn av barn som är äldre.

Ersättning betalas inte för tillsyn som utförs av egen familjemedlem eller sammanboende och inte heller för den ordinarie tid som barnet vistas i den kommunala barnomsorgen.

Rätten till ersättning gäller inte för förtroendevald med årsarvode på 40 procent eller mer av basarvodet.

Förtroendevald med funktionshinder

Förtroendevald med funktionshinder har rätt till ersättning för särskilda kostnader som uppkommer när uppdraget fullgörs.

Rätten omfattar kostnader för resor, ledsagare, tolk, hjälp med inläsning av handlingar och liknande.

Försäkringar

Vid fullgörande av uppdrag omfattas förtroendevald av följande försäkringar:

- Ansvarsförsäkring.
- Tjänstereseförsäkring.
- Arbetskadeförsäkring.
- Grupplivförsäkring (gäller förtroendevald med årsarvode på 40 procent eller mer av basarvodet).

Pension

Förtroendevald som ej omfattas av pensionsbestämmelserna PBF och som har konstaterad pensionsförlust i den ordinarie anställningen på grund av förtroendeuppdrag hos landstinget får ersättning för förlusten utbetald årligen.

Ledighet vid sjukdom

10 § För förtroendevald med basarvodesanknutet årsarvode som på grund av sjukdom är förhindrad att fullgöra sitt uppdrag gäller beräkningsgrunder och förmåner som för anställda enligt allmänna bestämmelser (AB).

Under de 14 första dagarna vid sjukdom betalas ersättning motsvarande sjuklön enligt lagen om sjuklön. Konstruktionen innebär att ersättning från försäkringskassan inte ska begäras annat än från och med dag 15 i sjukperioden.

Rese- och traktamentsersättning

11 § Ersättning betalas enligt de regler som gäller för anställda i landstinget. För årsarvoderade förtroendevalda som bor på ett avstånd om minst 10 mil enkel väg från tjänstestället utbetalas reseersättning mellan bostaden och tjänstestället för landstingsstyrelsens sammanträden och utbildningar och de gruppledaröverläggningar som landstinget kallar till, samt övernattning i de fall uppdraget kräver detta. Ersättningen ska tas upp till beskattning av den förtroendevalde och arbetsgivaravgifter ska betalas av landstinget.

Tillämpningsföreskrifter

12 § Landstingsstyrelsen svarar för tolkning och tillämpning av ersättningsreglerna.

Om särskilda skäl föreligger kan styrelsen besluta om ersättning som ligger utanför reglerna, dock inte i fråga om pension eller avgångsersättning; sådana ärenden prövas av fullmäktige.

Datorutrustning m m till förtroendevalda

Landstingsråd, jämställdhetsråd, folkhälsoråd, oppositionsråd, ordförande i programberedningen, regionala beredningen, hälso- och sjukvårdsberedningarna samt ordföranden bland revisorerna ska erbjudas dator, skrivare och mobiltelefon enligt gällande landstingsstandard.

Kostnaderna belastar respektive verksamhet. För oppositionsrådets del belastas landstingsstyrelsen med de fasta kostnaderna, medan de rörliga kostnaderna belastar deras omkostnadsram.

Landstingsstyrelsen får, om särskilda skäl föreligger, besluta att ytterligare förtroendevalda ska omfattas av erbjudandet.

Partistöd m m

Partistödet består av ett grundstöd och ett mandatbundet stöd. Det mandatbundna stödet består i sin tur av ett allmänt partistöd, stöd till partiernas ungdomsorganisationer och stöd för främjande av kvinnors deltagande i politiskt arbete. Partistödet uppräknas årligen med förändringen i konsumentprisindex och utbetalas i början av varje år.

För 2014 är:

- Grundstödet 109 300 kr per parti.
- Det allmänna partistödet 119 800 kr per fullmäktigemandat.
- Stödet till partiernas ungdomsorganisationer 26 000 kr per fullmäktigemandat.
- Stödet för främjande av kvinnors deltagande i politiskt arbete 10 500 kr per fullmäktigemandat.

Vidare disponerar varje oppositionsråd en omkostnadsram på 145 000 kr för hela mandatperioden.

Avtackning av avgående fullmäktigeledamöter

Fullmäktigeledamot som lämnar sitt uppdrag under mandatperioden eller vid mandatperiodens utgång avtackas vid efterföljande mandatperiods första sammanträde.

Den som varit fullmäktigeledamot i fyra mandatperioder eller fler får en minnesgåva i form av en guldklocka eller annat av motsvarande värde (3 000 kr exklusive moms). Övriga får en enklare gåva till ett värde av 500 kr exklusive moms.

Planerings- och uppföljningsprocess (LFU)

Planering

Den politiska styrningen med roller, balanserad styrning och styrdokument beskrivs i fullmäktiges strategiska plan.

Process

Under våren: Landstingsråd och oppositionsråd har dialoger med fullmäktiges beredningar och verksamheten.

Senast i april: Fullmäktige fastställer styrelsens förslag till åtgärder med anledning av beredningarnas rapporter.

Senast i juni: Styrelsen beslutar om förslag till strategisk plan.

Juni: Styrelsen beslutar om landstingsstyrelsens plan.

Juni: Fullmäktige fastställer strategisk plan (Valår: preliminärt i juni, definitivt i november).

September: Styrelsen beslutar om uppdrag till verksamheten.

Oktober (undantaget valår): Styrelsen beslutar om förslag till finansplan.

Oktober: Fullmäktige fastställer kommande års uppdrag för fullmäktiges beredningar.

Senast i november: Fullmäktige fastställer finansplan.

November: Fullmäktiges beredningar och patientnämnden fastställer sina verksamhetsplaner (Valår: december).

Senast i november: Beredningarna lämnar sina verksamhetsrapporter till fullmäktige (Valår: oktober).

Senast i december: Landstingsdirektören fastställer divisionernas och stabsfunktionernas verksamhetsplaner.

Styrdokument

Krav på innehåll i styrdokumentet definieras i den strategiska planen.

Verksamhetsplaner

Patientnämnden och fullmäktiges beredningar

Verksamhetsplanerna ska innehålla:

- 1 Verksamhetsinriktning och handlingsplan för nästkommande år.
- 2 Budget för nämnden/beredningen.

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning och utvärdering beskrivs i den strategiska planen.

Process

Senast i november: Beredningarna lämnar sina verksamhetsrapporter till fullmäktige.

Februari: Patientnämnden fastställer sin verksamhetsrapport.

Mars: Styrelsen fastställer sin årsredovisning.

Senast 15 april: Fullmäktige tar ställning till årsredovisningen och frågan om ansvarsfrihet.

Per april och augusti: Styrelsen upprättar delårsrapport.

Juni och oktober: Delårsrapporten redovisas för fullmäktige.

Senast i september: Styrelsen återkopplar till beredningarna.

Landstingsdirektören lämnar en rapport till varje sammanträde med styrelsen.

Styrelsen rapporterar löpande till fullmäktige.

Årsredovisning

Styrelsen ska följa upp landstingsstyrelsens plan och bedöma måluppfyllelse för året i en årsredovisning.

Övriga beredningars verksamhetsrapporter

Rapporterna ska innehålla:

- Redovisning av medborgarnas behov inom det aktuella uppdraget.
- Hälso- och sjukvårdsberedningarna ska redovisa gemensamma iakttagelser samt jämförelser som påvisar likheter/skillnader.
- Underlag inför styrelsens beredning av landstingsplanen.
- Ekonomiskt utfall i förhållande till budget.

Patientnämndens verksamhetsrapport

Rapporten ska utformas enligt Inspektionen för vård och omsorgs krav.

Verksamhetsuppföljning

Delårsrapport

Styrelsen ska följa upp landstingsstyrelsens plan och bedöma måluppfyllelse för perioden i en delårsrapport.

Ekonomi m m (LFU)

Etiska regler för kontakt- och relationsfrämjande förmåner

Utgångspunkt

Endast de förmåner som är etiskt tillbörliga, d v s som allmänt uppfattas som hederliga och förenliga med god affärssed, ska godtas. Avgörande vid bedömningen i det enskilda fallet är att förmånen ska framstå som till intet förbindande och inte kunna riskera att försätta mottagaren i någon form av tacksamhetsskuld.

Tillbörliga förmåner

Följande förmåner i kontakt- eller relationsfrämjande syfte är normalt enbart attitydpåverkande och tillbörliga att acceptera:

- Arbetsmåltider av vardaglig karaktär.
- Uppvaktningar på jämna födelsedagar.
- Mindre varuprov.
- Prydnadsföremål som saknar nämnvärt marknadsvärde.

Icke tillbörliga förmåner

Följande typer av förmåner får inte förekomma:

- Penninggåvor, penninglån till ej marknadsmässiga villkor samt borgensåtaganden.
- Eftergifter av köpeskilling, fordran, amortering och ränta.
- Dolda förmåner, det vill säga av landstinget ej godkända eller irreguljära rabatter.
- Sidoleveranser av varor och tjänster från landstingets leverantörer.
- Helt eller delvis betalda nöjesresor eller semestervistelser.

Intern kontroll

Syfte

Intern kontroll är en process som utformas för att med rimlig grad av säkerhet kunna uppnå målen:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet.
- Tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten.
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer med mera.

Såväl den politiska ledningen som verksamhetsledningen samt övrig personal samverkar i syfte att nå målen.

En väl fungerande intern kontroll tjänar som skydd mot ooberättigade misstankar för såväl förtroendevalda som personal.

Landstingsstyrelsen

Styrelsen har det övergripande ansvaret för att se till att det finns en god intern kontroll. I detta ligger att utforma landstingsövergripande regler och riktlinjer samt att se till att gemensam planering sker.

Attest- och utbetalningsregler

Syfte

Attest- och utbetalningsreglerna ska bidra till god intern kontroll. Med intern kontroll menas alla de åtgärder som landstinget vidtar för att främja effektiviteten så att resurserna används på bästa sätt, trygga tillgångarna, säkerställa en rättvisande redovisning samt se till att gällande bestämmelser och överenskommelser efterlevs.

Definition

Att attestera innebär att kontrollera och bekräfta att transaktionerna stämmer med beslut eller planer och att behöriga personer utfört dessa handlingar. Attest sker med en signatur av elektronisk typ eller namnteckning på bokföringsdokumentet eller liknande.

Attester

För varje transaktion ska sakattest, beslutsattest och behörighetsattest göras. Behörighetsattest kan ske automatiskt med IT-stöd.

Utbetalningskontroll

Innan utbetalning sker ska kontroll göras av att betalning går till rätt mottagare och att likvida medel finns tillgängliga.

Attestuppdrag

Landstingsstyrelsen och patientnämnden utser besluts- och behörighetsattestanter samt ersättare för dessa.

Underrättelse om uppdrag

Förteckningar över attestanter ska upprättas och hållas aktuella. Sker attestkontroll manuellt ska förteckningarna innehålla signaturprov. Attestanterna ska informeras om vad uppdraget innebär.

Begränsningar i attesträtten

Attest får inte utföras av den som själv är förknippad med transaktionen (till exempel personliga utgifter) eller som står i beroendeförhållande till betalningsmottagaren. I sådana fall ska attest ske av närmast överordnad.

Ansvar

Attestanter är var för sig ansvariga för sina åtgärder.

Reglernas tillämpning

Landstingsstyrelsen fastställer tillämpningsanvisningar för attest- och utbetalningsreglerna för att säkerställa den interna kontrollen utifrån verksamhetens behov och förutsättningar.

Placering av likvida medel

Placering av landstingets likvida medel ska ske i enlighet med fastställd finanspolicy.

Upplåning

Upplåning ska ske i enlighet med fastställd finanspolicy.

Landstingsstyrelsen bemyndigas uppta långfristiga lån upp till 500 miljoner kr under planeringsperioden.

En checkräkningskredit på upp till 450 miljoner kr kan finnas.

Landstingsstyrelsen ska vid behov omplacera tidigare lån eller om disponera befintlig låneskuld samt se till att nödvändiga kontrollrutiner finns.

Landstingsstyrelsen ska i samband med delårsrapporter och årsredovisning lämna rapport om upptagna lån, långgivare, löptid, ränta och amortering.

Borgen

Borgen ska ske i enlighet med fastställd finanspolicy.

Landstingsstyrelsen får besluta om borgen på maximalt 20 miljoner kr.

Resor utanför Norden

De resor som avses är sådana som företas inom ramen för förtroendeuppdrag eller tjänst.

Beslut om resor utanför Norden för såväl förtroendevalda som anställda fattas av landstingsstyrelsen och räknas som ren verkställighet.

Representation

Större representation

Med större representation avses representation vid konferenser, kongresser och dylikt.

Dryck vid representation får endast inbegripa alkoholfria drycker, svag cider, lättöl samt folköl.

Landstingsstyrelsen fastställer vilka som har rätt att besluta om representation och om vin eller starköl ska ingå.

Övrig extern representation

Med övrig extern representation avses representation i form av förtäring, representationsgåva etcetera riktad till affärsförbindelser och liknande.

Representationen ska vara av skälig omfattning och ha ett klart samband med den verksamhet som bedrivs, både i fråga om ändamålet med representationen och tidpunkten för den.

Dryck vid representation får endast inbegripa alkoholfria drycker, svag cider, lättöl samt folköl.

Landstingsstyrelsen fastställer vilka som har rätt att besluta om representation och om vin eller starköl ska ingå.

Intern representation

Med intern representation avses representation i form av förtäring riktad till personal vid till exempel informationsmöte, arbetslunch och personalfest.

Intern representation ska tillämpas restriktivt. Dryck vid representation får endast inbegripa alkoholfria drycker, svag cider, lättöl samt folköl.

Landstingsstyrelsen fastställer vilka som har rätt att besluta om representation.

Attestunderlag

Representation ska styrkas genom anteckning på nota eller liknande verifikat som visar syfte, datum och namnen på de personer som deltagit och vilka de företräder. Uppgifterna ska antecknas på ett varaktigt sätt.

Betalkort

Innehav

Personliga betalkort kan innehas av politiker och tjänstemän som i sitt uppdrag/arbete regelbundet har behov av denna typ av betalningsform. Detta för att den enskilde inte ska behöva förskotta utgifter eller för att undvika ofta förekommande förskottsuttag för förutsedda/beräknade utgifter som betalning av hotellrum, färdmedel, representation etc.

Leverantörsbundna betalkort kan innehas av tjänstemän.

Landstingsstyrelsen beslutar om vilka inom respektive verksamhet som får inneha betalkort eller leverantörsbundna betalkort.

Användningsområde

Kortet är endast avsett för tjänstebruk och får inte användas för kontantuttag eller privata utgifter.

Ansvar och förbindelse

Kortet är personligt och får endast användas av kortinnehavaren. Kortet är en värdehandling och ska förvaras på betryggande sätt. Förlust av kort ska av innehavaren omgående anmälas till kortföretaget.

Kopia av allmän handling

Enligt tryckfrihetsförordningen har den som önskar ta del av allmän handling även rätt att mot fastställd avgift få kopia eller avskrift av handlingen till den del den får lämnas ut.

Följande avgifter, inklusive moms, gäller:

- Kopior upp till nio sidor av landstingets allmänna handlingar ska vara avgiftsfria. För kopior av tio sidor är avgiften 50 kr och för varje sida därutöver 2 kr. Detsamma gäller när en handling sänds via telefax.
- Avgiften för avskrift av allmän handling eller för utskrift av ljudbandsupptagning är 125 kr per påbörjad fjärdedels timme.
- Avgiften för kopia av videobandsupptagning är 600 kr per band.
- Avgiften för kopia av ljudbandsupptagning är 120 kr per band.
- Avgiften för kopia av ultraljudsbild samt film är 100 kr.

- Avgiften för CD-skiva med bilder från undersökning på röntgenavdelning är 300 kr.
- Avgiften för patient som begär ett utdrag över vilka som har tagit del av dennes patientjournal (loggutdrag) är 100 kr inklusive porto om det överstiger nio sidor. Vid färre antal sidor uttas ingen avgift

I vissa fall ska kopior lämnas ut utan avgift, även om det handlar om fler än nio sidor. Det gäller till exempel journalkopior som tillställs Socialstyrelsen inom ramen för dess tillsynsverksamhet, JO och JK, HSAN, andra vårdenheter där en patient vårdas när det behövs för vården på den andra enheten, samt allmän försäkringskassa på dess begäran.

Enligt 26 § personuppgiftslagen har en enskild rätt att en gång per kalenderår få ut registeruppgifter om sig själv utan kostnad oavsett antal sidor.

När avgift tas ut ska samtidigt ersättning tas ut för portokostnad om försändelsen väger mer än 20 gram samt för eventuell postförskottsavgift eller annan särskild kostnad för att med post, bud eller liknande förmedling sända den begärda handlingen eller kopian till mottagaren.

Arkivreglemente

Landstingets arkiv är en del av vårt nationella kulturarv. Arkiven ska bevaras, hållas ordnade och vårdas så att de tillgodoser rätten att ta del av allmänna handlingar, behovet av information för rättsskipningen samt förvaltningen och forskningens behov.

För att uppnå detta krävs rationella och enhetliga arkivrutiner.

I anslutning till bestämmelserna i arkivlagen (SFS 1990:782) och arkivförordningen (SFS 1991:446) ska därför följande föreskrifter gälla.

Tillämpningsområde

1 § Reglementet ska tillämpas på landstingets myndigheter. Härmed avses:

- Landstingsfullmäktige och dess beredningar.
- Landstingets revisorer.
- Landstingsstyrelsen med underställda verksamheter (landstingsdirektören med stab och sekretariat, läkemedelskommittén samt divisionerna med divisionsstaber och lokala staber).
- Patientnämnden.
- Smittskyddsläkaren.

Reglementet ska dessutom gälla i sin helhet för bolag, föreningar och stiftelser som landstinget äger ensamt. I vilken grad reglementet ska gälla även för delägda bolag och stiftelser får regleras i samråd med övriga ägare utifrån bestämmelserna i 3 kap 18 § kommunallagen.

Ansvar för arkivvården

2 § Varje myndighet ansvarar för vården av sitt arkiv enligt lag.

Har myndighet överlämnat arkivmaterial till landstingets arkivmyndighet övergår hela ansvaret till arkivmyndigheten. Se 12 §.

Landstingsstyrelsen har även ansvar för landstingsfullmäktiges arkiv.

Kommentar

I praktiken fullgörs ansvaret av myndighetens anställda. Se 5 §. Huvudprincipen är att ansvaret följer verksamhetsansvaret på alla nivåer, i alla verksamheter.

Ansvaret avser särskilt förtecknande, gallring, skrivmateriel och förvaring.

Arkivmyndighet

3 § Landstingsstyrelsen är arkivmyndighet.

Arkivmyndigheten utövar tillsyn över arkivvården inom landstinget. I tillsynen ingår inspektion av arkiven.

Arkivmyndigheten har rätt att överta arkivmaterial från en myndighet som står under dess tillsyn, såväl efter överenskommelse som efter ensidigt beslut av arkivmyndigheten.

Kommentar

Landstingsarkivarien biträder arkivmyndigheten i dess tillsynsverksamhet.

Landstingsarkiv

4 § För vård och tillhandahållande av arkivmyndighetens och till den överlämnade arkiv finns ett landstingsarkiv. Här förvaras de arkivhandlingar som ska bevaras för längre tid och i all framtid.

Arkivombud och arkivredogörare

5 § Hos myndighet ska finnas en eller flera arkivombud och arkivredogörare, vilket meddelas landstingsarkivarien.

Kommentar

- Arkivombud bevakar arkivfrågorna och informerar myndigheten och berörd personal.
- Arkivredogörare svarar för tillsyn och vård av den egna enhetens arkivhandlingar.

Arkivombud och arkivredogörare är myndighetens kontaktpersoner i arkivfrågor med skyldighet att hålla arkivmyndigheten underrättad om förhållanden av betydelse för arkivbildning, arkivvård och förutsättning för gallring. Det åligger arkivombud att bevaka att arkivfrågor beaktas i budgetarbetet liksom att se till att arkivmyndigheten hålls underrättad om förändringar som till exempel införande av olika datorsystem.

Arkivförteckning och arkivbeskrivning

6 § Varje myndighet ska föra förteckning över sitt arkiv samt upprätta en arkivbeskrivning som fortlöpande kompletteras.

Varje myndighet ska i en systemdokumentation redovisa strukturen i sina myndighetsspecifika IT-system. Systemdokumentationen ska klargöra ansvaret, säkerheten, dokumentationen och gallringsfristerna för respektive IT-system. Systemdokumentationer ska fortlöpande revideras.

Kommentar

Myndighetens arkiv utgörs av det bestånd av allmänna handlingar som bildats hos myndigheten till följd av dennas verksamhet.

- Arkivförteckningen är en systematiskt uppställd redovisning av arkivets serier och volymer. Om flera avgränsade arkiv uppstår hos myndigheten, kan dessa förtecknas var för sig.
- Arkivbeskrivningen ska visa myndighetens arbetsuppgifter och organisation, förändringar häri som är av betydelse ur arkivsynpunkt samt arkivvårdens organisation, principer för bevarande och gallringsbeslut.
- Arkivhandlingar är allmänna handlingar som lagts till förvaring hos myndigheten. Handlingar som förs fortlöpande såsom diaries, register och journaler blir arkivhandlingar så snart första notering har gjorts.

Materialet i en handling eller sättet den har framställts på förändrar inte definitionen ovan. Det är innehållet som avgör om det är en arkivhandling eller inte.

Avgränsning av arkiv

7 § Myndighet ska avgränsa arkivet genom att fastställa vilka handlingar som ska vara arkivhandlingar. Arbetsmaterial och andra handlingar som inte ska tillhöra arkivet, ska fortlöpande rensas ut.

Kommentar

Arbetsmaterial kan vara till exempel minnesanteckningar och utkast av tillfällig betydelse som inte behövs för förståelsen av respektive ärendes handläggning och beslut samt överflödiga kopior och dubletter. Även IT-upptagningar som endast har utgjort mellanled i arbetsprocessen är arbetsmaterial. Rensning genomförs senast i samband med arkivläggningen. Observera att arbetsmaterial som inte rensats ut före arkivläggning blir allmänna handlingar.

Beständighet

8 § Handlingar som ska bevaras ska framställas med materiel och metoder som garanterar informationens beständighet.

Kommentar

Även gallringsbara handlingar ska ha sådan kvalitet att de är läsbara fram till gallringstidpunkten. För mikrofilm och IT-medier ska motsvarande krav ställas.

Se Riksarkivets författningssamling beträffande skrivmateriel och reproduktionsmetoder som ger beständig skrift.

Förvaring

9 § Arkivhandlingar ska förvaras så att de är skyddade mot fukt, brand och annan förstörelse samt obehörig åtkomst.

Kommentar

Om myndigheten saknar arkivlokal eller under viss tid måste förvara handlingar utanför arkivlokal ska handlingarna placeras i skåp som ger motsvarande skydd. Elektriska apparater såsom terminaler, skrivare eller kopiatorer får inte placeras i arkivlokal. För förvaring av IT-medier och mikrofilm gäller särskilda krav.

Allmänna råd om arkivlokaler har utfärdats av Riksarkivet (RA-FS 2013:4).

Gallring

10 § Inga allmänna handlingar får förstöras utan ett gallringsbeslut. Myndighet beslutar efter samråd med arkivmyndigheten om gallring av allmänna handlingar, såvida annat ej är särskilt föreskrivet. Beträffande arkiv som har överlämnats till arkivmyndigheten beslutar denna om gallring efter samråd med den överlämnande myndigheten.

Kommentar

Handlingsbegreppet är teknik- och mediaoberoende. Det saknar betydelse om uppgifterna är lagrade på papper, IT-medier, kassetband, video, CD-rom med mera.

I gallringsbeslutet ska fastställas exakt vilka handlingar som får gallras. Gallring innebär att handlingar i ett arkiv förstörs eller att uppgifter som ingår i upptagning utplånas.

Enligt arkivlagen ska följande typer av handlingar bevaras:

- Handlingar som kan behövas för allmänhetens insyn i landstingets verksamhet.
- Handlingar som kan behövas för landstingets förvaltning eller framtida utredningar.
- Handlingar som kan ha rättslig betydelse.
- Handlingar som är av värde för forskning.

Bevarande innebär att handlingarna sparas för all framtid.

Gallringsbara handlingar bör förstöras utan dröjsmål.

Särskilda föreskrifter om bevarande, gallring och annan förstöring av allmänna handlingar än genom gallring kan finnas i lag eller förordning eller i beslut av Datainspektionen.

Utlåning

11 § Utlåning av arkivhandlingar ska ske på sådant sätt att risk ej föreligger att handlingarna skadas eller förkommer.

Kommentar

Förutsättning för utlåning är att utlämnande kan ske enligt tryckfrihetsförordningens och sekretesslagens bestämmelser.

- För tjänsteändamål kan en arkivhandling utlånas till annan myndighet.
- För vetenskapligt ändamål kan en arkivhandling utlånas till en institution som beviljats inlåningsrätt av Riksarkivet.
- Utlåning till enskild för användande utanför myndighetens lokaler är ej tillåten, med undantag för landstingsverksamhet som övergår i privaträttslig form. Detta ska då regleras i avtal.
- Utlånad handling får inte utlånas vidare utan långivarens medgivande.
- Hemlån är inte tillåtet.
- Lån får endast ske mot kvitto och ska bevakas och återkrävas efter lånetidens utgång.

Överlämnande av arkiv

12 § Myndighet kan, efter överenskommelse med arkivmyndigheten, överlämna sitt arkiv eller del därav till denna för fortsatt vård.

Myndighet kan efter samråd med arkivmyndigheten överlämna sitt arkiv eller del därav till en annan myndighet inom landstinget vid organisationsförändring.

Upphör en myndighet med sin verksamhet, ska dess arkiv överlämnas till arkivmyndigheten, såvida landstingsfullmäktige ej beslutat annat.

För annat överlämnande av arkivhandlingar krävs stöd av lag eller särskilt beslut av landstingsfullmäktige .

Före överlämnande ska aktrensning och av myndigheten beslutad gallring ha ägt rum.

Vid överlämnande av arkivhandlingar upprättas ett bevis.

Kommentar

Med överlämnande avses att även ansvar och kontroll överförs.

Om arkiv endast deponeras hos annan myndighet stannar ansvaret för arkivvården hos den deponerande myndigheten.

Allmänna handlingar får inte överlämnas till enskild med undantag för verksamhet som gått över i privaträttslig form. Detta ska då regleras i avtal.

Samråd

13 § Myndighet ska samråda med arkivmyndigheten i viktigare frågor rörande arkivvården.

Kommentar

Frågor rörande arkivvården kan omfatta arkivbildning med diarieföring och registrering, gallring, inrättande och inredande av arkivlokal.

Särskilt beaktas att samråd med arkivmyndigheten ska äga rum rörande förutsättningarna för arkivbildning och gallring dels vid omorganisation, dels vid förändring av arbetssätt som bygger på införande av mikrofilmning eller IT.

Hälsa- och sjukvård (LFU)

Patientens rättigheter

Inledning

Information och kommunikation mellan patienter och hälsa- och sjukvårdspersonal är viktig för att stärka patientens ställning.

Patienten ska ges individuellt anpassad information om sitt hälsotillstånd och om de metoder för undersökning, vård och behandling som finns. Lämnad information ska dokumenteras i patientjournalen. Patientens val ska vara avgörande när flera likvärdiga behandlingsalternativ som bedöms vara till nytta för patienten står till buds.

Från och med 1 juli 2010 är vårdgarantin lagreglerad. Det blir mer tydligt att patienten får en stärkt ställning med den nya lagen inom följande fyra områden:

- 1 Vårdgaranti.
- 2 Fast vårdkontakt.
- 3 Förnyad medicinsk bedömning.
- 4 Vård hos annan vårdgivare.

Från och med 2010 har ett valfrihetssystem, fortsättningsvis kallat vårdval, införts inom primärvården i landstinget.

Patienterna ska under hela vårdförloppet ges en individuellt anpassad information om vårdgarantin, hälsotillstånd och om möjligheterna (till undersökning, vård och behandling) att välja vårdgivare och utförare inom den offentligt finansierade vården.

Vid köp av vårdtjänster av privat vårdgivare ska landstingen tillämpa lagen om offentlig upphandling (LOU) eller lagen om valfrihetssystem (LOV). Vård av utomlänspatienter ska regleras i avtal mellan landsting och privata vårdgivare.

Vårdgaranti

Den nationella vårdgarantin med nuvarande tidsgränser (0–7–90–90) återfinns i lagen.

Lagen reglerar vidare att patienten utan extra kostnad ska få vård hos en annan vårdgivare om landstinget inte klarar att uppfylla tidsgränserna i rätt tid.

Kontakt med primärvården samma dag

Samma dag som patienten söker hjälp ska han/hon få kontakt med primärvården, antingen via telefon eller besök.

Varje hälsocentral har detta förstahandsansvar oavsett patientens bostadsort.

Läkarbesök i primärvården inom sju dagar

Bedömer primärvården att patienten behöver besöka en läkare ska detta ske inom högst sju dagar. Om en patient inte kan erbjudas tid till läkarbesök inom vårdgarantitiden på sin ordinarie hälsocentral ska patienten upplysas om möjligheten att lista sig vid annan hälsocentral/motsvarande.

Landstingets ordinarie regler för sjukresor gäller.

Besök i den specialiserade vården inom 90 dagar

Den specialiserade vården ska erbjuda patient med bekräftad remiss eller egen vårdbegäran ett första besök inom 90 dagar. Bedömningen för ett besök ska grundas på de av landstinget tillämpade indikationerna och vägledande principer för urval och prioriteringar.

Inom barn- och ungdomspsykiatri ska besök för bedömning erbjudas inom 30 dagar.

Undersökning/diagnostik som samtidigt innehåller någon form av behandling ingår i vårdgarantin. Enbart utredande undersökningar, till exempel MR-undersökningar omfattas inte av vårdgarantin.

Väntetiden till besök kan överstiga 90 dagar om patient och behandlande läkare kommer överens om det.

Om landstinget inte kan erbjuda besök inom 90 dagar ska landstinget se till att patienten erbjuds ett besök hos annan vårdgivare inom garantitiden. Detta innebär att landstinget ska informera patienten om rätten till vårdgaranti, ordna ny vårdgivare, ersätta patienten för eventuella merkostnader samt vid behov administrera denna kontakt.

Landstingets ordinarie regler för sjukresor gäller.

Behandling påbörjad inom 90 dagar

Efter utredning och behandlande läkares beslut om behandling ska landstinget erbjuda patienten behandling inom 90 dagar. Beslutet ska grundas på de av landstinget tillämpade indikationerna och vägledande principer för urval och prioriteringar.

Inom barn- och ungdomspsykiatri ska behandling erbjudas inom 30 dagar.

Undersökning/diagnostik som samtidigt innehåller någon form av behandling ingår i vårdgarantin. Enbart utredande undersökningar, till exempel MR-undersökningar omfattas inte av vårdgarantin.

Väntetiden till behandling kan överstiga 90 dagar om patient och behandlande läkare kommer överens om det.

Om landstinget inte kan erbjuda behandling inom 90 dagar ska landstinget se till att patienten erbjuds behandling hos annan vårdgivare inom garantitiden. Detta innebär att landstinget ska informera patienten om rätten till vårdgaranti, ordna ny vårdgivare, ersätta patienten för eventuella merkostnader samt vid behov administrera denna kontakt.

Landstingets ordinarie regler för sjukresor gäller.

Fast vårdkontakt

Verksamhetschefen ges ett tydligare ansvar för att patientens behov av trygghet, samordning, kontinuitet och säkerhet i vården tillgodoses. Om behov föreligger eller om den enskilde begär det ansvarar verksamhetschefen för att den fasta vårdkontakten utses.

Förnyad medicinsk bedömning

Den som har ansvaret för hälso- och sjukvården av en patient ska medverka till att en patient med livshotande eller särskilt allvarlig sjukdom eller skada får en förnyad medicinsk bedömning om det medicinska ställningstagandet kan innebära särskilda risker för patienten eller har stor betydelse för dennes framtida livskvalitet.

Landstingets ordinarie regler för sjukresor gäller.

Valfrihet

Patienten kan välja var hon/han vill ha sin vård. Valfriheten gäller dock endast sådan vård som ges i det egna landstinget.

Möjligheten att välja vårdgivare gäller all offentligt finansierad vård som ges av landsting och regioner, privatpraktiserande läkare som ersätts enligt lagen om läkarvårdsersättning, privata vårdgivare som är leverantör inom vårdvalet eller har vård-/samverkansavtal med något landsting.

Patientens möjlighet att själv välja vård utanför länet påverkas inte av vårdgarantin.

Undersökning/diagnostik som samtidigt innehåller någon form av behandling ingår i valfriheten. Enbart utredande undersökningar, till exempel MR-undersökningar, omfattas inte av valfriheten.

Regionvård och högspecialiserad vård omfattas inte av valfriheten.

Hemlandstingets remissregler gäller när valfriheten utnyttjas.

Patientens möjlighet att välja

Utan remiss

- Besök vid hälsocentral (primärvård).
- Sjukvårdande behandling, till exempel hos sjukgymnast eller psykolog.
- Besök hos privatläkare inom specialiteterna barnmedicin, gynekologi och psykiatri som ger vård enligt lagen (1993:1651) om läkarvårdsersättning.

Med remiss

- Mottagningsbesök hos sjukhusspecialist. Valfrihetsremiss från hemlandstinget krävs och får utfärdas av distriktsläkare, medicinskt ansvarig läkare vid sjukhus, habiliteringsläkare eller privatpraktiserande läkare som ersätts enligt lagen om läkarvårdsersättning eller privatpraktiserande läkare som har vård-/samverkansavtal med landstinget.
- Behandling inklusive rehabilitering i öppen eller sluten vård. Vårdbehovet ska vara fastställt i hemlandstinget utifrån tillämpade indikationer och vägledande principer för urval och prioritering. Valfrihetsremiss från hemlandstinget krävs och ska utfärdas av medicinskt ansvarig läkare inom aktuell sjukhusspecialitet.

Patientens ansvar

- Välja vårdgivare som omfattas av offentlig finansiering.
- Om det gäller en privat vårdgivare måste patienten försäkra sig om att vårdgivaren har avtal som medger vård av utomlänspatienter med något landsting.
- Avtala tid med vårdgivaren samt boka resor och boende.
- Vid besök och behandling inom specialistsjukvård ansvara för att en valfrihetsremiss fylls i och godkänns enligt landstingets regler.

Kostnader

- Patienten betalar avgift enligt de regler som gäller där vården ges.
- Patienten betalar för resa och eventuellt boende.
- Hemlandstinget betalar vårdkostnaden.

Vårdval

Enhetligt basuppdrag

Primärvårdsuppdrag förutsätter att patienten får en god vård av hög kvalitet i överensstämmelse med gällande lagar och förordningar om en säker och tillgänglig vård baserat på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Målet för hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården.

Verksamheten ska bedrivas i enlighet med de grundläggande principerna i den vägledning för God vård som fastställts av Socialstyrelsen vilket innebär:

- Kunskapsbaserad och ändamålsenlig vård.
- Säker vård.
- Patientfokuserade vård.
- Jämlik vård.
- Effektiv vård.
- Vård i rimlig tid.

Primärvården ska svara för befolkningens behov av första linjens hälso- och sjukvård i form av:

- Förebyggande arbete.
- Medicinsk behandling.
- Rehabilitering.
- Omvårdnad.

Primärvårdens ansvar gäller för alla patientgrupper, oavsett ålder eller sjukdom, som inte kräver sjukhusens medicinska och tekniska resurser eller annan särskild kompetens. Uppdraget omfattar inte sådana insatser som annan huvudman ansvarar för.

Behovet av hälso- och sjukvård ska tillgodoses inom ramen för följande basala verksamheter/funktioner:

- Mottagningsverksamhet för såväl akut som planerad utredning, vård och behandling.
- Sjukvård i hemmet (hemsjukvård) för barn och ungdomar till och med 17 års ålder.
- Hembesök som inte omfattas av kommunens åtagande.
- Rehabilitering och habilitering.
- Läkarinsatser inom den kommunala hälso- och sjukvården.
- Sjukvårdsrådgivning per telefon dygnet runt.
- Akut omhändertagande dygnet runt, året runt.
- Barnhälsovård.
- Mödrahälsovård.
- Medicinsk fotvård.

Primärvården ska aktivt bidra till att förverkliga länets folkhälsopolitiska strategi. Den bygger på fem huvudområden:

- Ett hälsofrämjande helhetsperspektiv med stödjande miljöer.
- Alla barn och ungdomar i Norrbotten ska ha en trygg, god och hälsosam uppväxt.
- Ett bra och tryggt liv mellan ungdom och ålderdom.
- En trygg ålderdom.
- Samordning och uppföljning av folkhälsoarbete.

Målet är att Norrbottens vuxna ska ha Sveriges bästa självskattade hälsa år 2020.

I primärvårdsuppdraget ingår:

- Individprevention.
- Hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser.
- Smittskydd.
- Samverkan med andra delar av hälso- och sjukvården och andra samhällsaktörer.
- Vaccinationer samt influensavaccinering till riskgrupper och personer över 65 år.
- För att ytterligare förstärka det förebyggande området utökas det befolkningsinriktade hälsouppdraget till att alla leverantörer ska erbjuda hälsosamtal till de som under året fyller 30, 40, 50 och 60 år.

Verksamheter som inte omfattas av basuppdraget

Vid vissa hälsocentraler i länet bedrivs verksamheter som inte omfattas av basuppdraget. Ambulansverksamhet, bassängverksamhet, bårhusverksamhet, observationsplatser och radiologi (bild- och funktionsdiagnostik) är exempel på sådana verksamheter.

Anslagsfinansierade verksamheter som inte omfattas av basuppdraget ska erbjudas alla patienter oberoende av var de är listade.

Listningsförfarande

Medborgarnas val ska avse listning på hälsocentral som omfattas av Vårdval Norrbotten. Landstinget verkar inom ramen för sitt informationsansvar för att norrbottningarna gör ett aktivt val av hälsocentral. Landstinget och primärvårdens leverantörer ska gemensamt verka för att hälsocentralerna blir det naturliga förstahandsvalet för all vård som inte kräver sjukhusens specifika kompetens eller resurser.

Fast vårdkontakt

Verksamhetschefen ska säkerställa att patientens behov av trygghet, kontinuitet, samordning och säkerhet i vården tillgodoses. Om det är nödvändigt för att tillgodose dessa behov, eller om patient begär det, ska verksamhetschefen utse en fast vårdkontakt för patienten (hälso- och sjukvårdslagen § 29 a).

Verksamhetschefen ska ansvara för att det för en patient med ett livshotande tillstånd ska utses en legitimerad läkare som fast vårdkontakt. Detta ska göras så snart som möjligt efter det att en behandlande läkare har konstaterat tillståndet (SOSFS 2011:7).

Ersättningssystemet

Ersättningssystemet i Vårdval Norrbotten har följande principiella struktur:

- Ersättning i form av vårdpeng och kompensation för socioekonomiska förhållanden samt läkemedelspeng är den huvudsakliga inkomsten för vårdgivarna och utbetalas månadsvis.
- Mål- och prestationsbaserad ersättning för levnadsvanor.
- Särskilt tillägg ska kompensera för högre kostnad på grund av glesbygd respektive långa avstånd enligt de villkor som fastställs av landstingsstyrelsen.
- Rörlig ersättning i form av besöksavgifterna tillfaller respektive leverantör. Kompensation för avgiftsfria besök kan ges enligt de villkor som fastställs av landstingsstyrelsen.
- Hälsosamtal ska erbjudas alla som under året fyller 30, 40, 50 och 60 år, ett utökad befolkningsinriktat uppdrag utöver ordinarie primärvårdsuppdrag.
- Avdrag på grund av för hög andel återinskrivningar i slutenvård inom 30 dagar på respektive hälsocentral.
- Leverantör hos vilken patienten är listad svarar för kostnaden för besök som görs vid andra enheter inom primärvården samt hos privatpraktiserande sjukgymnaster respektive läkare. Ersättningsnivåerna fastställs av landstinget.

Godkännandeprocessen samt vissa avtalsvillkor

- Beslut om godkännande av leverantör fattas inom högst 60 dagar från och med det datum då en fullständig ansökan inkommit till landstinget efter det att annonsering skett på den nationella webbplatsen.
- Så snart landstinget godkänt en leverantör inbjuds denna utan dröjsmål att teckna kontrakt med landstinget.
- Landstingets egen verksamhet ska genomgå samma granskningsförfarande som andra leverantörer. Överenskommelse om kontrakt med landstingets primärvård sker i form av Uppdrag.
- Avtalsperioden är fem år med ett års förlängning. Avisering om förlängning ska ske senast nio (9) månader före avtalsperiodens utgång.
- Avtalsperioden börjar löpa från och med det datum då verksamheten startar och patienter kan lista sig och tas emot på hälsocentralen.
- Landstinget beslutar i september varje år om sådana villkorsförändringar (inklusive ersättningsnivåer) som ska träda i kraft den 1 januari följande år. Sådana beslut kan vid behov undantagsvis även fattas vid andra tillfällen. Leverantör som inte godkänner en av landstinget beslutad villkorsändring ska senast inom 60 dagar efter det att beslutet delgivits anmäla detta till landstinget. Kontraktet upphör då att gälla nio månader efter det att leverantören skriftligen anmält att förändringen inte godtagits. Fram till dess att avtalet upphör gäller de ursprungliga villkoren. Härutöver utges ingen särskild ersättning till leverantören. Begäran från leverantör om nytt godkännande för den verksamhet som villkorsändringen avser prövas först efter det att kontraktet upphört att gälla.
- I övrigt gäller de avtalsvillkor som fastställs av landstingsstyrelsen.

Uppföljning och utvärdering

Verksamheten ska bedrivas inom ramen för de mål, inriktningsmål och strategier som anges i Beställning Primärvård. Landstinget kommer att använda uppföljningar av indikatorer och i förekommande fall måluppfyllelse som ett

underlag för dialog och kommunikation med leverantörerna. Inom vårdvalet genomförs årligen minst 12 fördjupade dialoger med utvalda hälsocentraler. Indikatorer och måltal utvecklas och fastställs årligen.

Tolkservice

Landstinget ska tillhandahålla tolk i kontakten med landstingets verksamheter när patienten ej behärskar svenska språket. Finns behov av skriftlig översättning ska auktoriserad översättare användas.

Landstinget ska också tillhandahålla tolktjänst för vardagstolkning till döva, dövblinda, vuxendöva och hörselskadade. För att de ska kunna vara delaktiga, utöva inflytande samt ha tillgång till det hörande samhället ska vardagstolkningen utvidgas till att även omfatta vissa tolktjänster i arbetslivet samt i fritids-, rekreations- och föreningsverksamhet.

Hjälpmedelspolicy

Hjälpmedel är en del av hälso- och sjukvården och ingår i helhetsbedömningen av individens behov. I landstingets ansvar ingår att erbjuda hjälpmedel för funktionshindrade enligt Hälso- och sjukvårdslagen. Tillhandahållande av hjälpmedel ska planeras i samverkan med den enskilde.

Mål

Målsättningen med förskrivning av hjälpmedel är att ge individen förutsättningar att leva ett självständigt liv med likvärdiga rättigheter, möjligheter, ansvar och skyldigheter som alla medborgare.

Hjälpmedel en integrerad del av hälso- och sjukvården

Förskrivning av hjälpmedel ska utgå ifrån:

- En helhetssyn på individens situation.
- Att hälso- och sjukvårdspersonal erfordras för bedömning, utprovning, anpassning, träning, uppföljning och utvärdering.
- Att förskrivningen sker i samspel med andra behandlingsåtgärder.
- En prioritering där individens behov och insatsens nytta är vägledande.
- Att hjälpmedel erbjuds så länge behovet kvarstår.

Personligt förskrivna hjälpmedel

Med personliga hjälpmedel avses medicintekniska produkter och anpassning av dessa, som en person behöver i det dagliga livet för att förbättra eller kompensera kroppsfunction för ökad aktivitetsgrad och delaktighet. Personliga hjälpmedel förskrivs för individuella behov.

Etiska principer

Prioriteringar vid hjälpmedelsförskrivning ska baseras på de etiska principer som riksdagen beslutat ska gälla inom hälso- och sjukvården, nämligen:

- 1 Människovärdesprincipen, som innebär att alla människor har lika värde och samma rätt oberoende av personliga egenskaper och funktioner i samhället.

- 2 Behovs- och solidaritetsprincipen, som innebär att resurser bör fördelas så att den som har störst behov ska ges företräde framför den som inte har lika stora behov. Med behov av hälso- och sjukvård menas både tillståndets svårighetsgrad och den förväntade nyttan av insatsen.
- 3 Kostnadseffektivitetsprincipen, som innebär att vid val mellan olika verksamheter eller åtgärder bör en rimlig relation mellan kostnader och effekt eftersträvas.

Prioriteringsordning för hjälpmedel

Landstingets prioriteringsordning för personligt förskrivna hjälpmedel är:

- 1 Hjälpmedel för livsuppehållande insatser.
- 2 Hjälpmedel för att klara dagliga aktiviteter, såsom personlig vård och boende, samt för att barn ska kunna leka och utvecklas.
- 3 Hjälpmedel för att klara och befrämja vardagsaktiviteter i närmiljön.

Individuell behovsbedömning och prioritering

Varje förskrivning prövas och bedöms enligt följande:

- Prioritering görs utifrån individens behov och förväntad nytta.
- I den individuella behovsbedömningen ska valet av hjälpmedel göras utifrån förväntad nytta i förhållande till kostnaden. Vid fullt jämförbara hjälpmedel väljs det som har den lägsta kostnaden.
- Byte av hjälpmedel kan göras om behovet har förändrats eller om ett annat hjälpmedel avsevärt bättre motsvarar personens behov och ger avsevärt bättre nytta.

I den individuella behovsbedömningen ska en värdering göras av följande:

- 1 På vilket sätt hjälpmedlet kan ge förbättrad kroppsfunction, ökad aktivitetsnivå eller ökad delaktighet.
- 2 Vilka konsekvenser det blir om hjälpmedlet inte förskrivs.
- 3 Nyttjandegraden.

Avgifter

Gemensamt

Beslutsordning

Avgifterna fastställs av landstingsfullmäktige. Inga lokalt fastställda avgifter, depositionsavgifter och dylikt får förekomma.

Tillämpningsanvisningar (avgiftshandboken) utfärdas av landstingsstyrelsen.

Faktureringsavgift (50 kr)

Förutsättningen för att faktureringsavgift får tas ut är att det finns patientkassa och att patienten har erbjudits möjlighet att betala med betalkort eller kontant. Faktura som betalas via autogiro eller elektronisk faktura är befriad från faktureringsavgift.

Vid fakturering av avgift för uteblivet besök ska faktureringsavgift tas ut.

Öppen vård

Följande avgifter i öppenvård gäller:

Typ av besök	Avgift (kr)
Läkarbesök i primärvård	200
Läkarbesök i specialiserad vård utan remiss	300
Läkarbesök i specialiserad vård efter remiss	300 ¹⁾
Läkarbesök vid jourmottagning	300
Läkarbesök vid akutmottagning	300
Förlängning av sjukintyg per telefon eller elektroniskt	125
Uteblivet tidsbeställt besök hos läkare	200/300
Tilläggsavgift för hembesök av läkare	50
Mottagnings-/hembesök av distrikts-/sjuksköterska på hälsocentral ²⁾	125
Sjukvårdande behandling ³⁾	125
Uteblivet tidsbeställt besök för sjukvårdande behandling	125
Sjukvårdande behandling i grupp	125
Psykiatrisk rehabilitering och dagrehabilitering	125
Mammografisk hälsoundersökning	200
Gynekologisk cellprovskontroll	150
Ultraljudsscreening av oupptäckta pulsåderbräck	200
¹⁾ Första besök efter remiss från vissa läkare är avgiftsfritt	
²⁾ Vissa besök hos eller av distrikts-/sjuksköterska är avgiftsbefriade	
³⁾ Avser besök hos till exempel sjuksköterska, sjukgymnast, arbetsterapeut, logoped, dietist, fotvårdsspecialist, psykolog, kurator, psykoterapeut, audionom, optiker, synpedagog, datapedagog och hörselpedagog.	

Avgiftsbefrielse

Ingen avgift tas ut för:

- Besök hos eller av distrikts-/sjuksköterska på hälsocentral:
  - Vid hembesök på initiativ av distrikts-/sjuksköterska hos patienter under 18 år.
  - För patient som är psykiskt funktionshindrad.
  - För injektion av psykofarmaka.
- Dialys- eller cytostatikabehandling oavsett diagnos. För cytostatika gäller det både injektion och tablettbehandling.
- Besök/behandling inom den psykiatriska barn- och ungdomsvården.
- Personer som tjänstgör enligt lagen om totalförsvarsplikt eller är häktade, anhållna och intagna på kriminalvårdsanstalt vid besök i öppen hälso- och sjukvård.
- Personer som genomgår grundläggande och kompletterande utbildning inom Försvarsmakten vid besök i öppen hälso- och sjukvård.
- Intyg som behövs för att få ut föräldrapenningförmåner enligt socialförsäkringsbalken.
- Preventivmedels-, abort- och steriliseringsrådgivning.
- Undersökning, vård och behandling som behövs ur smittskyddssynpunkt vid allmän- och samhällsfarlig sjukdom enligt särskild förteckning.
- Barn och ungdomar under 18 år vid besök i öppen hälso- och sjukvård.
- Palliativ vård i livets slutskede som ges i hemmet.
- Konsultation, rådgivning med mera, oavsett var den sker, som görs av de palliativa resursteamerna.

- Besök hos patienter som vårdas i kommunalt särskilt boende för äldre och funktionshindrade.
- Mödra- och barnhälsovård i offentlig sjukvård.
- Besök på akutmottagning/motsvarande efter remiss från hälsocentral/privatpraktiserande läkare, om besöket på akutmottagning- en/motsvarande görs i direkt anslutning till det första besöket.
- Besök i öppen hälso- och sjukvård för patient som är inskriven i slut- en vård, om besöket är initierat av läkare vid vårdgivande klinik.
- Patienter som smittats med Hepatit C inom svensk sjukvård och har kvar- stående kronisk Hepatit C.
- Patienter som orsakats bestående kroppsskada genom hypofraktionering i samband med behandling av bröstcancer.
- Patienter med psykisk störning och missbruk, s k dubbeldiagnos, som behandlas av case manager inom psykiatri ska inte betala avgift för sjukvårdande behandling.
- Patienter som vårdas i öppen psykiatrisk tvångsvård enligt lagen om psy- kiatrisk tvångsvård eller lagen om rättspsykiatrisk vård.
- Organdonator för besök i öppen hälso- och sjukvård i samband med ut- redning, donation eller eventuella efterkontroller.
- Hälsosamtal för alla som fyller 30, 40, 50 och 60 år under innevarande år (2014).

Dessutom gäller att patienter som söker för akuta luftvägsinfektioner, blåskatarr eller hud- och mjukdelsinfektion där behandlande läkare vill av- vakta med antibiotikabehandling, ska erbjudas ett kostnadsfritt återbesök inom sju dagar från första besöket.

Patienthotell och övernattnig på vårdavdelning

Patienterna får endast registreras på ett ställe under vårdperioden. En patient som är inskriven i slut- en vård ska registreras på aktuell vårdavdelning och måste också finnas där rent fysiskt. Detsamma gäller patienter som bor på patienthotell. De kan inte samtidigt vara inskrivna i slut- en vård.

Patienter från Norrbotten som är inskrivna på patienthotell behöver inte be- tala för lunch och middag som intas på sjukhuset i anvisad matsal eller cafe- teria. Övriga betalar gällande pris för lunch och middag.

Vid tilldelning av rum på patienthotellet ska patienter prioriteras före anhö- riga, följeslagare med flera.

Patient får vistas längst en månad sammanhängande på patienthotell. Därefter måste behandlande enhet ta ställning till eventuell förlängning av tiden.

När anhöriga övernattar på vårdavdelning gäller samma avgifter som på patienthotell. Föräldrar med barn på vårdavdelning ska betala gällande pris för lunch och middag.

Samtliga avgifter gäller per person.

Följande avgifter per dygn (moms samt frukost och kvällsmål ingår) gäller på alla patienthotell. För patienthotellet vid Sunderby sjukhus gäller avgif- terna till det nya patienthotellet tas i drift:

Kategori	Avgift för patient/anhörig från:		Anmärkning
	Norrbot-ten	Annat lands-ting	
Patient	0 kr	900 kr	Utomlänspatientens hemlands-ting debiteras
Högst två anhöriga till barn och ungdomar under 18 år som bor på patienthotell eller är inskriven på vårdavdelning	100 kr	900 kr	Med anhöriga avses föräldrar eller närstående Anhörig från annat landsting: hemlandstinget debiteras
Anhörig med läkarintyg, i eget eller samma rum som patient	250 kr	900 kr	Högst en person Anhörig från annat landsting: hemlandstinget debiteras
Anhörig/följeslagare utan läkarintyg, i eget rum	500 kr	900 kr	Anhörig/följeslagare betalar själv
Anhörig utan läkarintyg, i samma rum inkl anhöriga som bor på BB	250 kr	900 kr	Den anhörige betalar själv.
Övriga enskilt betalande gäster	900 kr	900 kr	Hemlandstinget/annan betalar själv
Varje extrabädd	250 kr	650 kr	Hemlandstinget/annan betalar själv

Hotell Vistet, Sunderby sjukhus

OBS att följande avgifter gäller från och med den tidpunkt när det nya patienthotellet tas i drift (preliminärt september 2014).

Kategori	Avgift för patient/anhörig från:		Anmärkning
	Norrbot-ten	Annat lands-ting	
Patient: - 0-17 år - 18 år–	0 kr 100 kr	900 kr	Utomlänspatientens hemlands-ting debiteras
Högst två anhöriga till barn och ungdomar under 18 år som bor på patienthotell eller är inskriven på vårdavdelning	100 kr	900 kr	Med anhöriga avses föräldrar eller närstående Anhörig från annat landsting: hemlandstinget debiteras
Anhörig med läkarintyg, i eget eller samma rum som patient	250 kr	900 kr	Högst en person Anhörig från annat landsting: hemlandstinget debiteras
Anhörig/följeslagare utan läkarintyg, i eget rum	500 kr	900 kr	Anhörig/följeslagare betalar själv
Anhörig utan läkarintyg, i samma rum inkl anhöriga som bor på BB	250 kr	900 kr	Den anhörige betalar själv.
Övriga enskilt betalande gäster	900 kr	900 kr	Hemlandstinget/annan betalar själv
Varje extrabädd	250 kr	650 kr	Hemlandstinget/annan betalar själv

Högekostnadsskydd

Högekostnadsskyddet för patientavgifter i öppen hälso- och sjukvård har följande utformning:

- Det inträder när en patient betalat högst 1 100 kr för besök hos vårdgivare. Patienten är därefter befriad från patientavgifter under den tid som återstår av 12 månader räknat från första tillfället då avgift betalats.
- Det gäller i Sverige och i samband med viss vård i andra EES-länder.
- Det omfattar läkarbesök och sjukvårdande behandling i offentlig och privat öppen hälso- och sjukvård på grund av sjukdom.
- Egenavgift för förbrukningsartiklar vid urininkontinens ingår.
- Avgifter för nödvändig tandvård, tandvård som ett led i kortare sjukdomsbehandling och viss oralkirurgisk behandling ingår.
- Kostnad för vaccination mot pneumokocker för vissa patientgrupper ingår.
- Avgift för förlängning av sjukintyg per telefon eller elektroniskt ingår.
- Patientavgifter för barn under 18 år i samma familj får räknas samman.

Landstinget utfärdar såväl högkostnadskort som frikort.

Patienten ansvarar för och bevakar själv sin rätt och ansöker om frikort samt styrker gjorda besök i andra landsting och hos andra vårdgivare med kvitton på besöksavgifter.

Högkostnadsperioden räknas enligt 26 a § i hälso- och sjukvårdslagen från det första tillfället då avgift betalats. I de fall ett besök betalas med faktura räknas besöksdatum som det första tillfället då avgift betalats.

Från och med 2013 är högkostnadsskyddet indexreglerat i förhållande till prisbasbeloppet. Avrundning sker nedåt till närmaste femtiotal kronor.

Övrigt

Flera besök samma kalenderdygn

Om flera läkarbesök och/eller sjukvårdande behandlingar görs samma kalenderdygn för samma sjukdom ska besöksavgift uttas högst en gång för läkarbesök och en gång för sjukvårdande behandling.

Om läkarbesök och/eller sjukvårdande behandlingar görs samma kalenderdygn för olika sjukdomar ska besöksavgift uttas vid varje besök.

Avgift i öppen vård när patient är inskriven i slutenvård

Gör en patient som är inskriven i slutenvård ett besök i öppen vård på grund av annan sjukdom än för vilken patienten är inskriven i slutenvård ska besöksavgift tas ut.

Erlagd besöksavgift för läkarbesök i öppen vård/poliklinisk operation återbetalas inte om patienten samma dag blir intagen i slutenvård.

Om en patient under en permission från slutenvården gör ett öppenvårdsbesök på grund av den sjukdom för vilken den är intagen i slutenvården ska den inte betala besöksavgift.

Avgifter i olika vårdformer

Patienter som behandlas för ätstörning betalar ordinarie besöksavgift för öppenvård. Kost ingår i besöksavgiften. Kosten är avgiftsfri när de erhållit frikort. Patienter som är under 18 år betalar ingen besöksavgift.

Patienter inom psykiatri som observeras på sjukhus under kortare tid utan att läggas in betalar ordinarie besöksavgift för öppen vård. Kost ingår i besöksavgiften. Kosten är avgiftsfri även när patienten erhållit frikort. Patienter som är under 18 år betalar ingen besöksavgift.

Vid behandling av ett vårdteam (olika kategorier av hälso- och sjukvårdspersonal) ska avgift för läkarbesök tas ut endast om läkare medverkar, i annat fall ska avgift för sjukvårdande behandling tas ut.

För dagsjukvård som bedrivs inom primärvården ska ingen besöksavgift tas ut. Patienten betalar endast för kost motsvarande personalkostpriset. Läkarevård och fotvård ingår inte i dagsjukvård.

Patienter som är 18 år och äldre och behandlas på Rehabcenter Garnis betalar ordinarie besöksavgift för öppenvård. Frukost, lunch och middag ingår i avgiften. När patienten erhållit frikort betalar den för ett huvudmål per dag enligt personalkostpriset. Patienter under 18 år betalar ingen besöksavgift. De betalar för ett huvudmål per dag enligt personalkostpriset. Avgiften för boendet, 20 kr per natt, ingår inte i högkostnadsskyddet.

Tilläggsavgift för hembesök

Avgift ska inte tas ut när hälso- och sjukvårdspersonal på eget initiativ gör hembesök hos en patient.

Hjälpmedel

Besöksavgift

Besöksavgift för sjukvårdande behandling tas ut vid första besöket för utprovning av nytt hjälpmedel. Avgift tas ut även vid hembesök. Om flera hjälpmedel provas ut samtidigt tas avgift endast ut för ett hjälpmedel.

Patienter i öppenvård som har avgiftsbefrielse betalar ingen avgift. Patienter inskrivna i slutenvård ska inte betala avgift när ett nytt hjälpmedel förskrivs.

Besöksavgift för sjukvårdande behandling tas ut för besök hos audionom, optiker, synpedagog och datapedagog.

Egenavgift

Egenavgift tas ut för vissa hjälpmedel för funktionshindrade. Följande avgifter gäller:

Ortopediska skor

Vuxna/barn	Egenavgift (kr)
Vuxna	800
Barn och ungdomar under 18 år	500

Ortos

Kostnad (kr)	Egenavgift (kr)
0-149	0
150-249	150
250-	250
Maximal avgift per år	750

Ingen egenavgift ska tas ut av barn och ungdomar under 18 år.

Stödkäpp och armbågsstycka inklusive tillbehör

Egenavgiften för stödkäpp är 100 kr per styck, för armbågsstycka 100 kr per styck, för doppsko 15 kr per styck och för isdubb 60 kr per styck. Personer med kronisk sjukdom och permanent behov av dessa hjälpmedel betalar endast för första hjälpmedlet, därefter är de gratis.

Glasögon med båge och byte av glas

Egenavgiften för glasögon med båge är 500 kr per styck och för byte av glas i befintlig båge 125 kr per styck. Ingen egenavgift tas ut av barn och ungdomar under 18 år.

Hörapparat

Egenavgiften är 500 kr per styck. Ingen egenavgift tas ut av barn och ungdomar under 18 år.

För hörapparat med inbyggd tinnitusmaskering är egenavgiften också 500 kr.

Ljdstimulerare

Egenavgiften är 500 kr per styck. Ingen egenavgift tas ut av barn och ungdomar under 18 år.

Kommunikationsförstärkare

Egenavgiften är 500 kr per styck. Ingen egenavgift tas ut av barn och ungdomar under 18 år.

Cykel i vuxenstorlek till barn och ungdom under 18 år

Egenavgiften är 3 000 kr.

Hygienhjälpmedel utan hjul

Egenavgiften är 300 kr per styck. Ingen egenavgift tas ut av barn och ungdomar under 18 år och patienter i palliativ vård. Hygienhjälpmedel utan hjul ska inte återlämnas till landstinget.

Även armstöd och/eller ryggstöd som monteras på toalett ingår in i denna grupp.

Rollator

Egenavgiften är 300 kr per styck. Ingen egenavgift tas ut av barn och ungdomar under 18 år och patienter i palliativ vård. Rollator ska återlämnas till landstinget efter avslutat lån.

TENS-apparat (stimulator för smärtlindring)

Patient som har ett kortvarigt behov får låna apparat kostnadsfritt under högst tre månader. För patient som bedöms ha ett långvarigt behov, längre än tre månader, är egenavgiften 1 000 kr per styck efter tre månaders lån. Sådan apparat ska inte återlämnas till landstinget.

Daisyspelare

Egenavgiften är 500 kr per styck. Ingen egenavgift tas ut för barn och ungdomar under 18 år.

Sängar och madrasser

Huvudregeln är att standardmadrass är patientens eget ansvar och bekostas inte av landstinget.

Patienter i palliativ vård är befriade från egenavgift.

Äldre och svårt sjuka patienter kan, om man till exempel saknar anhöriga, i undantagsfall få passande madrass levererad tillsammans med förskrivna säng. De får betala en egenavgift motsvarande landstingets inköpskostnad för standardmadrass.

Svårt sjuka patienter som behöver specialmadrass kan få möjligheten att skaffa en sådan via landstinget. Det gäller när madrassen har sådana mått

eller krav på brukarvikt att de inte kan inhandlas på möbelaffär eller motsvarande. De får betala en egenavgift motsvarande landstingets inköpskostnad för standardmadrass.

Peruker

Med peruk avses även toupéer och postischer. Egenavgiften vid permanent håravfall är 500 kr per styck. Ingen egenavgift tas ut av barn och ungdomar under 18 år och patienter i palliativ vård.

Andningshjälpmedel

En egenavgift på 500 kr per styck tas ut vid behandling av symtomgivande sömnapné. En provbehandling på en månad görs innan egenavgift tas ut.

Förbrukningsartiklar vid urininkontinens

Egenavgiften är 170 kr per tolv månadersperiod. Ingen egenavgift tas ut av barn och ungdomar under 18 år. Avgiften ingår i högkostnadsskyddet för öppen hälso- och sjukvård.

Hälsokontroller, intyg m m

Taxan för hälsokontroller, intyg med mera innehåller flera olika typer av intyg, undersökningar med mera (detaljerad åtgärdslista finns i avgiftshandboken). Lagstadgad moms tillkommer i förekommande fall.

Följande taxegrupper gäller:

Typ av insats	Avgift (kr, exkl moms)
Grupp 1	0
Grupp 2	350 per åtgärd
Grupp 3	700 per åtgärd
Grupp 4	1 050 per åtgärd
Grupp 5	350 per påbörjad femtonminutersperiod

Tolktjänster

För tolkuppdrag som beställs av statlig myndighet eller kommun får tolkcentralen debitera tolktid och i förekommande fall förberedelsetid enligt överenskommelse, restidsersättning, milersättning, kost, logi, traktamente, övriga utlägg samt vid vuxendövtolkning för upp- och nedkoppling av teknisk utrustning. I beloppen ska sociala kostnader och administrativa kostnader ingå. Mervärdesskatt tillkommer. Den detaljerade taxan återfinns i landstingsstyrelsens regler och riktlinjer.

Vaccinationer

Besöksavgiften är 225 kr. Vaccinationspriset är lika för all hälso- och sjukvårdspersonal oberoende av vem som ombesörjer vaccinationen. Den detaljerade listan finns i avgiftshandboken och fastställs av landstingsstyrelsen.

Vaccinationskostnaderna delas in i två prisgrupper. Med självkostnadspris avses vårdenhetens inköpskostnad för aktuellt vaccin.

Prisgrupp	Avgift (kr)
Grupp 1	Självkostnadspris
Grupp 2	Apotekspris

Vaccination mot influensa och pneumokocker

För följande grupper är vaccination mot influensa gratis:

- Personer som är 65 år eller äldre, oavsett hälsotillstånd.

- Gravida kvinnor i andra och tredje trimestern.
- Patienter med kronisk hjärt- och/eller lungsjukdom, instabil diabetes mellitus, nedsatt immunförsvar på grund av sjukdom eller behandling, kronisk lever- eller njursvikt, astma (för barn och ungdom gäller svår astma, grad 4, med funktionsnedsättning), neuromuskulära sjukdomar som påverkar andningen, barn med flerfunktionshinder, extrem fetma (BMI > 40).
- Nära kontakter till personer med kraftigt nedsatt infektionsförsvar.

Patienter som tillhör ovannämnda riskgrupper får vid vaccination mot pneumokocker inräkna kostnaden för vaccin och besöksavgiften i högkostnadsskyddet för öppen hälso- och sjukvård.

Vaccination av barn med förhöjd risk att smittas med hepatit B

Vaccination av barn vars föräldrar, syskon eller mor- och farföräldrar är födda i länder med en förekomst av hepatit B överstigande 2 procent är avgiftsfri.

Vaccination av barn i åldern 3, 5 och 12 månader mot hepatit B

Vaccination mot hepatit B ingår i barnvaccinationsprogrammet för barn i åldern 3,5 och 12 månader och är avgiftsfri.

Vaccination mot humant papillomvirus (HPV)

Flickor i vissa åldersgrupper som inte omfattas av Socialstyrelsens vaccinationsprogram kommer under en övergångsperiod att erbjudas en så kallad catch-upvaccination mot HPV. Vaccinationen är avgiftsfri.

Sjukhusvård

Landstinget har ansvaret för att ta ut avgifter vid sjukhusvård för patienter som har rätt till sjuklön, sjukpenning, föräldrapenning med flera försäkringsförmåner.

Landstinget har även ansvaret för att ta ut avgifter vid sjukhusvård för pensionärer. Slutenvårdsavgifterna för pensionärer ska inordnas i ordinarie avgiftssystem.

För personer med sjuk- eller aktivitetsersättning yngre än 40 år gäller att halv vårdavgift tas under de första 30 dagarna av varje vårdtillfälle.

Alla patienter som vårdas inom psykiatrisk tvångsvård enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT) är avgiftsbefriade.

Patient som genomgår grundläggande eller kompletterande utbildning inom Försvarmakten eller är anhållen, häktad eller intagen på fångvårdsanstalt, är avgiftsbefriad.

Organdonator är avgiftsbefriad i samband med utredning, donation och eventuella efterkontroller.

Patienter som vårdas enligt lagen om rättspsykiatrisk vård (LRV) ska betala vårdavgift.

Landstingets taxa ska gälla för vård vid rehabiliteringsplatser.

Följande avgifter gäller:

Ålder (år)	Avgift (kr/dag)
0–17	0
18–w	100

Följande patientgrupper är berättigade till nedsättning av vårdavgiften till hälften, d v s 50 kr per vård dag. Nedsättningen gäller från och med första vård dagen:

Ålder (år)	Avgift (kr/dag)
<p>- Patienter i åldern 18–64 år med inkomst som understiger 6 000 kr per månad före skatt.</p> <p>- Patienter i åldern 65 år eller äldre med en pension som understiger 5 000 kr per månad efter skatt.</p> <p>- Patienter som har aktivitets- eller sjukersättning till minst 50 procent och där denna ersättning tillsammans med arbetsinkomst understiger 5 000 kr per månad efter skatt.</p> <p>Beslut om nedsättning gäller ett år räknat från sista dagen i det vårdtillfälle då beslut om nedsättning fattades.</p> <p>För att få nedsättning av vårdavgiften ska patienten lämna en ansökan till kliniken. Patienten måste informeras om möjligheten.</p>	

Bidrag till permissionsresa kan lämnas för en resa var fjortonde dag om vårdtiden beräknas överstiga 30 dagar och permissionen anordnats av sjukhuset som ett led i behandlingen. Beslutet ska grundas på vedertagna medicinska/sociala indikationer.

Bidrag lämnas också vid permission föranledd av beslutad stängning av avdelning under kortare tid som helg eller veckoslut, till exempel vid femdygnsvård.

In- och utskrivningsdag ska i avgiftshänseende tillsammans räknas som en vård dag.

Från och med 2013 är vårdavgiften för sjukhusvård indexreglerad i förhållande till prisbasbeloppet. Avrundning sker nedåt till närmaste tiotal kronor.

Sjukresor

Landstingen har det ekonomiska och administrativa ansvaret för sjukresor. Enligt lagen (1991:419) om resekostnadsersättning vid sjukresor ska landstinget lämna ersättning för resekostnader. Beslut om regler och nivåer för ersättningen fattas av landstingsfullmäktige.

Landstinget har inget formellt ansvar för att ordna resmöjligheter till och från vårdinrättningar.

Avsikten med dessa regler är att skapa en styrning och stimulans för resande till kollektivtrafiken såväl av trafiksäkerhets- som av miljömässiga skäl.

Personer som har rätt till resebidrag

Följande personer har rätt till resebidrag:

- Personer som är bosatta (folkbokförda) inom Norrbottens läns landsting och är försäkrade enligt socialförsäkringsbalken.
- Utlandssvenskar vid akut öppen/sluten vård, då vårdbehovet uppkommit under vistelse i landet. Vården ska sökas i det landsting där vårdbehovet uppkom.

Vid planerad öppen/sluten vård har utsänd persons familjemedlem samt missionär, präst eller volontär i utvecklingsland rätt till resebidrag inom länet.

- Utländska medborgare vid akut öppen/sluten vård, då vårdbehovet uppkommit under tillfällig vistelse i landet. Vården ska sökas i det landsting där vårdbehovet uppkommit. Patienten ska dock omfattas av förordning (EEG) 1408/71 eller (EG) 883/2004 eller vara bosatt i konventionsland.
- Asylsökande med giltigt LMA-kort.

Besök/motsvarande för vilka resebidrag ska utbetalas

Bidrag lämnas för resekostnader som uppstått i samband med vård och behandling.

Bidrag för hela eller del av resekostnad ska lämnas vid sådan vård och behandling som avser:

- Läkarbesök, sjukvårdande behandling, röntgenundersökning och provtagning i samband med sjukdom som ombesörjs av sjukvårdshuvudman eller enligt vårdavtal, vård hos privatpraktiserande läkare enligt lagen (1993:1651) om läkarvårdsersättning eller sjukgymnast enligt lagen (1993:1652) om ersättning för sjukgymnastik samt vård hos privat leverantör inom vårdvalet.
- Sjukhusvård på grund av sjukdom eller förlossning.
- Rådgivning om viss födelsekontrollerande verksamhet med mera (preventivmedels-, abort- eller steriliseringsrådgivning) som ersätts enligt föreskrifter som regeringen meddelar.
Anm: Ersättning lämnas även när rådgivningen bedrivs av organisationer med Inspektionen för vård och omsorgs tillstånd.
- Undersökning på sjukhus eller hos läkare enligt förordningen (1975:1157) om ersättning för vissa läkarutlåtanden med mera (rehabiliteringsutredning, pensionsprövning, handikappersättning eller vårdbidrag).
Anm: Inget avdrag för egenavgift får göras.
- Utprovning och anpassning av handikaphjälpmiddel som landstinget tillhandahåller.
- Tandvård som avses i lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd inom folktandvård, vid odontologisk fakultet eller hos försäkringsansluten privatpraktiserande tandläkare.
- Besök på grund av sjukdom hos läkare inom studerandeorganisationernas hälsovård, för vilken statsbidrag betalas ut av högskolestyrelse.
- Konvalescentvård som ges i konvalescenthem uppfört på förteckning som fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.
- Habilitering (läkarvård och sjukvårdande behandling) för patienter som tillhör personkretsen inom lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.
- Läkarbesök inom mödra- och barnhälsovården.
- Vård vid enskilt vårdhem efter remiss godkänd av landstinget.
- Hemtransport av nordisk medborgare enligt nordiska konventionen om social trygghet.
- Läkarvård och sjukgymnastik i Norge eller Finland med stöd av gräns-sjukvårdsförordningen (1962:390).
- Omskärelse av pojkar på icke medicinsk grund.

Resebidrag till och/eller från vård inom landstinget

Bidrag för resor till planerad vård

Vid besök på hälsocentral lämnas bidrag högst för resa mellan bostaden (folkbokföringsadressen) och den hälsocentral där patienten är listad och inom den kommun patienten är folkbokförd. Avdrag för egenavgift görs.

Vid besök på sjukhus inom Norrbotten lämnas bidrag högst för resa mellan bostaden (folkbokföringsadressen) och det sjukhus som besökts. Avdrag för egenavgift görs.

Vid besök på folktandvårdsklinik lämnas bidrag högst för resa mellan bostaden (folkbokföringsadressen) och närmaste folktandvårdsklinik inom Norrbotten. Avdrag för egenavgift görs.

Bidrag för resor till akut vård

Bidrag ges för resa med billigaste möjliga färdssätt med hänsyn till patientens medicinska tillstånd från bostaden eller platsen för insjuknandet till närmaste sjukhus, hälsocentral eller folktandvårdsklinik inom Norrbotten. Avdrag för egenavgift görs.

Övrigt

Där särskilt inrättad linjetrafik för sjukresor eller komfortbuss finns upphör rätten till sjukresa med taxi. Undantag får göras för akuta och/eller liggande transporter. Anslutningsresa ersätts utan avdrag för egenavgift. För patienter som av medicinska skäl inte kan åka komfortbuss krävs läkarintyg.

Resor inom ramen för vårdgarantin ersätts till och från den vårdinrättning som patienten remitterats till. Avdrag för egenavgift görs.

Resor inom ramen för patientens valfrihet ersätts inte.

Resor inom ramen för förnyad bedömning ersätts till och från den vårdinrättning som patienten remitterats till. Avdrag för egenavgift görs.

Patient som åker taxi till vårdinrättning och inte genomför besöket ska i efterhand debiteras den fulla kostnaden för resan.

Bidrag vid resor från vård

Återresa anses påbörjad vid den vårdinrättning till vilken bidrag för framresa beräknats. Detta gäller dock inte om överflyttningsresa företagits genom landstingets försorg.

Resor från den vårdinrättning som besökts ersätts till bostadsadress (folkbokföringsadress) eller till den plats resan påbörjades med billigaste färdssätt utifrån patientens medicinska tillstånd. Resor vid planerad vård ersätts dock högst till bostadsadress (folkbokföringsadress).

Om det är medicinskt motiverat kan resa från vårdinrättning ersättas till annan plats än bostaden eller till den plats varifrån resan till vårdinrättningen startade.

Följeslagare

Om det är medicinskt motiverat att patient är i behov av följeslagare ersätts följeslagarens kostnad för resa utan avdrag för egenavgift. Bidraget kan aldrig avse längre sträcka än patientens resväg.

Följeslagares resekostnad ersätts generellt till barn och ungdom under 18 år.

Vid sjukresa med buss (undantaget s k komfortbuss) och tåg medges en följeslagare för personer i behov av hjälp utan särskild prövning.

Sjuka barn och ungdomar under 18 år

Har förälder eller annan anhörig, med anledning av sjukdom hos barn och ungdom under 18 år, gjort besök i öppen vård eller hos barnet medan det vårdas på sjukhus, lämnas bidrag för resa och övernattningskostnad om besöket ingått som en del i behandlingen av barnet.

Bidrag ges också för en besöksresa per vecka för en anhörig när barn och ungdom under 18 år är inskriven i slutenvård.

Bidrag lämnas för besöken enligt samma regler om egenavgifter som gäller vid egen sjukresa.

Till högst två anhöriga/närstående till barn och ungdomar under 18 år som remitterats för öppen eller slutna vård vid sjukhus i eller utanför Norrbotten, lämnas bidrag för resa och övernattnig utan avdrag för egenavgift.

Övernattnig

För utgifter för övernattnig lämnas bidrag om det inte varit möjligt att planera vården så att övernattnig kan undvikas. Bidraget beräknas för det belopp som patienten har betalat för logi om övernattnig skett på hotell som anvisats av landstinget.

Om övernattnig föranletts av akut vårdbehov kan bidrag lämnas med skäligt belopp.

I övriga fall ersätts övernattnig med högst 110 kr per natt.

Resor med dyrare färdstätt efter medicinsk bedömning

Beställningscentralen avgör patientens behov av dyrare färdstätt vid resa till vårdinrättning.

Vid planerade besök ska resan till vårdinrättningen beställas av patienten via beställningscentralen minst två helgfria vardagar före besöket.

Regeln gäller inte vid akuta resor.

Resan från vårdinrättningen ska bedömas utifrån en helhetssyn av patientens hälsotillstånd och omvårdnadsbehov i relation till resans längd och bekvämlighet. Det bör också ske en riskbedömning, till exempel för infektionsskänkliga patienter. Beställning görs av vårdinrättningens personal via beställningscentralen som svarar för beställning och samordning av resan.

Om patienten av medicinska skäl inte kan samåka med annan resenär ska vårdpersonal godkänna anledningen till detta. Bedömningen kan göras av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal, ett vårdteam eller patientens fasta vårdkontakt.

Anslutningsresa med taxi till buss och tåg får beställas av patienten.

Sker beställningen av taxi på annat sätt än via beställningscentralen svarar patienten själv för merkostnaden.

Resebidrag till och/eller från vård utanför landstinget

Specialistvård

Har patienten erhållit specialistvårdsremiss till visst sjukhus utanför länet gäller samma grundregler som vid resor inom länet.

Har patienten beviljats ett dyrare färdstätt ska beställning av resan ske via beställningscentralen.

Vårdgaranti

Har patienten erhållit specialistvårdsremiss till visst sjukhus utanför länet gäller samma grundregler som vid resor inom länet.

Har patienten beviljats ett dyrare färdstätt ska beställning av resan ske via beställningscentralen.

Valfrihet

Resor och boende enligt patientens valfrihet utanför Norrbotten ersätts inte.

Förnyad bedömning

Har patienten erhållit specialistvårdsremiss till visst sjukhus utanför länet för förnyad bedömning gäller samma grundregler som vid resor inom länet.

Akut insjuknande utanför hemlandstinget

Vid akut insjuknande i annat landsting än hemlandstinget ersätts resan till närmaste vårdinrättning som kan ge adekvat vård.

Resor från vårdinrättning i samband med akut insjuknande utanför hemlandstinget ersätts till den plats där insjuknandet skett.

Vid hemresa till bostadsadressen efter vård i samband med akut insjuknande utanför hemlandstinget ges ingen ersättning för hemresan.

Egenavgifter, bidragsnivåer, högkostnadsskydd

Egenavgifter

Vid en sjukresa svarar patienten själv för en del av kostnaden. Denna kostnad kallas för egenavgift. Egenavgiftens storlek är beroende av vilket färd-sätt patienten nyttjar och gäller per enkelresa.

Följande egenavgifter gäller:

- Buss, tåg 0 kr.
Resekostnader understigande 60 kr ersätts inte. För anslutningsresor till kollektivtrafik görs inget avdrag för egenavgift. Resa med komfortbuss är alltid gratis.
- Egen bil, skoter, båt och hydrokopter 60 kr.
- Specialfordon (handikappfordon) 80 kr.
- Taxi 80 kr
Vid samåkning i taxi ska avdrag göras med en egenavgift per patient.
- Bårbil 80 kr.
- Flyg 80 kr.

Vid en kombination av flera färd-sätt vid samma vårdtillfälle gäller den lägsta betalda egenavgiften av de färd-sätt som nyttjats.

Har en patient besökt en vårdinrättning och efter remiss därifrån fortsatt direkt till en annan vårdinrättning ska avdrag göras endast med en egenavgift.

Vid resa med privatbil avräknas endast en egenavgift även om flera patienter samåkt.

Om vårdtagarna tillhör samma familj ska, oavsett färdmedel, avdrag göras med endast en egenavgift.

Bårbil är ett komplement till ambulans vid liggande transporter då ingen vårdinsats krävs.

Resor befriade från egenavgift

Avdrag för egenavgift ska inte göras för sjukresor avseende barn- och ungdomspsykiatrisk vård och barnhabilitering samt läkarundersökningar för intyg begärda av försäkringskassan.

Avdrag ska heller inte göras för organdonators resor i samband med utredning, donation och eventuella efterkontroller.

Bidragsnivåer

För resa med privatbil ges bidrag med 10 kr per mil enligt en schablontabell.

Vid resa med egen bil ges bidrag med 2 kr per mil till följeslagare om medicinskt behov av följeslagare är styrkt.

Resor med färd-sätt i allmän trafik ersätts utifrån gällande taxa och mot uppvisat kvitto.

Resa med snöskoter och båt (som inte går i allmän trafik) ersätts med 30 kr per mil.

Resor med övriga färdstätt ersätts med av landstinget bedömt skäligt belopp.

Resebidraget regleras i efterhand efter inskickande av särskild blankett för begäran om sjukresebidrag. Utbetalning sker normalt en gång per månad.

Bidrag understigande 100 kr samlas för utbetalning en gång per halvår.

En patient som inte kvitterat ut ett utbetalt bidrag inom angiven tid kan efter egen begäran få bidraget utbetalt ytterligare en gång. I sådana fall sker ett avdrag med en administrativ avgift motsvarande gällande faktureringsavgift.

Högekostnadsskydd

Högekostnadsskyddet för sjukresor gäller i samband med besök i öppen hälso- och sjukvård samt viss tandvård. Det gäller både i Sverige och vid viss vård i andra EU-/EES-länder. De besök som avses framgår av avsnittet Besök/motsvarande för vilka resebidrag ska utbetalas.

Samma personkrets som har rätt till resebidrag omfattas av högekostnadsskyddet.

Skyddet inträder när en person har betalat 1 200 kr för sjukresor. Personen blir därefter befriad från egenavgifter under den tid som återstår av 12 månader räknat från datumet för första registreringen. Med datum för första registrering avses antingen datumet då sjukresan skedde eller datumet för utfört besök.

Skyddet gäller för besök i hela landet.

Patienten ansvarar för och bevakar själv sin rätt och ansöker om frikort och styrker gjorda resor med kvitton på egenavgifter.

För utomlänspatient gäller enligt riksavtalet för utomlänsvård (punkt 7.6) att om en sådan patient beställer sjukresa med taxi eller annat fordon (handikappfordon eller bårbil) via landstingets beställningscentral ska denne betala egenavgift enligt regelverket. Vårdlandstinget har sedan enligt avtalet rätt att fakturera patientens hemlandsting för överskjutande kostnader.

Resor med övriga färdmedel (egen bil, båt, skoter, hydrokopter, kollektivtrafik, d v s buss och tåg, samt flyg) regleras direkt mellan patienten och dennes hemlandsting.

Den som är bosatt och försäkrad i ett annat nordiskt land omfattas av högekostnadsskyddet vid vistelse i Sverige.

Frikort

När registreringarna tillsammans uppgår till 1 200 kr ska patienten få ett frikort. Frikortet ger rätt till fria sjukresor till besök/motsvarande för vilka resebidrag ska utbetalas under den tid som återstår av 12 månader räknat från den första registreringens datum på kortet.

Frikortet gäller per individ, vilket innebär att fler personer i samma familj inte får räkna samman betalda egenavgifter.

Frikort utfärdas elektroniskt av landstinget.

Egenavgift för sjukresa ska betalas enligt reglerna i det landsting där resan sker. En norrbottnisk patient som betalat egenavgift för sjukresa i annat landsting under frikortsperioden begär återbetalning av betalda egenavgifter av Norrbottens läns landsting.

Avgift vid uteblivande från sjukresa med taxi

Belopp, som patient efterdebiterats för uppkommen framkörningsavgift när denne uteblivit från sjukresa med taxi, får inte inräknas i högkostnadsskyddet för sjukresor.

Tidsfrist

Rätt till bidrag enligt dessa grunder förfaller om den ej begärts ett år efter den tidpunkt då rätten till bidrag inträffade.

Omprövning

Tillämpningen av regelverket för sjukresor kan inte överklagas men patienten har rätt till omprövning av den tolkning som gjorts vid beslutet. Omprövningen kan ske hos den enhet inom landstinget som svarat för utbetalning av resebidraget. Om patienten inte är nöjd med beslutet ska överprövning ske i landstingsdirektörens stab.

Övriga av landstinget ersättningsbara resor

Resa i samband med barns dödsfall

Om föräldrar blir kallade till samtal efter ett barns dödsfall ersätts resan för föräldrarna. Inget avdrag för egenavgift görs.

Permissionsresa

En patients kostnad för resa mellan sjukhus och ordinarie bostad vid permission kan i vissa fall ersättas av sjukhuset.

Patient som är inskriven i slutenvård kan få bidrag för en permissionsresa per 30-dagarsperiod. Permissionen ska ha anordnats av sjukhuset som ett led i behandlingen och grundas på vedertagna medicinska/sociala indikationer. En extraresa kan beviljas om patienten är ett minderårigt barn, ensamstående förälder eller om det finns starka psykiska krav på miljöombyte. Regeln gäller både inom och utom länet.

Bidrag lämnas också vid permission som föranletts av beslutad stängning av avdelning under kortare tid såsom helg eller veckoslut. Femdagarsvård anses vara en sådan stängning. Som alternativ till att utbetala resebidrag kan i vissa fall patienten erbjudas plats på annan avdelning som hålls öppen.

Vid permissionsresor från Norrlands universitetssjukhus får vårdgivande klinik vid sjukhuset besluta om färdsätt både vid resa från sjukhuset och tillbaka efter permissionen.

Patienten betalar ingen egenavgift vid permissionsresor.

Överflyttningsresa

Landstinget svarar för resor som sker av inskrivna patienter mellan sjukvårdsinrättningar (överflyttningsresor) oavsett om resan sker inom eller utom länet.

Patienten betalar ingen egenavgift vid överflyttningsresa.

Ambulanstransport

Landstinget svarar för ambulanstransporter. Dessa är organiserade kommunvis med huvuduppgift att svara för vård och transport av akuta sjukdoms- och olycksfall samt liggande transporter där vård eller medicinsk övervakning krävs.

Patienten betalar ingen egenavgift vid sjukresa med ambulans.

Sjuktransport med helikopter

Landstinget har ansvaret för akuta och planerade sjuktransporter med helikopter. Endast överläkare vid anestesiklinik eller hälsocentralschef eller dennes ersättare har rätt att rekvirera helikopter.

Vid beställningen ska uppdragets art, färdväg, inställelsetid och beställare anges.

Patienten betalar ingen egenavgift vid sjukresa med helikopter

Sjuktransport med flygambulans

Landstinget har ansvaret för akuta och planerade sjuktransporter med flygambulans. Läkare eller dennes ersättare har rätt att rekvirera flygambulans. Vid beställningen ska uppdragets art, färdväg, inställelsetid och beställare anges.

Patienten betalar ingen egenavgift vid sjukresa med flygambulans.

Transport av avlidna

Fr o m 1 juli 1992 fick landstinget utökat ansvar vid omhändertagande av avlidna.

- Dödsfall på sjukvårdsinrättning inom Norrbotten: Landstingets ansvar upphör i och med att den avlidne lämnas för bisättning eller begravning.
- Dödsfall av remitterad patient utanför Norrbotten: Vid dödsfall av remitterad patient (inte valfrihetsremiss) utanför hemlandstinget svarar patientens hemsjukhus för återtransporten av den döde till bårhus eller bisättning på hemorten.

I övriga fall har dödsboet, hemkommunen eller annan ansvaret.

- Dödsfall i hemmet eller hos anhöriga: Vid dödsfall i hemmet eller hos anhöriga, där det inte är nödvändigt att föra den avlidne till sjukhus för att konstatera dödsorsaken och anhöriga saknas eller är oförmögna att tillse att den avlidne omhändertas, är det landstingets uppgift att ordna detta.

I sådana fall faller betalningsansvaret gentemot transportören på landstinget. Kostnaden, motsvarande faktisk kostnad, kan dock tas ut av dödsboet (Landstingsstyrelsen § 33-93).

Då klinisk obduktion krävs på person avliden utanför hemlandstingets inrättningar ersätts uppkommen merkostnad av landstinget.

Kostnad i samband med rättsmedicinsk obduktion bekostas av polismyndighet.

Övriga avgifter och ersättningar

Återbetalning av patientavgift

Patienter med tidsbeställda besök ska tas emot på utsatt tid. Om väntetiden överstiger 30 minuter ska patientavgiften återbetalas.

Återbetalning av patientavgift gäller endast vid besök som ingår i högkostnadsskyddet för öppen hälso- och sjukvård med undantag av polikliniska operationer. Detsamma gäller tandvård inom ramen för hälso- och sjukvårdens avgiftssystem. Har patient inte betalat någon avgift för besök kan heller ingen återbetalning ske. Vid besök för åtgärder enligt den s k Gula taxan ska ingen återbetalning göras.

Ersättning vid ej genomförda besök och behandlinger inom hälso- och sjukvård

Reglerna gäller vid besök på vårdenheter inom Norrbottens läns landsting.

Ersättning

Ersättning utbetalas endast vid planerade/förbokade vårdtillfällen där patienten getts en tid för vårdtillfället.

Ersättning utbetalas när något av följande vårdtillfällen inte kan genomföras hos vårdenhet på sjukhus, hälsocentral eller tandvårdsklinik:

- Läkarbesök eller sjukvårdande behandling.
- Röntgenundersökning, laboratorieundersökning eller provtagning.
- Dagkirurgi, operation eller inläggning i slutenvård.
- Tandläkar- eller tandhygienistbesök inom ramen för hälso- och sjukvårdens avgiftssystem.

Orsak

För att patienten ska ersättas krävs att vårdenheten orsakat att patienten inte kan tas emot på bestämd tid, t ex:

- Oförutsedd belastning på vårdenheten som förrycker planeringen.
- Bemannings- och utrustningsproblem.
- Felaktig information till patienten, t ex angående förberedelser inför röntgenundersökning. Vårdenheten ska dokumentera den information som getts.

Kostnader som ersätts

- Erlagd besöksavgift. Återbetalas om patienten erlagt besöksavgift.
- Utgift för sjukresa. Ersättning för sjukresa utbetalas utan avdrag för egenavgift.
- Utgift för parkering. Ska styrkas med kvitto.
- Eventuellt inkomstbortfall för patient. Ska styrkas med intyg från arbetsgivaren och ersätts för högst tre dagar.
- Eventuellt inkomstbortfall för följeslagare till barn och ungdomar under 18 år. Ska styrkas med intyg från arbetsgivaren och ersätts för högst tre dagar.
- Eventuellt inkomstbortfall för följeslagare till vuxna. Ska styrkas med intyg från arbetsgivaren och ersätts för högst tre dagar. För följeslagare till vuxna krävs läkarintyg som styrker behovet av följeslagare.
- Eventuellt inkomstbortfall för egna företagare. Ska styrkas med intyg från försäkringskassan om sjukpenninggrundande inkomst och ersätts för högst tre dagar. Ersättningen för hel dag är 1/365 av den sjukpenninggrundande årsinkomst försäkringskassan beslutat om.
- Eventuella merkostnader för barnpassning. Här avses resekostnader enligt sjukresebestämmelserna för vikarierande barnpassare och merkostnader för kommunal barnomsorg.

Övrigt

Ersättning utbetalas inte om:

- Patienten, vid ändring av tid för besök i öppen vård, har meddelats senast dagen innan besökstidpunkten.

- Patienten, vid ändring av tid för operation och/eller inläggning i slutenvård, har meddelats senast fyra dagar innan operationen/inläggningen.

Övriga fall som kan uppstå får prövas i särskild ordning av landstingsstyrelsen.

Berörd vårdenhet ska vid ändring av tidpunkt för besök eller operation/inläggning kontrollera med patienten att informationen nått fram och dokumentera åtgärden. Kostnaderna ska belasta den vårdenhet som förorsakat dem.

Avgift vid uteblivet besök

Patient som uteblir utan att avbeställa bokad läkarbesök eller sjukvårdande behandling eller avbokar det senare än 2 timmar innan stängningsdagen före bokad tid hos både offentliga och privata vårdgivare, får efterdebiteras med den för besöket aktuella besöksavgiften.

Efterdebitering ska även ske:

- Vid röntgenbesök.
- Vid första besöket efter remiss.
- Vid habilitering för patient som tillhör personkretsen i LSS.
- Vid besök inom mödra- och barnhälsovård.
- För patient som har frikort.
- För barn och ungdomar under 18 år.
- För besök hos tandläkare, tandhygienist eller tandsköterska inom ramen för hälso- och sjukvårdens avgiftssystem.
- Vid besök för preventivmedels-, abort- eller steriliseringsrådgivning.
- För döv, dövblind eller hörselskadad som uteblir från beställd tolkhjälp utanför landstingets verksamhet.

Efterdebitering med aktuell avgift för besöket ska även ske för patient som uteblir från besök för vaccination. Detta gäller också vid vaccination mot influensa och pneumokocker för patienter inom riskgrupperna.

Patient som uteblir från besök som avser åtgärd enligt grupp 1–5 i taxan för hälsokontroll, intyg, utlåtande o d ska efterdebiteras med 300 kr.

Patient som uteblir från rituell omskärelse eller steriliseringsoperation som inte utförs av medicinska skäl ska efterdebiteras med den för besöket aktuella läkarbesöksavgiften.

Vid efterdebitering ska den aktuella besöksavgiften inte i något fall införas i högkostnadskortet.

Subventionering av vissa preventivmedel

- Alla receptbelagda preventivmedel (p-piller, minipiller, p-stav, p-plåster, p-ring, hormonspiral och p-spruta) samt de medicinsk-tekniska produkterna pessar och kopparspiral för ungdomar under 26 år subventioneras till 100 procent av kostnaden.
- Akutpreventivmedel (NorLevo eller Postinor) för ungdomar under 26 år är avgiftsfria om de ges vid ungdomsmottagningar, mödravårdscentraler och jourcentraler.
- Kondomer till ungdomar under 26 år är avgiftsfria om de utdelas i samband med rådgivning vid länets ungdomsmottagningar eller motsvarande.

Kostnader för glas eller kontaktlinser

Landstinget svarar för kostnaderna för glas eller kontaktlinser som förskrivs av verksamhetsområde ögon som en del i en behandling.

Följande regler gäller:

- Personen ska vara skriven i Norrbotten.
- Kostnaden för köp av glas eller kontaktlinser ersätts endast hos optiker med vilken landstinget har avtal.
- Kostnaden för bågar ersätts inte.
- Kostnaden för barn i åldern 0–7 år på grund av syn- eller skelningsindikation ersätts.
- Kostnaden för glas eller kontaktlinser till personer äldre än sju år ersätts endast i samband med medicinska problem/sjukdomar i ögat om funktionen inte huvudsakligen är refraktiv (fokusering av ljus).

Hjälpmedel via Syncentralen

Syncentralen förskriver hjälpmedel till personer med synskärpa understigande 0,3 efter synkorrektio n och till blinda med hornhinneförändringar.

Glasögon som hjälpmedel till patienter äldre än 7 år, erbjuds endast via Syncentralen, om patienten uppfyller nedan gällande krav.

Personen ska vara skriven i Norrbotten.

Progressiva glasögon kan inte förskrivas som hjälpmedel.

Ny förskrivning kan ske tidigast efter två år eller en synförbättring på 2/10-delar.

Personer med synskärpa understigande 0,3 efter synkorrektio n och till blinda med hornhinneförändringar får glas och eventuell båge förskrivet som hjälpmedel.

Kontaktlinser förskrivs som hjälpmedel när synskärpan med båda ögonen understiger 0,3 med bästa glasögon och kontaktlinser leder till en synförbättring på minst 2/10-delar jämfört med glasögon.

Förmåner och ersättningar till anhöriga

Reglerna gäller både vid vård inom och utom länet samt både i öppen och slutna vård.

Endast remitterande läkare kan utfärda intyg. Remitterande enhet bär kostnaden vid remittering utanför länet. Kostnaden för intyg som utfärdas av annan enhet än den remitterande bärs av intygsskrivande enhet.

Ersättning för kost ges aldrig.

Barn och ungdomar under 18 år

Högst två anhöriga/närstående till barn och ungdomar under 18 år ersätts med rese- och boendekostnad i anslutning till vårdtillfället.

Gäller även i samband med omskärelse av pojkar på icke medicinsk grund.

Patienter 18 år och äldre

För anhöriga till vuxna patienter, d v s patienter som är 18 år och äldre, är huvudregeln att landstinget inte betalar ersättning för logi.

Om en patient vårdas i öppen vård och behöver stöd/hjälp för att kunna bo på patienthotell kan remitterande läkare utfärda intyg att patienten har behov av anhörig som vårdare. Landstinget ersätter i sådana fall den anhöriges övernattningskostnad.

Orsaken måste anges tydligt i intyget och kan t ex vara att patienten är förståndshandikappad, behöver hjälp med ADL, är synskadad, har afasi eller psykisk sjukdom. Intyget ska lämnas till receptionen på patienthotellet.

Om en patient vårdas i slutna vård kan remitterande läkare utfärda intyg att patienten behöver ha med sig en anhörig. Kravet ska vara att vården inte fungerar utan hjälp från en anhörig. Landstinget ersätter i sådana fall den anhöriges övernattningskostnad.

Orsaken måste anges tydligt i intyget och kan t ex vara att patienten är förståndshandikappad, har grav afasi eller svår psykisk sjukdom.

Anhöriga till transplantationspatienter

I samband med transplantationer anses att resultatet av åtgärden är beroende av att patienten har stöd av anhöriga i samband med operationen. Mot denna bakgrund ersätter landstinget resor och övernattningskostnader på patienthotell för anhörig till transplantationspatient.

Ersättning till donator

Landstinget betalar ersättning för förlorad arbetsförtjänst i samband med utredningar, sjukhusvistelse, resor som förekommer före och i samband med donation samt eventuella efterkontroller. Likaså betalar landstinget ersättning för förlorad arbetsförtjänst under donatorns sjukskrivningstid. Huvudregeln är att donatorns personliga inkomstförluster ska ersättas.

Donatorn ska inte betala för besök, sjukhusvistelse och resor i samband med utredning, donation och eventuella efterkontroller.

Donator som reser med egen bil ska ersättas med 18:50 kr per mil, d v s gränsen för skattefrihet.

Är mottagaren av organet folkbokförd i ett annat landsting ska organmottagarens hemlandsting faktureras för den norrbottniska donatorns kostnader.

Är organmottagaren folkbokförd i Norrbotten och donatorn i ett annat landsting kan donatorns hemlandsting fakturera Norrbottens läns landsting för donatorns kostnader.

Speciallivsmedel

Regler för glutenintolerans

För personer under 16 år sker förskrivning av produkter enligt läkemedelsförmånen. För personer som är 16 år eller äldre sker ingen förskrivning enligt läkemedelsförmånen, de får själva anskaffa produkterna.

Regler för övriga speciallivsmedel och nutritionsprodukter

Gemensamma regler har införts i norra regionen för hel-, halv- och tilläggsnutrition, som bl a innebär att det medicinska behovet är avgörande för om en person ska erhålla speciallivsmedel (exkl gluten) och andra nutritionsprodukter.

Följande avgifter gäller:

- Under 16 år lagstadgad förmån.
- Fr o m 16 år–t o m 19 år: 120 kr per uttag.
- Fr o m 20 år: 1 500 kr per månad för helnutrition, 750 kr per månad för halvnutrition och 250 kr per månad för tilläggsnutrition.

Övrigt

Rituell omskärelse

Avgiften för rituell omskärelse av pojkar är 1 700 kr.

Sterilisering

Avgiften för steriliseringsoperationer som inte utförs av medicinska skäl är 4 700 kr för män och 4 700 kr för kvinnor.

Blodgivare

Ersättning till blodgivare utbetalas i form av värdekuponger á 60 kr per styck alternativt lotter till motsvarande värde. Ersättningen för blodtappning är en kupong, för att ge plasma två kuponger och för att ge trombocyter tre kuponger.

Vissa utläningar

Vårdavgifter för vissa utläningar regleras i enligt särskild lagstiftning och konventioner.

Privata vårdgivare

Vårdavgifter hos privatpraktiserande läkare och sjukgymnaster, med vårdavtal eller ersatta enligt lagarna om läkarvårdsersättning respektive sjukgymnastersättning, ska vara högst som i landstinget.

Tandvård inom hälso- och sjukvårdens avgiftssystem

Patientgrupper

Vissa besöksavgifter för tandvård är sedan 1999 inordnade i hälso- och sjukvårdens avgiftssystem. Reglerna omfattar personer som:

- 1 Omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service åt vissa funktionshindrade (LSS).
- 2 Har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och som:
  - a) kommunen har hälso- och sjukvårdsansvar för enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL) § 18, första stycket,
  - b) får hälso- och sjukvård i hemmet (hemsjukvård), eller
  - c) är bosatta i egen bostad och har motsvarande behov av vård eller omsorg som personer som omfattas av punkterna 2a eller 2b ovan. Personer som omfattas av punkterna 1–2 ska erbjudas både munhälsobedömning och nödvändig tandvård. Nödvändig tandvård ska erhållas oavsett om bedömning av munhälsotillståndet gjorts eller inte.
- 3 Har behov av särskilda tandvårdsinsatser som ett led i en sjukdomsbehandling under en begränsad tid.
- 4 Har stora behov av tandvård på grund av långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning.
- 5 Vid undersökning för och utförande av oralkirurgisk behandling som kräver sjukhus tekniska och medicinska resurser.

Avgifter

Bedömning av munhälsotillstånd vid uppsökande verksamhet är avgiftsfri för patienten.

För berättigad behandling vid specialisttandklinik uttas samma avgift som för öppen vård vid sjukhus, d v s 300 kr.

För allmäntandvård uttas samma avgift som för primärvård, d v s 200 kr.

För vård som ges av annan än tandläkare (tandhygienist eller tandsköterska) uttas ingen avgift.

Det första besöket hos specialisttandläkare efter remiss från allmäntandläkare eller allmänläkare är avgiftsfritt.

Tilläggsavgiften för hembesök är 50 kr.

Avgiftsbefrielse

Patient som omfattas av tandvårdsstödet och är inskriven i sluten vård vid sjukhus betalar ingen patientavgift vare sig för nödvändig tandvård eller tandvård som ett led i en kortare sjukdomsbehandling.

Övrig tandvård

Barn- och ungdomstandvård

Barn och ungdomar ska kostnadsfritt erbjudas regelbunden och fullständig tandvård till och med det år då de fyller 19 år. För vård som inte är nödvändig för att uppnå ett från odontologisk synpunkt funktionellt och utseendemässigt godtagbart resultat uttas avgift enligt tandvårdstaxan.

Inom barntandvården ska all behandling vara amalgamfri. Undantag får dock göras om nyttan för den enskilde motiverar det och berörd förälder eller ungdom lämnar sitt medgivande.

Avgift för uteblivet/ej avbokad besök

Patient som uteblir från tidsbokad besök inom barn- och ungdomstandvård utan att meddela detta eller avbokar det senare än 2 timmar innan stängningsdagen dagen före bokad tid får efterdebiteras för uteblivet/ej avbokad besök hos tandläkare, tandhygienist eller tandsköterska med 150 kr.

Borttappad tandställning eller bettskena

Landstinget ersätter inte tandställning som tappats bort eller förstörts p g a oaktsamhet från patientens sida. Patienten debiteras för det tandtekniska arbetet.

Övrigt

Avgift för uteblivet/ej avbokad besök inom vuxentandvården

Patient som uteblir från tidsbokad besök inom vuxentandvård utan att meddela detta eller avbokar det senare än 2 timmar innan stängningsdagen dagen före bokad tid får efterdebiteras för uteblivet/ej avbokad besök hos tandläkare eller specialist samt hos tandhygienist och tandsköterska med 400 kr.

Ersättning vid ej genomförda besök och behandlingar inom folktandvård

Reglerna gäller vid besök på folktandvårdskliniker inom Norrbottens läns landsting.

Ersättning

Ersättning utbetalas endast vid planerade/förbokade vårdtillfällen där patienten getts en tid för vårdtillfället.

Ersättning utbetalas när något av följande vårdtillfällen inte kan genomföras hos tandvårdsklinik:

- Tandläkar-, tandsköterske- eller tandhygienistbesök.

Orsak

För att patienten ska ersättas krävs att tandvårdskliniken orsakat att patienten inte kan tas emot på bestämd tid, t ex:

- Oförutsedd belastning på tandvårdskliniken som förrycker planeringen.
- Bemannings- och utrustningsproblem.
- Felaktig information till patienten, t ex angående förberedelser inför röntgenundersökning. Tandvårdskliniken ska dokumentera den information som getts.

Kostnader som ersätts

- Utgift för sjukresa. Ersättning för sjukresa utbetalas utan avdrag för egenavgift.
- Utgift för parkering. Ska styrkas med kvitto.
- Eventuellt inkomstbortfall för patient. Ska styrkas med intyg från arbetsgivaren och ersätts för högst tre dagar.
- Eventuellt inkomstbortfall för följeslagare till barn och ungdomar till och med det år de fyller 19 år. Ska styrkas med intyg från arbetsgivaren och ersätts för högst tre dagar.
- Eventuellt inkomstbortfall för följeslagare till vuxna. Ska styrkas med intyg från arbetsgivaren och ersätts för högst tre dagar. För följeslagare till vuxna krävs läkarintyg som styrker behovet av följeslagare.
- Eventuellt inkomstbortfall för egna företagare. Ska styrkas med intyg från försäkringskassan om sjukpenninggrundande inkomst och ersätts för högst tre dagar. Ersättningen för hel dag är 1/365 av den sjukpenninggrundande årsinkomst försäkringskassan beslutat om.
- Eventuella merkostnader för barnpassning. Här avses resekostnader enligt sjukresebestämmelserna för vikarierande barnpassare och merkostnader för kommunal barnomsorg.

Övrigt

Ersättning utbetalas inte om:

- Patienten, vid ändring av tid för besök, har meddelats senast dagen innan besökstidpunkten.

Övriga fall som kan uppstå får prövas i särskild ordning av landstingsstyrelsen.

Berörd tandvårdsklinik ska vid ändring av tidpunkt för besök eller operation/inläggning kontrollera med patienten att informationen nått fram och dokumentera åtgärden. Kostnaderna ska belasta den tandvårdsklinik som förorsakat dem.

Tandvård (LFU)

Tandvårdstaxa

Gemensamt

Beslutsordning

Avgifterna fastställs av landstingsfullmäktige. Inga lokalt fastställda avgifter, depositionsavgifter och dylikt får förekomma.

Faktureringsavgift (50 kr)

Förutsättningen för att faktureringsavgift får tas ut är att det finns patientkassa och att patienten har erbjudits möjlighet att betala med betalkort eller kontant. Faktura som betalas via autogiro eller elektronisk faktura är befriad från faktureringsavgift.

Vid fakturering av avgift för uteblivet besök ska faktureringsavgift tas ut.

Skriftligt intyg

Skriftligt intyg om de material som använts vid tandlagning och protetiska arbeten lämnas på begäran.

Garanti

Garanti för avtagbara proteser lämnas i ett år, för fastsittande protetik i två år. Proteser för temporärt bruk samt emaljretinerade konstruktioner omfattas inte av garantin.

Barn- och ungdomstandvård

Inom barn- och ungdomstandvården råder liksom inom vuxentandvården fritt värddval. Landstingets hälso- och sjukvårdsenhet har avtal med Folk-tandvården. Privata vårdgivare kan också teckna avtal.

För behandling som inte är nödvändig för att uppnå ett estetiskt och funktionellt godtagbart resultat debiteras enligt tandvårdstaxans åtgärder. Patienten betalar då 100 procent av den merkostnad som uppstår i förhållande till kostnaden för den åtgärd som föreslagits av behandlande tandläkare.

Allmäntandvård och specialisttandvård

Kod	Åtgärd	Allmän-tandvård	Refe-renspris Allmän-tandv	Specia-listtand-vård	Refe-renspris Specia-listtandv
Undersökningsåtgärder					
101	Basundersökning och diagnostik, tandläkare	745	745	745	745
102	Fullständig undersökning och diagnostik, tandhygienist	695	695		
103	Akut eller kompletterande undersökning, tandläkare	350	335	400	400
105	Kompletterande eller akut undersökning, kontroll av behandlingsresultat, tandhygienist	545	545		
105-1	Kompletterande eller akut undersökning, kontroll av behandlingsresultat, enkel. Tandhygienist	270	545		
107	Omfattande akut eller kompletterande undersökning, tandläkare	960	955	1 145	1 145
108	Utredning utförd av tandläkare	1 955	1 570	2 200	1 975

Kod	Åtgärd	Allmän- tandvård	Refe- renspris Allmän- tandv	Specia- listtand- vård	Refe- renspris Specia- listtandv
115	Konsultation specialisttandvård			720	710
116	Konsultation specialisttandvård, omfattande			1 900	1 185
121	Röntgenundersökning av enskild tand	55	40	55	50
122	Röntgenundersökning, delstatus	235	215	260	255
123	Röntgenundersökning, helstatus	770	740	870	870
124	Panoramaröntgen	530	495	595	590
125	Röntgenundersökning, extraoral	495	470	570	565
126	Röntgenundersökning, omfattande	950	900	1 070	1 060
131	Tomografiundersökning, en kvadrant			1 090	1 050
132	Tomografiundersökning, två kvadranter			1 565	1 410
133	Tomografiundersökning tre kvadranter, sinus, käkled eller traumautredning			1 760	1 760
134	Tomografiundersökning, fyra kvadranter			2 115	2 115
141	Studiomodell, för behandlingsplanering	575	560	575	560
161	Salivsekretionsmätning	525	520	525	520
162	Laboratoriekostnader vid mikrobiologisk undersökning	260	245	260	245
163	Biopsi inkl laboratorieundersökning (PAD)	1 480	1 415	1 540	1 540
Sjukdomsförebyggande åtgärder					
201	Information och instruktion vid risk för karies, gingival eller parodontal sjukdom och käkfunktionsstörning	415	415	415	415
204	Profylaxskena, per skena	930	700	930	700
205	Fluorbehandling inklusive professionell tandrengöring i kombination med undersökningsåtgärd	155	145	155	145
206	Fluorbehandling inklusive professionell tandrengöring	330	285	330	285
Sjukdomsbehandlande åtgärder					
301	Sjukdomsbehandlande åtgärder, mindre omfattande behandling	395	370	435	435
302	Sjukdomsbehandlande åtgärder	715	680	810	805
303	Sjukdomsbehandlande åtgärder, omfattande behandling	1 525	1 485	1 765	1 765
311	Information eller instruktion vid munhälsorelaterade sjukdomar eller problem	425	425	425	425
312	Uppföljande information eller instruktion vid munhälsorelaterade sjukdomar eller problem	165	165	165	165
321	Icke-operativ behandling av kariessjukdom	425	425	425	425
322	Stegvis excivering	1 000	1 000	1 000	1 000
341	Behandling av parodontal sjukdom eller periimplantit, mindre omfattning	455	435	455	435
341-1	Behandling av parodontal sjukdom eller periimplantit	840	435	840	435
342	Behandling av parodontal sjukdom eller periimplantit, större omfattning	840	825	840	825
343	Behandling av parodontal sjukdom eller periimplantit, särskilt tidskrävande behandling.	1 260	1 210	1 260	1 210
362	Lustgassedering, per gång	820	775	820	775
Kirurgiska åtgärder * Vid vävnadsregenererande kirurgi tillkommer materialkostnader					
401	Tanduttagning, en tand	870	820	980	980
402	Tanduttagning, en tand, komplicerad	1 620	1 550	1 845	1 835
403	Tanduttagning, tillkommande, enkel	170	160	185	185

Kod	Åtgärd	Allmän- tandvård	Refe- renspris Allmän- tandv	Specia- listtand- vård	Refe- renspris Specia- listtandv
404	Kirurgiskt avlägsnande av en eller flera tänder i samma kvadrant och/eller annan vävnad	2 900	2 785	3 260	3 260
405	Omfattande dentoalveolär kirurgi	3 960	3 720	4 385	4 385
406	Tanduttagning, övertalig tand	1 130	1 130	1 355	1 355
420	Implantat, per styck	2 200	2 155	2 200	2 155
421	Operation avseende käkbensförankrade implantat, ett implantat. Tvåstegsteknik	3 550	3 450	4 100	3 925
421-1	Operation avseende käkbensförankrade implantat, ett implantat. Enstegsteknik	4 600	3 450	5 100	3 925
422	Kirurgisk friläggning av ett implantat vid tvåstegsteknik	1 480	1 385	1 675	1 575
423	Operation avseende käkbensförankrade implantat, två eller tre implantat. Tvåstegsteknik	5 000	4 695	5 700	5 360
423-1	Operation avseende käkbensförankrade implantat, två eller tre implantat. Enstegsteknik	5 950	4 695	6 650	5 360
424	Kirurgisk friläggning av två eller tre implantat vid tvåstegsteknik	1 670	1 550	1 900	1 770
425	Operation avseende käkbensförankrade implantat, fyra eller fler implantat. Tvåstegsteknik	7 000	6 655	7 950	7 605
425-1	Operation avseende käkbensförankrade implantat, fyra eller fler implantat. Enstegsteknik	7 800	6 655	8 900	7 605
426	Kirurgisk friläggning av fyra eller fler implantat vid tvåstegsteknik	2 200	2 060	2 600	2 375
427	Benaugmentation med egen benvävnad	4 640	4 640	5 725	5 455
428	Benaugmentation med benersättningsmaterial	6 225	6 225	7 450	7 040
429	Kirurgiskt avlägsnande av implantat, per operationstillfälle	3 580	3 580	4 175	4 150
430	Peri-operativ kirurgi vid implantatkirurgi	990	930	1 150	1 120
435	Avlägsnande av ett implantat	850	820	1 000	980
436	Avlägsnande av implantat, enkel	165	160	185	185
441	Plastik, enklare parodontalkirurgi vid en eller två tänder eller vid periimplantit vid enstaka implantat	1 985	1 855	2 250	2 140
442	Kirurgisk behandling av parodontit vid tre till sex tänder, per operationstillfälle*	3 370	3 250	3 820	3 820
443	Kirurgisk behandling av periimplantit vid två till fyra implantat, per operationstillfälle*	3 200	2 785	3 775	3 260
444	Omfattande kirurgisk behandling av parodontit vid sju tänder eller fler, eller vid tre tänder eller fler i kombination med annan operation, per operationstillfälle	5 150	5 150	6 100	6 100
445	Omfattande kirurgisk behandling av periimplantit vid fem implantat eller fler, eller vid tre implantat eller fler i kombination med annan operation, per operationstillfälle	5 150	5 150	6 100	6 100
480	Kontroll av koagulation, tilläggsåtgärd	290	290	290	290
Rotbehandlingsåtgärder					
501	Rensning och rotfyllning, en rotkanal	3 280	3 280	3 785	3 785
502	Rensning och rotfyllning, två rotkanaler	3 670	3 670	4 210	4 210
503	Rensning och rotfyllning, tre rotkanaler	4 690	4 690	5 390	5 390
504	Rensning och rotfyllning, fyra eller fler rotkanaler	5 230	5 230	5 990	5 990
521	Akut endodontisk behandling	760	700	825	825
522	Komplicerad kanallokalisation	740	695	830	820
523	Stiftborttagning	1 060	1 030	1 220	1 220

Kod	Åtgärd	Allmän- tandvård	Refe- renspris Allmän- tandv	Specia- listtand- vård	Refe- renspris Specia- listtandv
541	Apikalkirurgisk behandling, per operationstillfälle	3 165	3 165	3 700	3 640
Bettfysiologiska åtgärder					
604	Mjukplastskena, laboratoriefremställd, för bettfysiologisk behandling, per skena	2 200	2 100	2 500	2 385
605	Bettskena i hård akrylat, utförd på bettfysiologiska indikationer, per skena	3 380	3 330	3 750	3 710
Reparativa åtgärder					
701	Fyllning av en yta på framtand eller hörntand	600	555	600	555
702	Fyllning av två ytor på framtand eller hörntand	930	870	930	870
703	Fyllning av tre eller flera ytor på framtand eller hörntand	1 100	1 030	1 100	1 030
704	Fyllning av en yta på molar eller premolar	755	705	755	705
705	Fyllning av två ytor på molar eller premolar	1 120	1 040	1 120	1 040
706	Fyllning av tre eller flera ytor på molar eller premolar	1 405	1 355	1 405	1 355
707	Krona i plastiskt material, klinikframställd	1 630	1 575	1 630	1 575
708	Stiftförankring i rotkanal vid fyllningsterapi	530	500	530	500
Protetiska åtgärder * Vid konstruktioner i keramiska material eller i ädelmetall tillkommer merkostnader.					
801	Laboratoriefremställd krona *	5 075	4 885	5 850	5 485
802	Laboratoriefremställd pelare med intraradikulärt stift *	3 100	2 995	3 450	3 375
803	Klinikframställd pelare med intraradikulärt stift *	1 280	1 205	1 450	1 400
804	Hängande led vid tandstödd protetik, per led *	2 185	2 130	2 500	2 255
805	Emaljretinerad konstruktion, laboratoriefremställd, per stöd *	1 740	1 650	1 850	1 845
806	Radikulärförankring vid avtagbar protes *	3 585	3 520	3 905	3 905
807	Semipermanent krona eller hängande led, per led	2 185	2 080	2 425	2 205
808	Innerkrona för teleskop- och konuskonstruktioner*	3 330	3 210	3 590	3 590
809	Långtidstemporär laboratoriefremställd krona eller hängande led, per led	1 155	1 070	1 285	1 165
811	Cementering av lossnad protetisk konstruktion, per stöd	395	345	410	410
812	Broreparation 1 *	1 410	1 320	1 570	1 570
813	Broreparation 2 *	4 270	4 090	4 725	4 725
814	Broreparation 3 *	8 750	8 435	9 765	9 765
815	Sadelkrona *	5 075	4 885	5 850	5 485
822	Partiell protes för temporärt bruk, en till tre tänder	3 640	3 595	3 975	3 975
823	Partiell protes för temporärt bruk, fyra eller fler tänder *	5 080	5 045	5 555	5 555
824	Partiell protes med gjutet skelett, klammerförankrad, konstruktion i titan tilläggsdebiteras merkostnaden	10 050	9 985	10 950	10 870
825	Komplicerad partiell protes med stöd av urtagskrona, innerkrona eller attachments (tandteknisk kostnad tillkommer) *	5 750+	10 535	6450+	11 485
826	Attachments, per styck, material*	Faktura	90	faktura	90
827	Hel underkäksprotes	8 750	8 840	9 880	9 980
828	Hel överkäksprotes	8 520	8 590	9 500	9 665
829	Immediatprotes, hel käke	7 500	7 235	7 955	7 995
831	Justering av avtagbar protes	345	325	390	390
832	Lagning av protes eller tillsättning av protestand, utan avtryck	1 175	1 155	1 290	1 280

Kod	Åtgärd	Allmän- tandvård	Refe- renspris Allmän- tandv	Specia- listtand- vård	Refe- renspris Specia- listtandv
833	Rebasering av protes	2 325	2 250	2 500	2 500
834	Lagning av protes där avtryck krävs *	1 920	1 885	2 090	2 080
835	Rebasering och lagning av protes	2 980	2 970	3 290	3 290
836	Komplicerad lagning av protes *	3 725	3 725	4 045	4 045
837	Komplicerad lagning av protes där uppva- xning och gjutning av en ny del utförs vilken svetsas till befintlig protes *	6 370	6 325	6 895	6 895
839	Inmontering av förankringselement	2 985	2 970	3 290	3 290
845	Ocklusionskorrigerande bettslipning	1 865	1 800	2 035	2 035
846	Skena för vertikal platsberedning	4 900	4 875	5 255	5 255
847	Klammerplåt	3 370	3 255	3 650	3 635
848	Bethöjning med fyllningsmaterial, per tand	480	480	575	575
852	Implantatförankrad krona *	8 200	7 745	8 600	8 445
852-1	Implantatförankrad krona, brostöd *	9 150	7 745	9 445	8 445
853	Hängande led, vid implantatförankrad bro *	2 250	2 130	2 325	2 255
854	Semipermanent krona eller hängande led på implantat, per led	1 800	1 800	1 895	1 895
855	Fästskruv och cylinder vid semipermanent krona på implantat, per implantat	295	290	300	290
856	Långtidstemporär laboratoriefremställd krona på implantat, per led	1 070	1 070	1 165	1 165
857	Fästskruv och cylinder vid långtidstemporär labo- ratoriefremställd krona på implantat, per implantat	255	250	255	250
861	Implantatförankrad bro, överkäke, proteständer, 4 implantat *Eventuella distanser tilläggsdebiteras	41 300	36 280	43 200	38 180
861-1	Implantatförankrad bro, överkäke, proteständer, 4 implantat, inga distanser, inga vinklade skruvhål	39 500	36 280	40 000	38 180
862	Implantatförankrad bro, överkäke, proteständer, 5 implantat *Eventuella distanser tilläggsdebiteras	42 200	38 790	43 600	40 685
863	Implantatförankrad bro, överkäke, proteständer, 6 implantat *Eventuella distanser tilläggsdebiteras	43 400	41 380	45 300	43 280
864	Suprakonstruktion för implantatförankrad bro, överkäke, proteständer *Eventuella distanser tilläggsdebiteras	41 300	32 710	43 400	34 610
865	Implantatförankrad bro, underkäke, proteständer, 4 implantat *Eventuella distanser tilläggsdebiteras	39 800	35 255	41 800	36 995
865-1	Implantatförankrad bro, underkäke, proteständer, 5 implantat *Eventuella distanser tilläggsdebiteras	39 800	35 255	41 800	36 995
865-2	Implantatförankrad bro, underkäke, proteständer, inga distanser, inga vinklade skruvhål	38 500	35 255	39 000	36 995
867	Suprakonstruktion för implantatförankrad bro, underkäke, proteständer *Eventuella distanser tilläggsdebiteras	39 000	30 390	40 200	32 100
871	Implantatstöd täckprotes, 2 implantat *	16 650	16 020	18 750	17 380
872	Implantatstöd täckprotes, överkäke, 3 implantat *	19 000	17 970	20 300	19 330
873	Implantatstöd täckprotes, överkäke, 4 implantat *	21 100	20 520	22 450	21 925
874	Tillägg för alveolarbar vid implantat, 2 implantat *	3 025	2 860	3 075	3 050
875	Tillägg för alveolarbar vid implantat, 3 implantat *	3 350	3 170	3 400	3 360
876	Tillägg för alveolarbar vid implantat, 4 implantat *	4 440	4 180	4 400	4 370
877	Implantatstöd täckprotes, exkl implantat, implan- tatkomponenter och förankringselement	13 550	13 065	14 450	14 425
878	Förankringselement täckprotes, tillägg, per styck	faktura	260	faktura	260

Kod	Åtgärd	Allmän- tandvård	Refe- renspris Allmän- tandv	Specia- listtand- vård	Refe- renspris Specia- listtandv
881	Reparation av implantatstödd konstruktion, mindre omfattande	1 090	1 000	1 190	1 190
882	Av- och återmontering av implantatförankrad bro	3 120	2 870	3 550	3 440
883	Reparation/ombyggnad av implantatförankrad konstruktion, med tandteknisk insats	4 240	4 055	4 625	4 625
884	Reparation/ombyggnad av implantatförankrad bro där omfattande tandteknisk insats krävs	10 150	9 670	10 775	10 695
886	Distans inkl centrumskruv, per styck	1 500	1 205	1 500	1 205
886-1	Distans inkl centrumskruv, individuell, per styck	2 375	1 205	2 375	1 205
888	Fästskruv, per styck	300	165	300	165
889	Centrumskruv, per styck	645	575	645	575
890	Implantatförankrad krona på befintlig distans/ kopplingsdel	6 600	6 515	7 215	7 215
Tandreglering					
901	Tandreglering, en käke, enkel behandling högst 1 år	11 920	11 920	14 750	14 180
901-1	Tandreglering, en käke, enklare behandling högst 1 år	11 920	11 920	10 700	14 180
902	Tandreglering, en käke, okomplicerad behandling 1 år till 1,5 år	15 420	15 420	19 300	18 465
903	Tandreglering, en käke, normal behandling 1,5 till 2 år	17 940	17 940	22 400	21 550
904	Tandreglering, en käke, komplicerad behandling	22 540	22 540	28 100	27 190
905	Tandreglering, två käkar, enkel behandling högst 1 år	16 040	16 040	19 625	18 900
905-1	Tandreglering, två käkar, enklare behandling högst 1 år	16 040	16 040	10 700	18 900
906	Tandreglering, två käkar, okomplicerad behandling 1 år till 1,5 år	20 085	20 085	24 825	23 855
907	Tandreglering, två käkar, normal behandling 1,5 år till 2 år	23 005	23 005	28 450	27 405
908	Tandreglering, två käkar, komplicerad behandling	28 430	28 430	35 300	34 085
900E	Enklare ortodontibehandling (ej ersättningsberättigande)			10 750	
900R	Retentionskontroll	500		500	
900S	Slutkontroll	975		975	
900EA	Enkel akutbehandling av retentionsapparat	580		580	
900R A	Komplicerad akutbehandling av retentionsapparat	1 090		1 090	
Utbytesåtgärder					
921	Krona i stället för ersättningsberättigande fyllning vid defekt eller substansförlust, fram- eller hörntand	5 075	1 030	5 850	1 030
922	Krona i stället för ersättningsberättigande fyllning vid defekt eller substansförlust, molar eller premolar samt vid omfattande defekt för tandposition 7 och 8 när regel D.3 inte kan tillämpas	5 075	1 355	5 850	1 355
925	Operation avseende ett käkbensförankrat implantat inkl eventuell friläggning och distansanslutning vid tillstånd 5031, 5033, 5036 eller 5037. Implantat ingår. Enstegsteknik	6 800	4 885	7 300	5 485

Kod	Åtgärd	Allmän- tandvård	Refe- renspris Allmän- tandv	Specia- listtand- vård	Refe- renspris Specia- listtandv
925-1	Operation avseende ett käkbensförankrat implantat inkl eventuell friläggning och distansanslutning vid tillstånd 5011, 5031, 5033, 5036 eller 5037. Implantat ingår. Tvåstegsteknik	7 230	4 885	7 975	5 485
926	En implantatförankrad krona på ett käkbensförankrat implantat vid tillstånd 5031, 5033, 5036 eller 5037	8 200	7 015	8 600	7 740
927	En implantatförankrad krona och ett hängande led på ett käkbensförankrat implantat vid tillstånd 5033 eller 5037	11 400	9 145	11 770	9 995
928	Operation avseende ett implantat inkl eventuell friläggning och distansanslutning vid tillstånd 5031, 5033, 5036 eller 5037 när åtgärd 801 har utförts inom två år på en eller båda stödtänderna som utbytet beräknats på. Implantat ingår. Enstegsteknik	6 800	2 130	7 300	2 255
928-1	Operation avseende ett käkbensförankrat implantat inkl eventuell friläggning och distansanslutning vid tillstånd 5031, 5033, 5036 eller 5037 när åtgärd 801 har utförts inom två år på en eller båda stödtänderna som utbytet beräknats på. Implantat ingår. Tvåstegsteknik	7 230	2 130	7 975	2 255
929	En implantatförankrad krona på ett käkbensförankrat implantat vid tillstånd 5031, 5033, 5036 eller 5037 när åtgärd 801 har utförts inom två år på en av stödtänderna som utbytet beräknas på	8 200	4 885	8 600	5 485
930	En implantatförankrad krona och ett hängande led på ett käkbensförankrat implantat vid tillstånd 5033 eller 5037 när åtgärd 801 har utförts inom två år på en av stödtänderna som utbytet beräknas på	11 400	7 015	11 770	7 740
931	Operation avseende två käkbensförankrat implantat i tvätandslucka vid tillstånd 5033 eller 5037 inkl eventuell friläggning och distansanslutning. Implantaten ingår. Enstegsteknik	10 350	7 015	11 050	7 740
931-1	Operation avseende två käkbensförankrat implantat i tvätandslucka vid tillstånd 5033 eller 5037 inkl eventuell friläggning och distansanslutning. Implantaten ingår. Tvåstegsteknik	11 070	7 015	12 000	7 740
932	Två implantatförankrade kronor på två käkbensförankrade implantat vid tillstånd 5033 eller 5037. Enstaka kronor	16 400	7 015	17 200	7 740
932-1	Två implantatförankrade kronor på två käkbensförankrade implantat vid tillstånd 5033 eller 5037. Sammanfogade kronor	18 300	7 015	18 890	7 740
933	Operation avseende två käkbensförankrat implantat i tvätandslucka vid tillstånd 5033 eller 5037 inkl eventuell friläggning och distansanslutning när åtgärd 801 har utförts inom två år på en eller båda stödtänderna som utbytet beräknas på. Implantaten ingår. Enstegsteknik	10350	4 260	11 050	4 510

Kod	Åtgärd	Allmän- tandvård	Refe- renspris Allmän- tandv	Specia- listtand- vård	Refe- renspris Specia- listtandv
933-1	Operation avseende två käkbensförankrat implan- tat i tvåtandslucka vid tillstånd 5033 eller 5037 inkl eventuell friläggning och distansanslutning när åtgärd 801 har utförts inom två år på en eller båda stödtänderna som utbytet beräknas på. Implan- ten ingår. Tvåstegsteknik	11 070	4 260	12 000	4 510
934	Två implantatförankrade kronor på två käkbens- förankrade implantat vid tillstånd 5033 eller 5037 när åtgärd 801 har utförts inom två år på en av stödtänderna som utbytet beräknas på. Enstaka kronor	16 400	4 885	17 200	5 485
934-1	Två implantatförankrade kronor på två käkbens- förankrat implantat vid tillstånd 5033 eller 5037 när åtgärd 801 har utförts inom två år på en av stödtänderna som utbytet beräknas på. Samman- fogade kronor	18 300	4 885	18 890	5 485
940	Ortodontisk slutning av entandslucka	Enl åtg 901-907	11 900	Enl åtg 901-907	13 225
941	Ortodontisk slutning av entandslucka när åtgärd 801 har utförts inom två år på en av stödtänderna som utbytet beräknats på	Enl åtg 901-907	7 015	7 740Enl åtg 901- 907	7 740
943	Ortodontisk slutning av tvåtandslucka	Enl åtg 901-907	14 030	Enl åtg 901-907	15 480
944	Ortodontisk slutning av tvåtandslucka när åtgärd 801 har utförts inom två år på en av stödtänderna som utbytet beräknats på	Enl åtg 901-907	9 145	Enl åtg 901-907	9 995

Behandlingar utanför försäkringen

Term- kod	Åtgärd		Arvode
INT	INR	Skriftligt intyg, allmäntandläkare	2 000/tim
INT	INR2	Skriftligt intyg, specialisttandläkare	2 200/tim
6	60	Tandtekniskt material	Faktisk kostnad
8	80	Kostnad för tandtekniskt arbete	Faktisk kostnad
94	94	Mertid vid vissa behandlingar, allmäntandläkare	2 000/tim
94	942	Mertid vid vissa behandlingar, specialisttandläkare	2 200/tim
77S	96	Sömnapnéskena exkl tandteknikerarbete	3 900
8M	871M	Materialkostnad vid speciella behandlingsmetoder	Faktisk kostnad
	B5890	Besöksavgift asylsökande	50
95	950	Övrig utredning och behandling. Tandsköterska	750/tim
95	960	Övrig utredning och behandling. Tandläkare	2000/tim
95	961-1	Övrig utredning och behandling. Tandhygienist	900/tim
95	962-1	Övrig utredning och behandling. Specialisttandläkare	2 200/tim
96	963-1	Sederande farmaka, per behandlingstillfälle	700
96N	964	Narkos, eller intravenös sedering, per behandlingstill- fälle	2 750
SMY	965-2	Fastsättning av tandsmycke	450
UBB	967N	Uteblivande eller sent återbud till tandläkarbehandling, barn	150

Term-kod	Åtgärd		Arvode
UBB	967N1	Uteblivande eller sent återbud till tandhygienistbehandling, barn	150
UBB	967N2	Uteblivande eller sent återbud till tandsköterskebehandling, barn	150
77 I	968	Idrottsskena och motsvarande, exkl tandtekniskt arbete	550
22B	969	Blekning av tänder, en käke	2 175
22B2	9692	Blekning av tänder, båda käkarna	3 615
	JOUR	Jourtillägg	50 % av taxan
HYG	HYG	Munhygieniska hjälpmedel	Faktisk kostnad
UBT	UBT	Uteblivande eller sent återbud till tandläkarbehandling, vuxen	400
UB	UBT2	Uteblivande eller sent återbud till specialisttandläkarbehandling, vuxen	400
UBH	UBH	Uteblivande eller sent återbud till tandhygienistbehandling, vuxen	400
UBS	UBS	Uteblivande eller sent återbud till tandsköterskebehandling, vuxen	400
UB5	UB5	Uteblivande vuxen, asylsökande	50
UBE		Uteblivande vuxen/barn, ej debiterat	tid i min
REC	REC	Telefonkonsultation som leder till receptförskrivning	80
6T	TKR	Individuellt utformad temporär krona, första kronan	390
6TB	TBR	Individuellt utformad temporär krona, ytterligare kronor/led, eller teknikerframställd krona/bro per led, exkl tandteknisk faktura	180
		"Skuggtaxa" barntandvård, tillkommande åtgärder	
24	24	Förebyggande åtgärder, tandsköterska	510
200MS	200MS	Munhälsobedömning, tandsköterska	510
26	50-1	Slipning, per tand	380
21	21	Fissurförsegling, per tand	380
800	087	Ortodontisk behandling i allmäntandvården	2 000/tim

Abonnemangstandvård

*Patientkostnad när allmänt tandvårdsbidrag utnyttjas vid betalning av abonnemang.

Premie-klass	*Patientkostnad 20–29, 74+ år		*Patientkostnad 30–74 år		Vårdgivarens pris, kr Per år
	Per år	Månad	Per år	Månad	
1	560	47	710	59	860
2	830	69	980	82	1 130
3	1 220	102	1 370	114	1 520
4	1 710	143	1 860	155	2 010
5	2 400	200	2 550	213	2 700
6	3 190	266	3 340	278	3 490
7	4 210	351	4 360	363	4 510
8	5 300	442	5 450	454	5 600
9	6 360	530	6 510	543	6 660
10	7 340	612	7 490	624	7 640

Taxor för vissa käkkirurgiska åtgärder samt vissa åtgärder i sjukhustandvård

Vissa käkkirurgiska åtgärder

FK-kod	Typoperation/åtgärd	Pris	Referenspris
107	Omfattande akut eller kompletterande undersökning, utförd av tandläkare	1 145	1 145
108	Utredning utförd av tandläkare	2 200	1 975
115	Konsultation specialisttandvård	720	710
116	Konsultation specialisttandvård, omfattande	1 900	1 185
	EBA Operation på tänder		
401	Tandextraktion	980	980
402	Tandextraktion komplicerad	1 845	1 835
403	Tandextraktion, enkel. I kombination med och utöver 401/402	185	185
404	Operation på tand eller alveolarutskott, okomplicerad	2 600	3 260
404	Operation på tand eller alveolarutskott, normal	3 260	3 260
405	Operation på tand eller alveolarutskott, komplicerad eller omfattande	4 385	4 385
406	Tanduttagning övertalig tand	1 355	1 355
480	Kontroll av koagulation, tilläggsåtgärd	290	290
541	Apikalkirurgisk behandling 1 tand	4 100	3 640
541	Apikalkirurgisk behandling 2-3 tänder	4 500	3 640
429	Avlägsnande av fixtur	4 175	4 150
420	Implantat, per styck, inkl täckskruv och inläkningsdistans	Faktisk kostnad	2 155
421	Fixturinsättning för KBF protetik, 1 fixtur Tvåstegsteknik	4 100	3 925
421	Fixturinsättning för KBF protetik, 1 fixtur. Enstegsteknik	5 100	3 925
423	Fixturinsättning för KBF protetik, 2-3 fixt Tvåstegsteknik	5 700	5 360
423	Fixturinsättning för KBF protetik, 2-3 fixt Enstegsteknik	6 650	5 360
425	Fixturinsättning för KBF protetik, 4-6 fixt. Tvåstegsteknik	7 950	7 605
425	Fixturinsättning för KBF protetik, 4-6 fixt. Enstegsteknik	8 900	7 605
425x2	Fixturinsättning för KBF protetik, 8 eller fler och minst 4 fixturer i varje käke. Tvåstegsteknik	7 950x2	7 605x2
425x2	Fixturinsättning för KBF protetik, 8 eller fler och minst 4 fixturer i varje käke. Enstegsteknik	8 900x2	7 605x2
422	Distansinsättning 1	1 675	1 575
424	Distansinsättning 2-3	1 900	1 770
426	Distansinsättning 4-6 fixturer	2 600	2 375
427	Alveolarutskottsplastik med bentransplantat, normalfall inkl eventuell osteosyntes	5 725	5 455
428	Alveolarutskottsplastik, benersättningsmedel	7 450	7 040
430	Perioperativ åtgärd vid implantatkirurgi: Lyft av sinusslemhinna, utfyllnad av incisivkanal och plastik vid direktinstallation. Ej för diagnos 5034	1 150	1 020
882	Av- och påmontering av implantatförankrad bro	3 650	3 440
441	Periimplantit vid enstaka implantat	2 250	2 140
443	Periimplantit, 2 – 4 implantat, per operationstillfälle	3 375	3 260
445	Omfattande behandling av periimplantit	6 100	6 100

FK-kod	Typoperation/åtgärd	Pris	Referenspris
964	Merkostnad för operation i narkos	2 750	

Vissa åtgärder i sjukhustandvård

För övriga åtgärder debiteras enligt Folk tandvårdens prislista.

FK-kod	Typoperation/åtgärd	Pris	Referenspris
303	Behandling av munslemhinneförändringar (Tillstånd 3111) på patient som på grund av sjukdom, medicinering eller allmänt nedsatt immunförsvar erhållit förändringar i munslemhinnan	1 525	1 485
303	Remisskonsultation, ordination och behandling av patient som på grund av sjukdom, medicinering eller allmänt nedsatt immunförsvar erhållit förändringar i munslemhinnan	1 525	1 485
101	Odontologisk utredning av medicinska skäl inkl utlåtande, ordination och vårdplan. (Tillstånd 1001 + 1302)	745	745
108	Odontologisk utredning av medicinska skäl, fall utan behov av vårdplan	1 955	1 570
108	Odontologisk utredning av medicinska skäl, fall utan behov av vårdplan	1 955	1 570
Utbytesåtgärder			
925	Fixturinsättning för KBF- protetik, 1 fixtur. Tillstånd 5031, 5033, 5036 eller 5037. Enstegsteknik. Kostnad för fixtur ingår.	7 300	5 485
925-1	Fixturinsättning för KBF- protetik, 1 fixtur. Tillstånd 5031, 5033, 5036 eller 5037. Tvåstegsteknik. Båda operationerna och kostnad för fixtur ingår.	7 975	5 485
928	Fixturinsättning för KBF- protetik, 1 fixtur. Tillstånd 5031, 5033, 5036 eller 5037 när åtgärd 801 har utförts inom två år på en eller båda stödtänderna som utbytet beräknats på. Enstegsteknik. Kostnad för fixtur ingår.	7 300	2 255
928-1	Fixturinsättning för KBF- protetik, 1 fixtur. Tillstånd 5031, 5033, 5036 eller 5037 när åtgärd 801 har utförts inom två år på en eller båda stödtänderna som utbytet beräknats på. Tvåstegsteknik. Båda operationerna och kostnad för fixtur ingår.	7 975	2 255
931	Fixturinsättning för KBF- protetik, 2 fixturer. Tillstånd 5033 eller 5037. Enstegsteknik. Kostnad för fixturer ingår.	11 050	7 740
931-1	Fixturinsättning för KBF- protetik, 2 fixturer. Tillstånd 5033 eller 5037. Tvåstegsteknik. Båda operationerna och kostnad för fixturer ingår	12 000	7 740
933	Fixturinsättning för KBF- protetik, 2 fixturer. Tillstånd 5033 eller 5037 när åtgärd 801 har utförts inom två år på en eller båda stödtänderna som utbytet beräknas på. Enstegsteknik. Kostnad för fixturer ingår	11 050	4 510
933-1	Fixturinsättning för KBF- protetik, 2 fixturer. Tillstånd 5033 eller 5037 när åtgärd 801 har utförts inom två år på en eller båda stödtänderna som utbytet beräknas på. Tvåstegsteknik. Båda operationerna och kostnad för fixturer ingår	12 000	4 510

Ägarstyrning (LFU)

Landstingets ansvar för regionens utveckling grundar sig i rollen som det enda folkvalda organet på regional nivå.

För att förverkliga landstingskommunala ändamål bedriver landstinget i vissa fall verksamhet i bolagsform. Bolagets uppgift är att som juridisk person effektivt utföra uppdrag i ägarnas ställe. Verksamheten ska bidra till att förverkliga landstingets vision: Norrbottningen ska leva ett rikt och utvecklande liv i en region med livskraft och tillväxt.

Motivet för att bedriva verksamhet i bolagsform är bland annat att denna skapar förutsättningar för tydligare avgränsning, styrning och uppföljning av verksamheten.

Kommunallagen och aktiebolagslagen

Vid ägarstyrning av kommun- och landstingsägda bolag måste två regelsystem beaktas; kommunallagen och aktiebolagslagen. Bolagets verksamhet ska, tillsammans med landstingets övriga verksamhet, direkt eller indirekt skapa nytta för medborgarna.

Det kommunala ändamålet med den verksamhet som bedrivs i bolagsform fastställs i bolagsordningens regler om syfte och verksamhetsföremål.

Aktiv ägarstyrning

Aktiv ägarstyrning innebär både att ställa krav på bolaget och att ge detta, inom alla områden, bästa möjliga förutsättningar. Det innebär bland annat att löpande utvärdera verksamheten och verksamhetsformen, bolagets strategier och mål, hur dessa passar i landstingets övriga verksamhet samt hur verksamheten sköts av bolagsstyrelse och företagsledning.

Styrningen ska vara god och utgå från aktiebolagslagen för att ge legitimitet till såväl bolag som ägare.

Landstingsstyrelsen ansvarar för landstingets strategiska ägarstyrning. I huvudsak innebär det att besluta om landstingets ägardirektiv till bolaget, eller i de fall bolaget har fler ägare besluta om landstingets förslag till ägardirektiv inför ägarsamråd med övriga ägare, samt att ansvara för uppsikten över bolaget och för regelbundna uppföljningar av bolagets ekonomi och verksamhet.

Ägarsamråd och verksamhetsdialog

Landstingets ägarstyrning utövas genom en fortlöpande dialog med övriga ägare och med bolagets ledning. Dialogen med övriga ägare sker vid ägarsamråd. Dialogen med bolagets ledning förs av den verksamhet som har till uppdrag att ägarstyra respektive bolag.

Utgångspunkten för ägarstyrningen är landstingsplanen med flera beslut och styrdokument.

De årliga ägardirektiven syftar till att ge bolaget ledning när det gäller att avgöra hur ändamålet ska förverkligas i bolagets verksamhet. Ägardirektiven kan omfatta både verksamhetsmål och ekonomiska mål.

I vissa fall är någon av landstingets verksamheter även kunder till landstingets bolag, i vilket fall kundrelationen utövas av dessa.

Bolagsstämma

Bolagsstämman är bolagets högsta beslutande organ. På bolagsstämman ska aktieägaren utöva sina rättigheter att besluta i bolagets angelägenheter. De beslut som bolagsstämman fattar ska verkställas av bolagsstyrelsen om de inte strider mot aktiebolagslagen, bolagsordningen, huvuddragen i reglerna om bolagsorganens funktioner eller bolagets intresse.

Varje år måste bolaget hålla en årsstämma. Där beslutar aktieägarna bland annat att fastställa resultaträkningen och balansräkningen.

Ägardirektiv med flera ägarbeslut blir bindande för bolagets styrelse först när de fastställs av bolagsstämman.

Styrelseledamöter i bolagen väljs av årsstämman i enlighet med hur bolagsordningarna reglerar detta.

Styrelse, styrelseordförande och VD

Bolagets styrelse ska utveckla verksamheten utifrån ägarnas mål för verksamheten inom det utrymme som kommunallagen och aktiebolagslagen medger.

Styrelseledamöterna ska utses utifrån de enskilda bolagens behov av kompetens. Styrelserna ska ha mångsidig och bred kompetens, erfarenhet och bakgrund. En jämn könsfördelning ska eftersträvas.

Styrelsen har ett kollektivt ansvar med utgångspunkt i bolagsordningen och ägardirektiven, vilket innebär att varje styrelseledamot också är personligt ansvarig. Eftersom uppdraget inte har sin grund i ledamöternas skilda politiska uppfattningar, är det definitionsmässigt inte politiskt.

Styrelseordförandens uppgift är att leda styrelsens arbete och att tillse att styrelsen fullgör sina åligganden. Med uppgiften följer ansvar för att arbetsordning för styrelsen och instruktion för VD upprättas, att dialog förs med bolagets ägare och att styrelsen årligen utvärderar sitt arbete.

VD har en särställning i bolaget med ett uttalat ansvar för bolagets löpande förvaltning.

Bolagens återrapportering till landstinget

Landstingets hel- eller delägda bolag och stiftelser ska rutinmässigt sända verksamhetsplan, ekonomisk rapportering, årsredovisning, revisionsberättelse, stämmoprotokoll, verksamhetsstatistik samt andra handlingar av betydelse till ägarna. Statistik och andra uppgifter som ägarna behöver för sin egen uppföljning eller rapportering ska vid uppmaning sändas till ägarna. Ägarna ska aktivt arbeta med att underlätta, samordna och effektivisera all rapportering som bolagen gör till ägarna. Styrelseprotokoll ska finnas tillgängliga hos bolaget.

Innan beslut fattas i frågor av principiell betydelse eller av större vikt och innan planer och åtgärder genomförs som ekonomiskt direkt eller indirekt kan påverka ägarna eller som på annat sätt förutsätter ekonomiskt engagemang från ägarnas sida ska samråd med ägarna ske.

Stiftelser

Stiftelser har ingen egentlig ägare utan regleras av stiftelseurkunden. Landstingets styrning sker genom att fullmäktige årligen beslutar om storleken på stiftelsens anslag. Av landstingsfullmäktige utsedda ledamöters uppgift i stiftelsestyrelsen är att tillgodose ändamålet med stiftelsen. Ledamöter i stiftelser har ett personligt ansvar på samma sätt som aktiebolagsstyrelseledamöter.